SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

8 ~~Tredje~~ *Delen.*

~~Häft. 3.~~

KONUNG ERIK XIV:S KRÖNIKA.

STOCKHOLM, 1847.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

KONUNG ERIK XIV:S

KRÖNIKA,

PÅ RIM ELLER UTI EN VISA FÖRFATTAD

AF

DANIEL HANSSON HUND
till Romelberg.

Efter Äldre Handskrifter

UTGIFVEN

AF

FREDRIK AUGUST DAHLGREN.

STOCKHOLM, 1847.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

Daniel Hansson Hund [1]) till Romelberg (skrifves äfven Rombleberg och Rombleborg) i Runsö by uti Öfver-Sela socken i Södermanland, föddes 1537 eller 1541. Hvilketdera är det rätta födelseåret, är ovisst, emedan den enda, utgifvaren bekanta, uppgiften om Daniel Hanssons ålder, nemligen den han sjelf meddelar i sista versen af sin Visa, förekommer olika i olika handskrifter. Uti en af dem, hvilka utg. haft tillfälle begagna, lyder denna vers sålunda:

> Nw besluter Jagh thenne wijse ny,
> Som är giord vthi Runssöö by,
> På Rombleborg, Nyåhrs dagh och stunde,
> Thå man schreff 1605 åhr,
> Och Jagh 64 åhr gammull war,
> Gudh oss ett saligt Nyåhr vnne.

En annan handskrift deremot, hvilken Ärkebiskop Erik Benzelius (*Adversaria de Historicis Svec.*) beskrif-

---

[1]) Denna adeliga slägt förde, enligt Stiernman (*Höfd.-Minne*, I del. s. 92) "en sköld, på tvären fördeld i två lika delar; i öfra fältet, som är hvitt, en röd löpande hund med ett halsband om halsen, i det nedra blå fältet en gul nyckel, mellan ett lås på hvardera sidan af gul färg". — I Stiernmans företal till Kon. Erik XIV:s Hist. af Tegel och i åtsk. handskrifter af Daniel Hunds Visa kallas han oriktigt Daniel Danielsson. Messenius nämner honom deremot Daniel Hansonius. *Scond. Illustr.* T. XIII. (förteckningen på begagnade förf.).

vit, har läsarten: 68 år [2]). — Om hans lefnad vet man intet af betydenhet att förtälja. Allt hvad om honom kunnat uppletas i tillgängliga handlingar, må dock här finna en plats. Han var i Hertig Carls tjenst, men synes icke hafva blifvit använd i några allmänna värf. Den 9 October 1582 erhöll han Hertigens förläningsbref på fyra kyrkohemman, "Runsöö benämdt", i Öfver-Sela socken [3]), och denna förläning innehade han till sin död. I Hertigdömets räkenskaper för år 1590 nämnes han såsom löntagare för någon viss befattning, men tyckes då ännu icke hafva tillhört Hertigens hofstat [4]). Året derpå förekommer han under benämning af Hertigens "Cammeriuncker" [5]), ehuru han först 1593 finnes upptagen på hoflönings-förteckningen. Genom Hertigens öppna bref, dat. Stöflö den 20 April 1599, tillerkännes honom besittningen af Näsby gård [6]) i Härads socken i Södermanland, hvilket gods Erik Gustafsson Stenbock förklaras hafva förbrutit, emedan han "icke allenest hafwer oplagt sig emot the loflige beslutne afhandlinger, som her i Rijket af menige Rijkzens Stender enhelleligen och samdrechteligen beslutne och samtychte äre, vtan och nu på nyt begifwit sig her af Rijket igen, till at alt ondt stemple och prachtisere emot

---

[2]) M von Celse, *Underrättelse om åtsk. handskrifne Krönikor och andre Efterrättelser i Svenska Historien*, uti *Kongl. Bibl. Handlingar*, I B. 1 D. s. 52, 53. — Den omnämnda handskriften finnes i Linköpings bibliothek. *Link. Bibl. Handlingar*, 2 del. s. 35.

[3]) Enligt en anteckning i Jordeboken för Åkers och Selbo härader år 1583 (i Kammar-Collegii Archiv).

[4]) Sekreteraren Hinrik Hinrikssons räkenskap för s. å. (K. Coll. Archiv).

[5]) Räntmästaren Håkan Larssons räkenskap för år 1591 (K. Coll. Archiv).

[6]) Nu Näsbyholm.

dette wårt käre Fädernesland" [7]). Den 4 Januarii 1600 finnes åter ett öppet bref för honom utfärdadt på en gård (Nora i Färentuna socken i Upland), som blifvit dömd förbruten af någon bland de anklagade Herrarne, och hvilken gård Daniel Hansson "må till sig lösse och sedhan vnder rät frälsse och frelsemannatienist, för sigh och sine Effterkommande, till ewerdelig ägendom niuthe och behålla, medh alla the äger som ther till lydhe och af åldher tillydt hafwer" [8]). I bägge dessa bref

[7]) Riksregistraturen år 1599, fol. 209. — I Registr. 1598 (fol. 71) förekommer ock Daniel Hansson uti ett Hertigens bref, dat. Upsala den 22 Februarii, hvari Holgerd Andersson anbefalles att låta Daniel bekomma utfordring på tre hästar i tre månaders tid.

[8]) Registr. 1600, Pars I. fol. 4. — Efter Dan. Hanssons död fick hans enka Kon. Gustaf II Adolphs tillåtelse, att under sin lifstid behålla Nora gård. Konungens bref härom har följande lydelse: "Wij Gustaf Adolph etc. Göre wetterligit, Att effter framledne Daniel Hansons effterlefuerska till Rönsöö hafuer oss vndherdåneligen besöckt och ödmiukeligen tilkänne gifwitt, att hon effter sin Man intedh annett godhz hafuer, thär hon opå boo och sitt oppehälle hafue kan, ähn enn gårdh benämdh Nora i Ferentune soken, som be:te Daniel Hanson effter wår Salige Käre Här fadhers tillståndh för ett Hundredhe och Femptije Rikzdaler sigh till ewerdeligh ego inlösth, dän han sin Hustro vthj mårgongåfvo gifuit hafuer, vndherdåneligen begerendhes, att hon samme godtz i sin Lifztidh beholle motte; Så effter Hon är een wärnlöss quinne och eliest ingen tillflyckt hafuer, hafue wij för then skuldh hennes vndherdånige begeren nådigest ansect, och effterlåtidt att hon samme Hemman medh sådhane wilkor, som lagh förmäler om the änkior, huilkes män Frälst tiente i there dager, niuthe och beholle må; Doch om the som till samme Hemman bördige äre, kunne så medh henne handle, att hon dem dett tilförendhe till Löszen oplåthe will, ähre wij thär medh nådigest till fridhz; huar och icke, tå må the effter hennes dödh eller om hon sigh till annet giffternål begifuer, wedherlegge hänne be:te 150 Rikzdaler och sedhan till godhzet trädhe. Där hwar och en wett sigh effter rätte. Aff Stocholm den 3 Maij åhr 1613. (Kontrasigueradt af J. Bureus). Riksreg. s. å. fol. 569.

kallar Hertigen honom "wår tro tienere och Cammer Juncker Daniel Hansson till Romelberg"[9]). På detta ställe, i sin ålderdoms dagar,

"Them Jagh förslijter vthi älendighet
Medh myken sorgh, thet gudh wäl weet,"

såsom han sjelf klagar, började han år 1603 dikta sin Visa, hvilken nyårsdagen 1605 fullbordades. Han dog 1611 [10]). Hans hustru var Emerentia Örnflycht, dotter af Bengt Arendtsson Örnflycht till Granhammar [1]).

Af slägten Hund känner man, utom Daniel Hansson, endast en, vid namn David Danielsson; hvilken i flera afseenden blifvit förväxlad med den förre. Kanhända var han dennes son. Äfven han skref sig "till Romelberg" [2]), och var kammarjunkare hos Hertig Carl [3]),

---

[9]) v. Celse's uppgift (a. st.), att D. H. var kammarjunkare hos Hert. Carl åren 1593—1597, är således icke tillfyllest. — *Romelberg* var troligen den gård i Runsö by, der D. Hansson bodde. I en qvittens, som han den 18 Dec. 1592 afgifvit för en mottagen summa penningar till inköp af 134 skålpund kastanier för Furstinnans behof (H. Henrikssons räkenskap, i Kammar-Coll. Archiv), kallar han sig Daniel Hansson "till Amuelebergh"; men emedan qvittensen icke är D. Hanssons egenhändiga, utan en afskrift, är "Amuelebergh" troligen tillkommet genom missskrifning för Romeleberg.

[10]) I Jordeboken för Öfver- och Ytter-Sela med Aspö år 1611 står Daniel Hansson sjelf skrifven för räntan af Runsö; i Jordeboken 1612 deremot hans barn. Alltså har han under tiden aflidit.

[1]) Åkerstein, *Genealogier*, och Schönfeldt, *Matrikel öfver ointrod. Adel* (i Riddarhus-Archivet). — *Granhammar*, sätesgård i Westra Ryds socken i Upland.

[2]) Registr. 1598, Pars I. fol. 34. — Stiernman tillägger honom på åtsk. ställen (i noter till Werwings Hist. och i sitt *Höfd.-Minne*) oriktigt förnamnet *Daniel*. Likaså Schönfeldt, a. st.

[3]) Hert. Carls Reg. 1596, P. II. f. 16.

som använde honom i flerahanda värf. Den 18 Juli 1596 fick han fullmagt, att hafva befallningen på Waxholm [4]); följande året blef han under-ståthållare på Elfsborgs slott [5]), hvilket, tillika med Gullbergs fästning, han och hans med-befallningsman Knut Kijl läto "genom oaktsamhet och förraskande" afhända sig (i Augusti 1598) utaf Hertigens motparti, på Grefve Axel Lejonhufvuds anstiftan; hvarefter de blefvo "inmante" i Ny-Lödöse. Detta "förraskande och skälmeri" väckte Hertigens stora förtrytelse [6]). Han tillskref Knut Kijl och David Danielsson [7]), att som med dem svikeligen handladt blifvit, vore de icke skyldige någon gifven handsträckning eller borgen att hålla, utan skulle beflita sig att, med hvad lämpa de det göra kunde, komma på fri fot igen och sedan tillsammans med andra trogna och tappra karlar

---

4) Nyss anf. st.

5) Werwing, I: 344. I Registr. för 1597 förekommer dock intet om ett sådant förordnande för David Danielsson. Hertig Carl utfärdade den 29 Mars fullmagt för Erik Stake och Knut Kijl, att vara ståthållare på Elfsborg. Att likväl David Danielsson vid denna tid ej mera hade någon befattning på Waxholm, vill synas af Hertigens fullmagt d. 22 April för Nils Kijl, att hafva inscendet derstädes. Men först i ett Hertigens bref af den 16 Jan. 1598 benämnes D. Danielsson befallningsman på Elfsborg. Stiernmans felaktiga uppgifter (*Höfd.-Minne*, 1: 92, 2: 47), hvilka dessutom äro sins emellan stridiga, kunna härefter beriktigas.

6) "Lijkesom wij dem (fästningarne) K: M: och Rijkedt förholle wille, ded wij aldrigh hafwe hafft i sinnedt, vthan wårt opsååth hafwer altijdh warit, att när wij hade om hws och hemfredh bleffwet försäckrede, då hade wij welet lefuerere H: K: M: landh och folck, hws och feste, och heele Rijkzens Regeringh till trogen hondh, aldeles såssom wij dem opå K: M: och Cronones wegne innehafft hafwe". Hertigens bref till Sigge Arfvedsson (Rosendufva), dat. Mem d. 2 Sept. 1598. Registr. P. II. f. 111.

7) Mem d. 3 Sept. 1598.

söka att åter inbekomma de förlorade befästningarne [8]). Hvilket ock skedde den 2 November samma år [9]). Under följande året, 1599, förekommer David Danielsson såsom befallningsman på Elfsborg [10]). Derefter har man intet annat sig bekant om honom, än att han den 13 Juni 1609 erhöll fullmagt att vara "Commissarius" öfver det krigsfolk Fransoser och Tyskar, som Konung Carl öfversände till Liffland [1]). Han uppgifves, likasom Daniel Hansson, hafva aflidit år 1611 och vara begrafven i Öfver-Sela kyrka [2]).

Daniel Hunds krönika på rim om Konung Erik XIV, som nu för första gången utgifves af trycket, innehåller väl intet nytt och obekant i denne Konungs hi-

---

8) "Och synes oss icke orådh ware, att i på dette sätt gripe saken ahn, att i giffwe acht opå när Bönderne skole fhöre inn opå Slottedt fetalie, och då lage så, att i Bönderne aldeles owitterligen holle edher ded närmeste i kunne vdi Skogen inn vnder Slottedt, och när Bönderne komme, tage dem fatth, fråge dem hwar the äre hemme, och kläde deres kläder opå edher, så och sticke och förgöme edher werior hemligen hoos edher, antingen vdi wagnen eller elliest, och när i hafue wist dem tilbake igen, således begifue edher medh Prouiantet inn opå Slottet, och seige att i äre der hemme, som Bönderne edher tilförende hafue berättet, och när edher då Portten blifuer öpnadh, då kunne i medh all macht falle till och tage Slottedt inn igen". Ofvan anf. bref till Sigge Arfvedsson.

9) Svar på Befallningsmännens på Elfsborg skrifvelse, af Eskilstuna d. 14 Nov. 1598. Reg. P. II. f. 221.

10) Reg. fol. 259.

1) Reg. 1609, f. 252. — Ett egenhändigt bref från David Hund, dat. Garn socken d. 10 Juni 1609, angående det Franska krigsfolkets inqvartering i Roslagen, finnes bland *Acta Hist.* 1605. till 1619, i Kongl. Riksarchivet.

2) Stiernman, *H-Minne*, 1: 92 v. Celse, a. st.

storia. Händelserna framställas visserligen ock utan särdeles fullständighet eller sammanhang, stundom äfven med felaktighet i uppgifter: hvilket man har att vänta vid en dylik form för berättelsen, äfvensom af dennas uppteckning blott ur minnet — ty så är den utan tvifvel tillkommen — en längre tid efter tilldragelserna; men författaren har sjelf upplefvat dessa, och hans beskrifning är derföre icke helt och hållet oförtjent af uppmärksamhet. Den har ock varit som källa begagnad af våra äldre historieskrifvare, särdeles Tegel. I afseende på framställningssättet — hvilket dock för vårt ändamål kommer mindre i betraktande — är visserligen denna "Visa" långt ifrån att vara af någon poetisk förtjenst; hon står likväl deruti fullt ut lika högt som andra rim från samma tid, om icke öfver dem. I allt fall må hon väl anses värd, att bevaras undan glömskan och förgängelsen.

Hon förefinnes i talrika handskrifter [3]). Om någon af dem är författarens egen, kan utg. ej upplysa. De, hvilka han haft tillfälle begagna, tillhöra Kongl. Bibliotheket i Stockholm, och äro följande:

1. *En wisa om Konungh Erich then 14:des Regemente och handell, korteligh vthsatt och vthi en wise författet af* Daniell Hanson Hund *på Rombleborgh. Anno 1603.* En qvart, omslagen med ett pergamentblad ur en gammal handskrifven latinsk bibel, och sign. D. 48. Den består af 491 verser. Vid slutet finnes följande anteckning:

"Denne wijse haffwer Jagh Carl Jönson vthi all hastighet vthrapsat på Watubrincken, efter thet Exemplar

---

[3]) I Upsala, Linköping, i Braheska, Rosenhaneska och Rålambska bibliothekerna, bland Arnæ Magnæi Samlingar i Köpenhamn, m. fl.

som Wälborne herre her Jahan Gabrielson i Stocholm länte migh, och är her med ändat"[4]).

I samma band äro inhäftade tvänne tryckta visor, den ena af år 1563, på plattyska, den andra af år 1565, på högtyska, bägge handlande om kriget mellan Sverige och Danmark vid denna tid[5]).

2. *Konung Erich then XIV:des Crönika, opå Rym, eller uthi een Wijsa Författat.* I ett qvartband med gråpappersomslag, sign. D. 39. Innehåller 485 verser. Vid slutet står: "Norrkiöping 1669 d. 11 September". — I samma band finnes Jacobi Typotii *Historiske Berättelse om Swerige, Effter Kongl. Maij:tz min allernådigste herres befallning förswenskat aff* Andrea Büreo. *9 Decemb. A:o 1608.*

3. *Konung Erichz den 14. Crönica, på Rijm Eller vthi en Wijsa Författadt, af* Daniel Hansson *på Runtia.* Inbunden, jemte åtskilliga fragmenter af kongl. förordningar och historiska anteckningar för Kon. Eriks tid, i modernt rödt pappband. Foliant, sign. D. 41. Vi-

---

[4]) Den här förekommande Jahan Gabrielson är väl svårligen Riksrådet Johan Gabrielsson Oxenstjerna, Friherre till Lindö, som dog 1607. Troligen hade Daniel Hanssons Visa då ännu icke hunnit blifva allmännare bekant. Snarare torde det vara Grefve Johan Gabrielsson Oxenstjerna till Kroneborg, född 1618, död 1664. (Se Stjernman, *Höfd.-M.*). — Carl Jönsson är kanhända samma person som den "Cantzelij förwandt" med detta namn, hvilken flera gånger förekommer i Riksreg. under förra hälften af 1600:talet. Hans handstil liknar den vid denna tid vanliga.

[5]) Dessa visor, hvilka (särdeles den förstnämnda) i bitande ordalag utfara emot Danskarne, äro högst sällsynta. Af denna orsak, och emedan de utom dess ej heller sakna sin märkvärdighet, hafva de ånyo blifvit aftryckta i detta häfte.

san är afbruten med 422:a versen. Handstilen tillhör ungefär medlet af 1600-talet. Anmärkningar finnas här och der i randen, skrifna af Erik Palmsköld.

4. En handskrift med samma titel som N. 2. Finnes i en foliant med gammalt pappband och pergamentrygg, som har påskriften: "Miscellanea utj Manuscript". Visan består här af 486 verser. Afskriften synes vara från slutet af 1600:talet, och är mycket felaktig. Bandet innehåller derjemte: *a*) Kort berättelse om Sturarnes och fleres mord i Upsala; *b*) Riks-Cancellerns Hr Erich Sparres sidsta förswarskrifft, skrefwen något för hans död, i Nyköping 1599; *c*) Beskrifning om K. Carl IX:s Crönings Act i Upsala; *d*) Berättelse om K. Carl IX:s Erichsgata; *e*) Ordning och Process wid Hertig Johans af Östergötland hyllning; *f*) Ceremonial wid Riddar Ordens lefwererande till H. Kongl. M:t K. Carl XI; *g*) Libell och Exceptio i saken emellan Gr. Nils Bielke och Advocat Fisc. Herdhielm.

5. Har samma öfverskrift som N. 2 och 4. Består af 487 verser och är sammanbunden med *a*) ett år 1609 tryckt exemplar af Helsingelagen; *b*) ett skrifvet utdrag af Sveriges Stadslag; *c*) Enn lijten Svensk Cronica (korta anteckningar ifrån äldsta tider intill år 1553); *d*) Adelens privilegier af d. 10 Jan. 1612; *e*) Calmare Recess och stadga 1474; *f*) K. Erik XIV:s Hofordning, m. m., uti ett gammalt folioband af papp med rygg och hörn af prässadt läder. Sign. 45. Handskriften är från 1640:talet, och mindre god [6]).

[6]) Den "Visa i MS. på Svenska, af okänd Auctor, innehållande åtskillige Anecdoter om K. Erik", hvilken Celse (a. st. sid. 65)

Handskriften N. 1 är lagd till grund för närvarande upplaga. Titeln har dock blifvit lämpad mera i öfverensstämmelse med den, som förekommer på alla andra, utg. bekanta, handskrifter. Uppenbart sämre läsarter hafva blifvit utbytta emot bättre ur de öfriga afskrifterna, äfvensom skriffel rättade. Bland *Olika Läsarter* äro skiljaktigheter i stafningssätt ej upptagna; icke heller olikheter i afseende på ett och annat enstaka ord, så framt ej detta bestämmer meningen eller för öfrigt är af vigt.

---

omtalar, och som finnes på K. Bibl. i Stockholm uti ett qvartband D. 24., är ej en särskild visa, utan ett stycke (v. 382—444) af D. Hanssons.

1.

Willien i lyde och höre till,
Och achte hwadh Jagh siunge will
Om Konungh Erich, som fick rådhe
Öffwer Swerige vthi otta åhr,
För en part lett, för mongom swår;
Han bewiste eij mongom nåde.

2.

Han war then Fiortonde aff thet nampn,
Doch mongen Swensk till lithet gagn,
Ändoch han war medh thet första
En Konungh ganska mildeligh,
Och allom wäll behageligh;
Honom at tiäna hwar man löste.

3.

Thå then Högloffligh Konungh Göstaff
Afsompnet war och lågh offwan graff,
War Konungh Erich i Nylösse stadder,
Ther han wille fare öfwer siö och sandh,
Och achtede sigh åth Engelandh
Effter sin drotningh wäll glader.

4.

Men honom komme tijender wähl snar,
Ath hans Herfader afsompnet war;
Han thå sin reese omwende,
Drogh med sine herrer och Män
Genest op åth Vplandh igen,
Till Stocholm han tå lände.

5.

Ther försambledes strax en mächta skare,
Som skulle honom fölgachtigh ware,
Hans herfaders lijk begraffue
J Vpsale, ther th*et* ligger nu,
Så och hans drotningher bådhen tu,
Th*et* wille gudh så haff*ue*.

6.

Som begrafningen war nu skedt
Medh störste pracht och herlighet,
Och folket blef afskaffet,
Så kom han til Stocholm ig*en*
Medh mest sine högborne sysken,
Th*et* skedde på Jule afften.

7.

Näste sommer ther effter thå
Monde hans Crönìngh i Vpsala ståå
Medh mykin stååt och ähra;
Ther gafs nogh i hwarie wrå
Åth allom bådhe store och små,
Och hwem th*et* wille begera.

8.

Thå hans Crönìngh war öff*we*rändt,
Sin hugh hade han åter wendt,
Åt Engelandh wille han fara
Och hempta sin drotningh Elisabet,
Men th*et* war icke aff gudhi försett,
Thy fick han hema wara.

9.

9.

Doch drogh han åth Elfzborgh igen
Medh Swerigis herrer och gode Män,
Så och then Högborne Furste
Hertigh CARL, hans yngste Broder;
Han war honom på then tidh goder,
Til at fölian honom luste.

10.

Thee ladhe til siös en gång eller twå,
Men th*et* war icke gudz wilia så,
The skulle af landet komma;
Ther om badh och mongen Swensk Man,
The motte eij komma till Engelandh,
Vthen bliffwa här qwar m*ed* fromma.

11.

När han nu sågh sådanna tingh,
At honom war emoth både wädher och windh,
Moste han öffw*er*giffwe
Then Engelske resan, som war i acht,
At komma tijt m*ed* största pracht,
Och moste i Swerigie bliffw*e*.

12.

Och strax blef han i hogen stoor,
Han wiste at Swerigie stodh i floor,
Thet hans herfader hade så laget
Vthi al som störste ympnogh*et*,
Aff Gudz tilhielp och hans försichtighet,
Lot Gudh th*et* sigh så behage.

13.

Thet gamble ordspråk lyder så:
Then nogh haar, wil jw mera få;
Så war och hans begere.
Hwar Gudh hade welet såsom han,
Wille han rådt öffwer monge landh
Och ther öffwer warit en herre.

14.

Medh the Refwelske han begynte opå,
Effter the och begerede thå,
At han theras herre wille wara
Och taga them vnder sitt behåldh,
Frije them från Rydzens öffwerwåldh
Och från al werldsens fara.

15.

Hermestaren, som i Liflandh war,
Hans frijbyter giorde saken oclar
Opå the Narfweske strömer;
Ther röffwede the från the Swenske köpmän
Hwadh the kunde mest få af them,
Men thet blef them till inge drömer.

16.

Konungh Erich sende sin budhen tijt
Och förmante Hermestaren medh allo flijt,
Han skulle åthergiffwe
Thet hans Frijbytere hade rappet
Och ifrå the Swenske nappet,
Eliest kundhe ther ondt aff bliffwe.

17.

Men effter han ingen Swar bekom,
Sende han tijt andre gångh;
Then Fulmacht the och hadhe:
Om han them inth*et* sware will,
Så skulle the göra annet ther till,
Medh macht igen at tage.

18.

Thet och så skedde på samme tijdh,
Hermestaren bleff Domen i Räfle qwitt,
Så Padis och några Landzänder;
Men åhret ther effter war han eij seen,
Want Pernou så och Wittensteen
Swerigis Crono til hender.

19.

Konungh Erich lät strax sin breff uthgåå
Och förmante the Lybske wänlige thå,
The skulle sigh taga till wara
Och icke löpe åth Narf*wen* fast,
Medh minder at the hade hans Pass,
At the icke komme i fhara.

20.

Men the wore vthi sinne så foos,
The satte strax genest sin koos,
Åth Narf*wen* läte the löpe;
Trettijo tu skep the tijt sendhe,
Men the komme alle i Konungens hende,
Vthan peninger han them köpte.

21.

När the så hade mist skip och godz,
Tenchte the: hwadh will till råde wara oss?
The bodhe Konungen medh gammen,
The motte fåå skep och godz igen;
Han sade: ach Neij, i godhe Män,
The äre förwerkede allesammen.

22.

Som the eij better beskedh kunde fåå,
Moste the th*et* låta så beståå
Och droge hem wäl wrede;
Tenchte: hoo weet huru th*et* kan hende,
Wij kunne fåå skääl för wår döde frende;
Men Konungh Erich war inth*et* redder.

23.

Men effter hans giffte i Engelandh
Gick tilbake och inth*et* fram,
Till Landthessen han tå sendhe
Och begerede Fröken Kirstin til sin make,
Och Landtgreffw*en* monde th*et* beiake,
Then wenskap han gerne hende.

24.

Så giorde Konungh Erich och förbundh
Medh Storfursten sammelundh,
Thesslikest och medh the Danske;
På hwilket Konungh Fredrich sendhe strax hijt,
Stadfeste Freden m*ed* högste flijt,
Och wille honom icke förwanske.

25.

Ther kom til Konungh Erich på Vpsala huus
Korwitz Knutson och Jacob Bråkenhuus,
The skulle freden stadfeste;
Thet the och så wisserligh giorde
Medh kraftige edher, mongh och stoore,
Men the hulle *thet* som hijn Werste.

26.

Här bleff vthropet i Swerigie tå
J alle städer store och små
Om freden, som tå hende
Och här war giordt för wisse och sann,
Ther aff sigh gladde bådhe qwinne och man,
Men han stodh icke ett åhr till endhe.

27.

Samme tijdh drogh och Hertigh Johan
Wäl vthsmyket in til Polandh,
Sin Förstinne ther at hempte;
Thet aff Konungh Erich och samptycht bleff
Medh förschrifft och Commendations breff,
Them han till Poland medsende.

28.

Som nu freden war giort wäl och stark
Emillen Swerigie och Dannemark,
Och man mente sigh ther på förlåte;
Tå sende Kongen vth medh alle flijt
Sine trogne män, til at föllie hijt
Sin Fröken i godhe måtte.

29.

Och när the komme till Köpenhampn
Och begerede Pass i Konungh Erichs nampn,
Thet them låffwedes vthen fahre;
Men the låge ther en långan stundh,
Men Passet finge the jngelundh,
Th*et* them tychte illa wara.

30.

När the så bidde och eij kunde fåå
Passet, som them war loff*wet* tåå,
Mente the, thet kunne wäl wara
At drage igenom Dannemarck,
Effter freden war giordh emillen oss så starck,
Thy hade th*et* iw ingen fara.

31.

The giorde sigh ferdigh och droge fort,
Men när the komme til Stadzens port,
Et annet spell the förnumme;
Thå lestes porten strax igen
För wåre herrer och gode män,
Thet förtrööt them så margelunde.

32.

Wachten, som i porten stodh,
Öff*wer*fulle them medh hedisk ordh,
Men her Steen Erichson swarede blijdhe:
Jagh troor icke, at i haff*we* alle
Befalningh oss at öff*wer*falle;
Til porten wille hän rijdhe.

33.

Men ther blef ett annet gnell,
Hans hest fick en weldigh smell
Aff itt Kneffwellspiut i sin panne;
Ther aff her Steen blef ille til fridz,
Rychte strax vth sin sadellbyss,
Doch giorde ingen skadhe för sanne.

34.

Her Steen han swarede i hastigheet:
För then oskäl oss är nu beteedt,
Medh tijdh thor ther aff komme,
At mongt hoffwudh kan lära blödhe
Och mongen kommer i sorgh och mödhe,
Ther till och i mykin wånde.

35.

Som the nu icke vthkomme kunde,
Redhe the tilbaka i samma stunde
J theris Losemente;
Ther blefwe the inmante strax,
Och theres tienere en part insatt,
Thet the dock aldrig tenchte.

36.

Konungh Fredrich han thå strax vthschreff
Och sende till Konungh Erich sin breff,
Ther inne han gaff tilkenne
Then orett, som honom war hendt
Aff the herrer han hade vthsendt,
Om thet medh hans wilie så hende.

37.

Konungh Erich schref honom wänligh igen
Och badh, han wille hans gode Män
Icke late arrestere,
Och icke heller ahnhålle them fast,
För thet the wille drage vthan Pass;
Th*et* kunde han iu icke begere.

38.

Wille och betenckie, at här war
Så nyligh oprettet oppenbar
En fredh, then ingen skulle ryggie,
Then han och sielf hade stadfest
Medh sine krafftige eedher mest;
Ther opå så wille han byggie.

39.

Och effter th*et* så war beslutit,
Är iu ther medh ingen fredh förbrutit,
At the vthen Pass wille drage
Theres herres ärende i fremmende landh;
Och effter the wore så när förwant,
Wille han sigh th*et* låthe behage.

40.

Konungh Erich motte skrifwe hwadh han wille,
Men Konungh Fredrich wille thet inthet gille,
Sine män ther medh försware;
Men han kunde hoos honom inth*et* godt winne,
Thy hade han och wist annedt i sinne,
Thet och snart bleff oppenbare.

41.

Tolff skip Konungh Erich thå vthsende,
Som skulle sin rese åth Rostock wende;
Ther skulle the vndfånge
Then Högborne Fröken aff Hesselandh,
Och före henne till Swerigis strandh,
Men them mo*n*de fast annerss gånge.

42.

Om Pingessdagen thet sigh begaff,
The Swenske skip ladhe öff*wer* staaff,
Till Borenholm the thå komme;
Ther finge the see ett annedt spell,
Sexton Danske skip vthrustet wäl,
Doch them till lijten fromme.

43.

The låghe ther alt för then sake,
At the wille från Swerigie förtage
Them som wille godt tijt före.
Then Swenske Admirael Jacob Bagge
Han lät thå strax flyge sin flagge,
Sade: lät see hwadh the wele göre.

44.

The taledes widh icke monge ordh,
The Danske begynte at skiuta fort
Opå the Swenske m*ed* welle.
Så tenchte Baggen vti sitt sinne:
Wele the slikan leek begynne,
Wij moste opå them igen smelle.

45.

Ther yppades en leek, war ganske hwass;
Baggen sade: Bröder, skiuter fast!
Wij wele them sende tillhande
Loodh och kruut och annet godt meer,
Thet skole the fåå vtaf oss här,
Men icke then helige Ande.

46.

Lycken lop bådhe aff och till,
För sanning Jagh thet sigie will,
At hon sigh fast omwende;
Theres beste try skip, i samme mål
Jacob Brokenhus theres Admirael,
Kom tå i Baggens hender.

47.

Bråkenhus kom Baggen tilhande;
Han sade: wällkommen, käre Nanne!
Hwar äre nu the stora edher,
J swore om en Ewigh fredh
Emellen Swerigie och Danmark med,
Huru will thet nu gåå eder?

48.

The finge thå strax wädher och windh,
Han lop medh them för Stocholm in
Och hade fånger monge;
Siu wore aff Adeligh ståndh,
Siu hundrat och meer gemene man
Komme ther Konungh Erich till hande.

49.

Thå the Lybske nu hörde wist,
At the Danske sin skip hade mist,
Sade the: nu wele wij achte skantzsen
Och wele oss till the Danske slåå,
Wij kunne wår skade åtherfå;
Men the wunne som kåpan i dantzsen.

50.

Thesse wore thå Swerigis owenner,
Hwilke man alle wäl kenner,
The meente rijket at winne:
Then ene war Konungh Frederich,
Konungh Sigissmundus war honom lijk,
Men th*et* gick icke effter theris sinne.

51.

Then tridie Hertigh Magnus af Ösel war,
Hermestaren war then fierde klar,
The Lybske wille Papgoijen skiute,
J spelet wore the then fempte
Och mente sigh wille rogh att hempte,
Men the finge alle lijke byte.

52.

Konungh Erich drögde tå icke lenge,
Then fempte rese sin budh vthsende
Till Konungh Fredrich medh wänligh begäre,
At han wille sleppe hans trogne män,
Effter han hade eij rett medh them
Till at oppehålle them there.

53.

Churfursten af Saxsen schref tå hijt,
Landtgreffwen af Hessen och medh flijt,
The wille saken förlijko
Emellen thesse thu rijken här;
Konungen sade: Thet är min begär,
Wij wele oss ther om beflijte.

54.

När Konungen förstodh theres gode willie,
Theres rådh wille han efterföllie,
Lät strax fast pådriffwe,
At hans Senningebudh medh fart
Motte komme til Rostock snart,
Ther saken förlijkt skulle bliffwe.

55.

Men när the komo til Calmar ahn,
Schreffwe the till Stadthålleren på Köpenhampn,
Så och til Admiraelen thera,
At the wille them frij leigde gifwe,
At the icke motte oppehåldhne bliffwe,
Theres wärff hade mykit innebära.

56.

Men hwadh budh the them sende tilhande,
Jngen leigde kunde the bekomme,
Thy yppades feigden theste mere;
Ther aff begyntes thet kriget thå
Emillen thesse rijken twå,
Och bleff ee lenger iu werre.

57.

Konungh Erich hade sendt till Hessen tå
Sine senningebudh, J skole förstå,
Som skulle hijt in före
Landtgrefwens dotter till hans Gemåll,
Med Konglighit ståât och mykitt prål,
Men the finge annet göre.

58.

På samme tijdh kommo tijt falske breff,
Jagh icke weet hwem them schreff,
J Konungens nampn wore the stellte;
Ther war i satt som inthe war godt,
Landtgreffwen och hans Dotter till spott,
Hans Seningebudh thet moste vndgelle.

59.

Huru th*et* sigh hadhe eller huru th*et* war,
The moste strax rett openbar
Vthaf Staden bortdrage,
Eliest hade thet them illa gått;
The tackede gudh the sluppo så brått,
Eliest hade th*et* kostet theres krage.

60.

Genom thenne handell bleff förwilt,
At th*et* giftermåll wart förspilt
Mellan Konungh Erich och Fröken Christina;
Thet så wist hende genom falskheet,
Thet man och icke annet weet,
Thy th*et* lett sigh så påskijna.

61.

Then 9 Julij *thet* så hende,
At hijt bleffw*e* twå insende,
Onde tidender the medh sigh hade;
Then ene ifrån Danmark kom,
Then andre ifrån Lybeck medh lithen mon,
Freden the thå affsade.

62.

Och thå Konungh Erich thet förnam,
Befalte han then ene komma fram:
Then will iagh sielf förhöre,
Han är ifrån Konungh Frederich,
Thy han är migh aff börden lijk;
Then andre låter på rådhuset före!

63.

The kallades bådhe på Slottet thå,
Then Lybske måste qwar i porten ståå,
Han mente then andre åthniute;
Men han moste mellan twå skarganter gåå,
Thet monde honom thå mest försmå
Och hårdeligen förtryte.

64.

Som then andre nu kom i Salen in,
Thå bleknede han alt vnder sin kindh
För the onde tidender han hadhe;
Han sågh och Konungen sittie på sin stool,
Hans kläder glimmede som en sool;
Konungen först till honom sadhe:

65.

Hwadh tigh haffwer befalt tin herre
Tala frijtt vth, tigh icke förfäre!
Thu äst en tiänere medh alle.
Han sade strax fram sin herres ordh,
Vndsade Konungen medh brandh och mordh,
Och will medh alt ondt honom öffwerfalle.

66.

Han sade och fram fem punchter tå,
Hwarföre han wille på Konungh Erich slå,
Ther han tå monde til sware
Hwadh som ther tiente best opå;
Thy will man thet nu late bestå
Och om kriget wijdere förclare.

67.

Man haffwer och sett och förstått,
Aff the Danske är en book vthgått,
Huru mykit the haffwe wunnet
J then feigden, som then tidh war;
Thy will man ther om siunge clar,
Hwadh silke the haffwe här spunnet.

68.

Konungh Fredrich hade sigh bestelt
Rytter och knechter, så mongen stoltz hielt,
Ther medh han mente intage
Swerigis rijke medh en fart,
Men lycken lop fast annan wart
Vthi the samme daghe.

69.

För Elffzborgz Slott han först drogh,
Till at winne thet war hans hogh;
Thet han monde först beskiute
Till storm fast i samme sinne,
Och mente *thet* och strax at winne,
Men han moste stå ther vthe.

70.

Thå han *thet* icke medh storm kunde winne,
Tenchte han: wij moste annedt påfinne,
Medh dagtingen moste thet wara;
Thy handlede han medh Slotzherren så,
At the wille feligt till honom gåå,
Han wille stå them för allen fara.

71.

Jagh weet icke huru *thet* sigh lop,
The goffue honom thå Slottet op,
Medh wilie *thet* så skedde.
Han satte ther opå sine Män
Och drogh så i sitt landh igen;
Mere han ther inthet betedde.

72.

Medan sigh dette så begaff,
Så drogh Konungh Erich för Halmstadh
Och meente then intage,
Och wille beskiuten medh allo flijt,
Men Murbrecker kunde så eij komme tijt,
Thy moste han dedan drage.

73.

73.

När han nu åth Grentzsen drogh,
Mykit folk han *med* sigh togh,
Och lät the andre qwarbliffw*e*
Medh öffuersten her Claes Christerson,
Som wente effter meer Munition,
Men tidhen wille th*et* icke m*ed*giffw*e*.

74.

Konungh Fredrich fick the tidender brått,
At Konungh Erich war dragen bortt;
Till Halmstadh monde han drage.
The Swenske kunde tå inthe ther
Wijdere något vthretta meer,
The monde sigh thädan lage.

75.

Andre dagen ther effter thet war,
Konungh Fredrich kom medh sin hele skaar,
Medh wåre begynte hann stride;
The werde sigh som the kunde förmå,
Men han war fast starkare tå,
Thy kunde the honom eij bidhe.

76.

Ändoch the giorde sitt beste tryggie
Och sloge först the Danske till ryggie,
Thet stodh doch icke lenge;
The Danske wore thå icke seen
Och sloge wåre på flychten igen,
Thy moste the vndan renne.

77.

Och rychte så vndan medh en hast,
Men the andre körde effter fast,
Wåre skytt the från oss finge;
Thet wulte then onda wägen som war,
At the moste them thå leffue qwar
Och kunde them icke fort bringe.

78.

Wintren kom och ahn medh flijt,
Thy droge the hwar hem till sitt
Medh ganske ringe sorge;
Konungh Erich drogh åth Stocholm igen,
Thå fick han budh från sitt folk och Män,
Som för wore sendt till Norigie.

79.

Vthi breffwen hadhe the förmelt
Hwadh the i Norie hade bestelt,
Frimodige vtan wonde,
At Heriedalerne och Jemptelandh
Och Siöles Dalerne, iagh siger sant,
Hade sworit och gått oss till hande.

80.

Ther kom och till Stocholms bryggie
Tije skip, som wore icke styggie,
Medh Narfuisk godz full ladde;
The otte hörde the Lybske till,
The twå the Danske, Jagh sigie will,
Thet war them en ringe skade.

81.

Om wintren rychte the Swenske op,
Rytter och knechter en stoor hoop,
Åth Trondhem the thå droge;
Theres öffwerste war en Franssoos,
Ringe förståndh hadhe han ther hoos,
Therföre han ther till lithet dogde.

82.

Then Staden the strax finge in
Och alt landet ther om kringh,
Steenwijkholm the belade;
Men doch vthi dager fåå
Medh dagtingen finge the Slottet thå,
Jören Bilde them thet tilsade.

83.

Han war Höffdingh öffwer thet hele landh,
En jlfundigh och förståndigh Man,
Badh Claudium tå medh snille;
Han swor om Gudh och thet helge korss,
At han wille aldrigh stride moth oss,
Om han honom sleppe wille.

84.

Han trodde hans eedher och falske ordh,
Gaff honom löös och lätt dragen bortt
Medh all sin behåldhne håffwer.
Så drogh han bort och alle hans män,
Om wären kom han werre igen,
Så wäl hölt han låffwen.

85.

Som han hade fått Slott, Stadh och landh,
Och alle wore gångne honom till handh,
J säkerheet han lefde för myket
Och sende folket åt Swerigie tå,
Behölt man hoss sigh några få,
Th*et* lät han sigh icke förtycke.

86.

Om wåren togh Jören Bilde till sigh
Skip, skytt och folk margfaldeligh,
Åth Trondhem monde han fare,
Förraskede wårt folk medh en hast,
Åth Slottet drogh han wäl fast,
För än the sigh toge till ware.

87.

Han fick th*et* igen på samma stundh,
Claudius th*et* eij lenger hålle kundh,
Fick th*et* vnder sine hender;
Claudium han til fånge togh,
Så alle the Swenske thesslikest och,
Åth Danmark han them sende.

88.

Nu hörer hwadh sigh wijdere begaff:
Wår skep lupo till siös moth Pingesdagh,
The Danske och Lybske opsöchte.
The funne them in mooth Borenholm,
Ther yppades en leek vthan storm,
The hwarannen ther tappert mötte.

89.

Jacob Bagge war i hogen så stoor,
Han lop strax them ahn bordh
Och begynte på dem at skiute;
Men olycken thå på ferde war,
Eelden kom i en kruttynne baar,
Ther effter blef ett annat byte.

90.

Thå hans Skip begynte brenne fast,
Sprangh Baggen ther vth medh hast
Och kom i the Lybskes hender;
Men fijenderne sprungo ther in igen
Och mente wille thet bärie än,
Så snart kan lycken sigh wende.

91.

Men thå elden fick öffwerhandh,
Lybske och Danske finge thå skam;
Så monge, som ther opå wore,
The fluge i wädret medh en hast,
Ja ingen örn flyger så fast
Som alle the thå fore.

92.

Thå thenne olycken war så hendt
Och Mars war medh allo opbrendt,
Skildes the åth på samme tidhe;
The Swenske lupo åth Skären thå,
Så lenge the beskedh kunde få,
Hoo som Admirael igen skulle bliffwe.

93.

Här war en wäldigh Riddersman,
Her Claes Christerson hete han,
Till Admiral bleff han satter.
Han skynde sigh genom natt och dagh,
At al tingh kunde komme i lagh,
Till at opsökie fijendens flotte.

94.

Han söchte eij lenge, för än han them fann
Widh Norre vdden vth medh Ölandh,
Ther begynte han them at geste;
Han slogz medh them i dager twå,
En ondh matredhningh the finge thå,
Th*et* war icke för theres beste.

95.

Ther bleff thå slagin mongen stoltz man,
Men lycken kom i her Clases handh;
The Danske ther thå miste
Try aff sine beste skiep,
Them förde han till Swerigie medh sigh,
Thet må i wette för wisse.

96.

Nu hörenn huru thet hende wijder,
Lycken war medh oss på alle sider,
Monge koofarter wij och finge;
Trettijo tu af the Lybske wore,
Fyre the Danske och medh fore,
Åth Stocholm moste the alle springe.

97.

The Lybske hadhe och eliest try skip,
The låtes wara mechtigh swip
Och wille mykit skreppe;
Men the moste ther och rymme ifrå
Och satte ther sielff elden opå,
Thet wore krigzmän käcke.

98.

Nu haffwen i här korteligh hört,
Hwad the Swenske till siös haffwe giort
Och hwadh them är kommet tilhande.
Om Jder nu löster höre till,
För edher Jagh nu siunga will
Hwadh the haffwe wunnit till lande.

99.

Konungh Erich drogh vth medh sin macht,
Åth Hallandh och Bleken war hans acht,
Thet han och så monde fullborde.
Medh hast och så medh fullan dus
Thå fick han in Lyckeby hus,
Och meer han wåge torde.

100.

Hann drogh och strax för Rotneby Stadh,
The ther inne wore eij mykit gladh;
Han bödh them till medh frijtt modhe,
Om the wille rymme honom Staden in,
Så skulle the niuta ägorne sin
Och bruka them sigh till godhe.

101.

The skötte inthet hans wänligh begeer,
Sadhe: lät honom man komma här,
Wij wele th*et* så wäl laga,
At han m*ed* sine Swenske bönder
Skole få frij kost alle i sender,
Så th*et* skall wärkia i buuk och maga.

102.

Thå han bekom nu sådanne swar,
Bödh han sin höffwitzman wara snar
Och medh storm Staden ahngripe:
Jagh skall them läre en annen Galiart,
Thet skall swide, will eij sigie hwart,
The skola danssa effter min pipe.

103.

Om en Söndagh thet monde skie,
At man sågh mongen Fenicke
För Rotneby at swenge;
Ther lop till storm så mongen stoltz man,
Liff och blodh satte han ther ahn,
Men thet warede eij nestan lenge,

104.

Ath the finge Rotneby in;
Thå full i aska theris stoltta sinn,
Så bleff thå Staden wunnen.
Ther slogz ihiell alt för foot
Meer än try tusendh, som finge eij boot,
Och Staden förstördes i grunde.

105.

Thå nu Staden war wunnen såå,
Konungh Erich drogh åth Calmar thå,
Men folket han vthsende
At intage Sölffzborghz Slott och Stadh
Och annet meer, som hann them badh,
Och Skåne at sköffle och brenne.

106.

Men Wärner Passbergh, som ther war opå,
En ondan röök han kende thå,
At the Swenske wille honom geste;
Han satte eelden på Slottet fast
Och rende sielff bort medh en hast,
Thet war thå för hans beste.

107.

Men icke war thå Staden brend,
När wåre kommo ther före rendh,
Vthan finge ther godt byte;
The giorde ther sin rekenskap clar
Och togo bort alt th*et* ther war,
Ehwem thet och monde förtryte.

108.

När Staden nu stodh i liusan låghe,
The Swenske thå lenger framdroge
Till en Stadh, som Eleholmen kalles;
Then brende the och toge bort platt,
Men the i Åhus goffwe Brandskatt;
Sedhen the ther eij lenge dwaldes.

109.

Sedhen the ther hadhe alt förstört
J Bleken, som i haffwe hört,
Åth Hallandh the thå fore,
Röffwede och brende alt landet mest
Och togo bort koo, soo och hest,
Och mongen man förgiorde.

110.

När wåre hade nu sköflet så
Och fijenderne eij wille moth them slåå,
Thet the doch gerne seedt hadhe;
Szå droge the in i Swerigie igen
Och hade stort byte hwar och een,
Wore alle lustige och glade.

111.

Men Lyckeby, som war beskutet hardt
Och kunde eij byggies igen så snart,
För än wåre aff landet droge;
Så komme the Danske thå igen
Med sin macht, och wore eij seen
Och thet åther igen toghe.

112.

Och thå the Danske förnumme meer,
At hem war dragen then Swenske häär,
The strax thå effter them flengde
Med all then macht som the thå kunde,
Till Calmar Stadh the åstunde,
Men Smålenningar thet affwende.

113.

The fingo byte på wägen nogh
Millan gräntzen och Calmar i fullan hogh,
The lethe sigh inthet förtryte;
Men Smålandz bönder och knechter säll
Folgde them tillbaka hampn i hääl,
Och skilde them widh alt bythe.

114.

Om wintren strax ther effter th*et* war,
Konungh Erich sende en annen skaar
Åth Norie, som ther skulle brenne.
För them bleff satt till höffwitzman
Gamble Matz Törne, så hete han,
Som alle thå wäl kende.

115.

Han drogh ther in medh Rytter och knechter,
Ther war ingen som mooth honom wille fechte,
Thy röffwede han och brende;
Och alt th*et* godz han öff*w*erkom
Aff fyratijo Sochner han bort namm,
Till Swerigie han th*et* sende.

116.

Szå sköfflede han och Trondhem Stadh,
Ther åth the Norske eij wore gladh,
Brende Vddewaldh och Kongelle.
Szå betaltes då den falskhet stoor,
Som the emoth Claudio hadhe giort,
The moste th*et* åther vndgelle.

117.

Blandh andre fånger, som wij ther finge,
Så war och en, skolen i förnimme,
En krigzman icke den werste:
Pontus Delagardie war hans nampn,
Thet honom och bleff till mykit gagn,
J Swerigie war han en med the beste.

118.

Han tiente Swerigie som en trogen man,
Thy förwärfwade han sigh Frijherre nampn
Genom Ridderlige gerningar sijne;
Och hwadh han giorde Swerigie för gagn,
Thet weet wähl mången ährlig man,
Ryssen månde thet och förnimme.

119.

Ther om man nu eij kan röra meer,
Thet vthwijse wäl hans gerninger,
Ther om man eij her kan beschrif*we*;
Thy th*et* tiener icke i Cröniken thenne,
Vthan thet är wäl författet i penne,
Thy will man wider framskrijde.

120.

Then Edle herren her Claes Christerson
Sendes åth Schåne medh stoor moon,
Stoor krigzmacht han medh sigh hadhe;
Han brende aff Engelholm thå,
Lageholm sammaledes ochså
Och än thå enn, som heeth Bostade.

121.

När thenne herren nu hade bestelt
Som Konungen hade honom befelt,
Och the Danske wille honom eij bidhe,
Vthan drogo sin wägh i samma stundh
Tillbaka öffwer Öresundh,
Drogh han hem igen vtan qwidhe.

122.

När the Swenske hadhe Bahus belagdt,
Komo the Danske med all sin macht
Och wille them förraske;
Men ther sendes Rytter och knechter moth them,
Som sloghe them tilbaka igenn,
Szå the finge lithet braske.

123.

Erich Hindersonn, som för them öffwerste war,
Hade ther mongen Dansk man qwar
Och finge en hoop till fånge;
Ther iblandh war en, heet Anderss Grijs,
Och andre Myndige med stoor prijs.
Nu hören huru wijdere monde gånge.

124.

När sommaren begynte komma opå,
Med wåre skip vthlope the thå,
Om the fijenden kunde förnimme;
Strax såghe the fyra i samma faart,
Them trengde the vnder Jerfs Mynde hart,
Vthi en wijk the stengde them inne.

125.

The stengde them inne så weldigh hart,
At the kunde komme slett ingen wart,
Szå hart thå bleffwe the trengde;
All Munition the aff skepen toge
Och så medh allo ther iffrån droge,
Men the först skepen opbrende.

126.

Szå finge the kunskap i samma stundh,
At the Danske skip låge i Öresundh;
Tijt the och tå strax droge.
På wägen funne the the Lybske för sigh,
The lupo i sundet så hastelig,
Ther åth the föge loge.

127.

Wåre the hadhe så godann böör,
The lupe så när in till Draköör .
Och ther sin Anckar felte;
The hade wäll lupit närmer thå,
Hwar Styremennerne hade dristet sigh så.
Hören hwadh the ther bestelte.

128.

Thå wåre skip wore nu kompne så när,
Och the i Köpenhaffn såge them ther,
Kom them stoor sorgh tillhande;
Thet skedde alt om en Söndagh klaar,
Konungen thå sielff i kirkian war,
Han war sielff i stoor wånde.

129.

The lupe alle aff kirkian vth
Och ropade alle: Hielp oss nu Gudh!
Thet bliffwer oss till mene;
Komme the Swenske oss så När,
Rådhe Gudh huru thet bliffwer med oss här!
Kongen gick till Slottet allene.

130.

Han war thå söriande hierteligh,
Han sågh sine fijender så när för sigh,
Thet honom tychte illa ware.
Han fruchtede ther före allermest,
The motte komma och bliffwa hans gest,
Thy greet han bitterligh såre.

131.

Szedan stegh han i en lithen bååth
Och drogh bort till the Lybske brått,
Badh them aff hiertanss grunde,
At the wille honom troligh bistå,
Thy hanss skip wore eij ferdigh än thå,
Och eij sleppa the Swenska i Sundet.

132.

Medhan wåra nu ther så bidde,
War lycken med them på theres sidhe,
Ther kom en stoor skipflotte;
Till halff tridiehundret wore the wist,
Hållender och andre vtan list,
The kommo them wäll till måtte.

133.

Her Claes Christersonn, then Manlige hielte,
Saken så medh them bestelte,
The moste honom Tullen giffwe:
Thuå Rosennobeller för hwart skip,
Them nappede han så sachteligh till sigh,
Thet the Danske moste see och lidhe.

134.

The finge och på samma tidh
En stoor hoop skuter, som komo tijt,
Medh fetalie wore the ladde,
Som hade achtet sigh till the Danske;
Men wåre achtede sine skantzer
Och toge them alle wäll gladhe.

135.

The finge och wette i samma fart,
Ther lågh ett skip widh Traffmynde qwart,
Thet kallede the Styre Sweden.
Wåre the lupo thå tijt fort,
The mente th*et* at nappa bortt,
Och lade sigh ther på redden.

136.

Men the Lybske finge kunskap med hast,
Thy kastede the vth all sin barlast
Och lade sigh twert på sanden,
Så wåre icke kunde komma ther när,
Efter the låghe så på twer;
Thy droge the bort vthan wånde.

137.

137.

När wåra nu lupe så till och frå,
Szå kom then hele floten thå,
Begynte medh hwar annen snacke;
Ther begyntes thå en sådanne leek,
At mongen bleff i kinnerne bleek
Och ingen then andre mon tacke.

138.

Emedenn ther stodh så hårdt ett mål,
Thet bleff och warsse theres Admiral,
En hårdan leek han leekte:
Han bleff skuten i samma sinn
Bådhe i armen och i sin kinn;
Niels Skenck honom illa smechte.

139.

Natten begynte komma opå,
Thy moste the åthskilies thå,
The hadhe fått stoor skade.
Sedan lupe the Danske åth Sundet igenn
Medh theres sååre och döde män,
The wore icke alle gladhe.

140.

Ther ginge så någre dager förbij,
The Swenske wore för the Danske frij;
Meden söchte the Swenske sitt beste
Och lupe så aff och till i siön,
The kommo till itt land, som heter Mön,
Them monde the illa geste.

141.

The toge ther bådhe oxar och fåår
Och annedt mer, som på ferde war,
The plundrade ther och brende;
Om afftonen droge the till skipz igen,
Lustigh och gladh hwar och en,
Men itt annet byte them hende.

142.

Szå lupe wåra vth från Möen
Och seglede så lenger op åth siöen,
In moth Borenholm the komme;
Så finge the see fijendernes flotte,
Som wille fast in til wåre settie,
Som the thå wäl förnumme.

143.

The vnthe wåre ondt och inthet godt,
För th*et* the hade giort them spott
Och Tullen ifrå them taget;
Thy meente the nu hempna thet,
Och hade ock taget the Lybske medh,
Szå the skulle betale them laget.

144.

Szå komo the dragende för en windh
Och satte tappert till wåra in,
Rett som frijmodige hielter;
Ther bleff thå ett så manligit slagh,
Som man till siös någen tidh sågh,
Szå monger stoltz man ther stielpte.

145.

The finge stoor skade på bådhe sidher,
Dogh war lyckenn oss så blidher,
Theres Admiral wij thå finge;
Skip och man the folgdes ther åth,
Ther war och bådhe frögd och grååt,
Åth Stocholm moste the springe.

146.

The Danske the lupe åth Öresundh,
The wille icke bidhe lenger en stundh,
The hadhe wäl fått så myket;
Theres Vnder Admiraell bleff skuten till grundh,
Thet giorde them ondt så margelundh,
Så stoor war theres olycke.

147.

Szå komme thå wåre till Stocholm igen
Medh Otte Ruth och andre Adelzmän,
Medh stoor Triumph och ähra,
Som the thå hade förwärfft till siös;
Ther medh the bleffwe så hemma then höst.
Gudh will wår lycke altidh förmera!

148.

Then nu wijdere höre will,
Huru thet gick på landet till,
Så skall man här förnimme:
Konungh Erich drogh *med* all sin häär,
Åth Dannemark stodh hans begär,
Them at geste lågh honom i sinne.

149.

Han drogh åstadh *med* frijom modh,
Medh tiugu fem fhaner Ryttere godh
Och wäl sextijo fenicker knechter;
Ther medh han nedh till Grentzsen drogh,
Åth Warberg staadh war hans hogh,
Ther medh the Danske ath fechte.

150.

När han kom nidh till Yxnewall,
Gick krigzhären till rådz öffwer all;
Them tychte alle godt at ware,
At han skulle bliffwe i landet qwar,
Och then vnge Försten, som thå medh war,
Then wille the med sigh haffwe.

151.

Then Högborne Förste Hertigh CARL,
Som war frijmodigh sena och arll,
En krigzhielte wille han wara;
Han drogh medh oss för Wardbergh stadh,
War altidh keck, lustigh och gladh,
För sitt liff bar han ingen fhara.

152.

Wij berende Staden i samma sinn,
Men the skuto tappert till oss in,
Doch skedde ther ingen skade.
Seden sloghe wij wårt läger thå,
Och låge ther någre dag*er* fhå
Och Staden så belade.

153.

Ther sendes och strax en Trommeter tijt
Och lät them fråge medh alle flijt,
Om the wille staden opgilfwe
Och ware Swerigie hull och troo,
Så skulle the lefwa i fridh och roo
Och alle behålle liffwet.

154.

Men the wore i sitt sinne så stoor,
Goffwe vth en hoop med spotske ord:
The wille oss biude till geste,
The hadhe så wäl för oss maatrett,
Thet skulle swide i hwarien ledh,
Wij skulle thet nu man freste.

155.

Thenn Edle Fursten, frimodigh i sinne,
Sadhe: lather oss dock thet begynne
Och see hwadh the kunne göre,
Äre the så keck som the vthspride;
Migh hoppes, wij wele them wäl bidhe
Och oss icke late förfäre.

156.

Ther lagedes till på alle sider
Alt hwadh som till stormen lydher,
Man begynte fyrboller kaste
Frå 9 in till 3 monde slåå,
Man lagede sigh till storme thå
Thet meste man kunde haste.

157.

Man sågh ther mongen frijmodigh man,
Manligh lop han till stormen ahn;
Ther gaffs vth dwale dricker
Medh tiäre kransser och kalkwellingh heet,
Så mongom rann ifrån then rödhe swet,
Fast han war aldrigh så kecker.

158.

Hwar giorde sitt beste i stormen brått,
J Staden war bådhe jemmer och gråât,
Ther hörde man ynkeligh qwijdhe;
Eeldenn gick them för mechtigh till handh,
Wij bleffwe och theres öffwerman,
Ehuru manligh the månde stcijdhe.

159.

Ther Rytterne i sin slagorden hölle,
Then Edle Fursten medh them följde
Och sågh staden war i wonde.
Han sade: Hade the giffwit sigh,
The hade eij farit så ynkeligh,
Thet them nu är kommet tilhande.

160.

Szå kommo wij öffwer wallen tå,
När klocken monde otta slåå,
Medh ganska mykin möde;
Ther skonades ingen i wrede och harm,
Föruthan bådhe qwinner och barn;
Ther låge så monge döde.

161.

The icke bleffwe slagne och dräpne ther
Bådhe medh bösser, pijll och swerd,
The bleffwe alle fångne;
Men staden brendes platt op tå,
Ther lefdes hwarken sticke eller strå,
Så slett bleff then förgången.

162.

Thå Gudh oss slijk seger monde giff*we*,
Wij wille icke låtet ther widh bliff*we*,
Vthan wijdere wår lycke försökie;
För Wardbergz slott wij lade oss snar,
Som medh mur och wall befestet war,
Ther wille wij och tidhen förlöpe.

163.

Hertigh Carl, then högborne herre,
Wille och alt ware m*ed* oss gerne,
Wille oss eij gerne förlåte;
Men konungh Erich wille ingalundh,
Han skulle bliff*we* hoss oss längre en stundh,
Vtan komme til honom wäl såthe.

164.

Ther medh thet lät sigh thå rede see,
Hwadh Gudh wille m*ed* honom betee,
At han en krigzhielte skulle bliffwe;
Thet seden nogh fulbordet är,
Som alle wette fierr och när.
Gudh vnne honom lenge leffwe!

165.

Thå then godhe Försten war dragen bort,
Begynte wåre beskiute fort
Wardbergz Slott, thet faste;
Wij wunne thet medh stormande macht,
Seden som staden war ödelagt,
Thet skedde alt medh haste.

166.

The sloge ifrån sigh som tapre krigzmän,
För än wij finge Slottet aff them,
Och wille sigh inthet giffwe;
Så brukede wåre sin beste flijt,
Wij finge in Slottet om middagz tidh,
Thy miste så monge liff*wet*.

167.

Mongen ståltz man ther slogz ihiell,
The fore och icke alle wäll,
The förnempste toges till fonge,
Och Slottet besattes medh Swenske Män;
Wår krigzmacht drogh så thedan igen
Medh seger och myken fromme.

168.

Thå thette war nu öffwerstått,
Then Swenske hääran skildes åth,
Hwar hoop drogh sine färde:
Knut Håkanson åth Falkenbergzbroo,
Lasse van Skara drogh åth Sunnerbo,
The kunde th*et* wäl vthhärde.

169.

Ther war en hoop Danske i samma sin
Dragne vthi Sunnerboo in,
Som ther röffwede och brende;
J vttoget the hwar annen mötte
Och tappert till hwar annen stötte,
Thet Lasse van Skara bekende.

170.

Thet halp icke storan hwadh the sade,
Then störste hoop han ther nederlade,
Theres rooff moste the vndbera;
Twå fenicker han ifrån them togh,
Seden han in i Swerigie drogh
Medh myken Prijs och ähra.

171.

Knuth Håkensonn och en weldigh krigzman
Widh Falkenbergh han och förnam,
The Danske moth honom ther komme;
En godh hoop aff them han ther slogh
Och monge till fonge togh,
Thet the wäl sielffwe förnumme.

172.

Thå alle saker wore wäl bestelt,
Så mente tå mongen stolt krigzhielt,
Han skulle i Borgläger komme,
Som them war låffwet och tilsagdt,
Thå the droge till Wardbergh medh macht,
Men the thå wäl annet förnumme.

173.

Konungh Erich sende budh vth alffwarligh,
At the åther skulle församble sigh,
Rytter och Landzknechter alle,
Och komma till en gårdh, Rijse benempdt,
Ther wille han och wara för them
Och personligh medh them tale.

174.

När the nu wore kompne tijt,
Han mustrede them medh alle flijt
Och talede m*ed* them wäl dierffwe;
Badh, ath the wille troligh bijstå
Och moot the Danske manligh slå,
Ther medh prijs och ähre förwerffwe.

175.

Han wille them wäl betenckie igen
Med gunst och nåde mooth hwar och en,
Medh Borgleger och annet godt mere;
Effter the och hade wunnet godt
Vnder Swerigis Rijke Städer och Slott,
Thy wille han tacksam ware.

176.

Szå låffwede the alle m*ed* fritt modh,
The wille wåge Liff och blodh
För honom och Swerigis Rijke;
Ther på Hans Konungzligh Maijestät
Sigh skulle förlåte i allan städh,
The wille honom inth*et* swijke.

177.

The droge åstadh frimodigh thå
Till en Sochn, som heter Swarteråå,
Ther the hwar annen möttle,
Then Swenske och then Danske krigzhär;
Till at stride war theres begeer,
Th*et* the och wäll finge försökie.

178.

The giorde slagorden i samma sin;
Hwar hade taget sin fordel in,
Ther wille the icke från wijke,
Så lenge the finge see sitt ram,
At drage till hwar annen fram
Och slås både fattige och rijke.

179.

Mellen bådhe hären war en bäck,
Men ingen wille sigh göre så käck,
Som ther wille öff*wer* rycke,
At falle först then andre ahn,
Och kunde så fåå bådhe hugg och skam
Och ther för miste sin lycke.

180.

Wår öffwerste war i hogen stoor,
Man hörde aff honom mong ond ord
Med banner och onde låter;
Han swor altidh och mante them fram
I alle the onde snäffler nampn,
Ther aff hade wij lithen båthe.

181.

The ridhe bådhe aff och till
Och skärmytzlade *med* hwar annen wäll
En stundh på dagen clare;
Så rychte wij först till them thåå
Och mente welet them alle slåå,
Men th*et* wille inthet så ware.

182.

Lycken war medh oss så blidhe
En liten stundh på wåren sidhe,
Theres knechter moste för oss wijke;
Wij finge och theres wagneborg,
Thet war them till myken sorgh,
Men strax monde lycken oss swijke.

183.

Theres Drenge Fhane kom thå med hast
Och satte in på wåre fast,
Th*et* manligeste som the kunde;
Men wåre Tydske Ryttere, som thå
Wore beskedd achte fremst opå,
The weke aff i samma stunde.

184.

Ther aff thå kom, at wåre krigzmän
Moste sleppe theres skytt igen,
Och begynte så til wijke,
Ändoch the offta wende sigh
Och sloge ifrån sigh weldeligh,
Men th*et* halp thå ganske lith*et*.

185.

Ther bleff thå mongen krigzman felter,
Wåre knechter hulle sigh som hielter,
Ther blef så mongen slagen,
Som låge alle på platzsen igen,
Rytter, knechter och Adelzmän,
Som stielpte på samme dagen.

186.

Jagh kan och icke sanningen döllie,
Sextusen wore the wäll i föllie,
Som ther goffwe op sin Ande,
Swenske och Danske bådhe twå;
Men fijenderne behulle platzen thå.
Gudh frelsse oss ifrån all wånde!

187.

Nu haffwen i här hört och sport
Thet manligste, som the Danske haffwe giort
Och aff the Swenske wunnet;
Hwilket doch aldrigh hade så skedt,
Hwar wij icke sielffwe hade skanssen försett
Och vthur wår fordeel bort runnet.

188.

Hwadh the och mere haff*we* bedriffwet
Warder wäl tilkenne giff*wet*,
När man nu ther till kommer,
At man siunger om theres bedrifft,
Som wijder är författet i schrifft,
Bådhe winter och så sommer.

189.

Jagh moste här först giffwe tilkenne
Hwadh thette åhr i Lifflandh hende,
Om Pernou, som wij thå miste
Igenom falskt förräderij
Vthaf en hop ondt partij,
För än någen ther aff wiste.

190.

J skolen wette och rett förstå,
Ther war en hoop Tydske Ryttere thå,
Hwilke affdanckede wore;
The handlede sedan som skelmer wist
Och toge Pernou in medh list,
Och mere skalkhet the giorde.

191.

När the nu så medh förräderij
Hade fått Slott och Pernou by,
The sigh thå mere ruste;
Casper von Oldenbocken thett war,
Theres öffwerste karsk och snar,
Then the och mykit på tröste.

192.

Thet war och theres acht och sinne,
The mente the wille Räfle winne;
Widh Öffwer Möllen the sigh ladhe
Och mente them vthhungra ther,
Men the foro sielff en onde ferd,
Thet the icke tencht hade.

193.

Krigzöffwersten, som på Räffwell war,
Han war i sine saker snar,
Han them redeligh opwechte;
Thet war tideligh om en morgen stundh,
The låge vthi sin beste blundh,
Han them hårdeligh förskrechte.

194.

Han wechte them så aff sömpnen op,
Then ene språngh, then andre lop,
För än the till hest kunde komme;
Then icke tå kunde ware snar,
Han moste bliffwe liggiende qwar;
Theres äger the bortnumme.

195.

The rende fast och wore eij seen
Och komo så till Pernou igen,
Men wåre strax effter droge;
The rede th*et* meste the kunde tå
Och komo till en by, heter Sippå,
Ther the sitt läger sloge.

196.

När the nu ther i lägret låge,
The Pernouske komme och på them såge
Och meente them at klemme;
Men wåre achtede sigh wäll thå,
The läte sine små skytt affgåå,
Ther medh the wille them skremme.

197.

Wåra skott drabbade thå så wäll,
Oldenbocken bleff ther skuten ihiell;
Ther medh bleffwe the åthskilde,
Then ene hijt, then andre tijt,
Hwar en achtede sigh medh flijt,
Och hwar drogh tijt han wille.

198.

The sanckede sigh tilhopa igen
Och droge i th*et* Pernouske Län,
På bygden the sigh lade
J Borgläger medh stoor säkerhet,
Och mente liggie i rolighet,
Men en ynkeligh wijse the qwade.

199.

Ther låge the eij lenge i fredh,
Wåre komo och tijt medh
Och monde medh them dele
Borgläger, som the låghe vthi;
The ropade fast: o wi! o wi!
Hwadh monde them på oss fele?

200.

En stoor hoop bleffwe ther thå slagne,
Någre Adelzmän till fånge tagne,
Som fördes till Räfwell bundne,
Som hadhe swuret hårdeligh,
The wille aldrigh låte bruke sigh
Moth Swerigie ingalunde.

201.

201.

The finge ther och tå sin löön,
Jngen wille göra för them en böön;
Ther medh th*et* oproret stilles.
Så drogh wår öffwerste vth igen
Åth Ösel medh alle sine krigzmän,
Och thet bleff mongom til filtes.

202.

Orsaken hwarföre th*et* så skedde:
Hertig Magnus oss alt ondt betedde,
The Pernouske han vndsatth hadhe
Medh en Ryttere Fhana, på wåre att slå,
Thy monde han thet betale såå,
Hans landh the ödeladhe.

203.

När the ther hade brent som mest
Och sköflet som the wille bäst,
Till Räffwel igen the fore;
Ther achtede the tå sin saak,
At the finge wara i maak,
En tidh medh fridh the wore.

204.

Åhrett ther effter th*et* så hende,
At Konungh Erich wåre Skip vthsende,
Om the kunde fienderne finne;
The lupe alt in til Öresundh,
Ther the them funno i samma stundh,
Men the wille inth*et* framskrinne.

205.

Wåre the låge ther wäll hull,
The optoge en mechtigh tull,
Thet the Danske moste lidhe;
Thet giorde wåra them till spott,
Hwilket them inthet giorde gått,
Ther öffwer the monde qwide.

206.

The ophölle och i Sundet hoss sigh
Wäll till femhundret köpmans skip,
Medh Salt och andre warer;
Men effter the eij torde löpe vth,
Thy the reddes för thet Swenske krut,
Så läte the Kofarterne fare.

207.

När the nu komo till wår flotte,
Ther komo the så wäll till motte,
Ther the eij lenge töffde;
Tu hundrade salt skip sendes thå,
Åth Stocholm lote the genest stå,
Them wij thå wäl behöffde.

208.

Några dager ther effter med hast
Komme the tilhope hardt och fast,
The kisslade hwar annen i sidhe
Medh kedielodh och annet meer,
Doch roste the marknan ingen ther,
Men hine wille eij lenger bijdhe.

209.

The lupe åth Gulland på samma stunde,
Wåre lupe effter thet meste the kunde,
Och natten monde them åtskilie;
Men andre natten therefter thå
En skreckeligh storm ophoff sigh så,
Som skedde mooth theres wilie.

210.

Wij tackede Gudh och hans helge Nampn,
Wåre komo alle vthi en god hampn,
Men fienderne kom sorgh tillhande;
Fiorten skip, the beste aff them,
Ther til och monge hundrade män,
Widh Wijssby monde the strande.

211.

Ther bleff thå bortte så mongen stolt man,
Ther om Jagh icke schriffwe kan;
Men huru skepen the hete,
Tije haffwe the Danske mist
Och fyre the Lybske, th*et* är wist,
Vthi Crönikan man th*et* får wete.

212.

Men huru thet gick på landet till,
Korteligh Jagh thet siunga will
Och sanningen icke spare.
The Danske fulle in i Westergötland
Bådhe *med* rooff, mordh och brandh,
För än någre blefwo thet ware.

213.

Ther gick aff them så stort ett gny,
The skonede hwarken stadh eller by,
Men alt monde the förfara;
The finge byte öffwer nogh,
Ther war ingen emot them slogh,
The brende alt in till Skara.

214.

The meente the skulle slippa oneffst,
Men ther wart hållen en annen Refst,
Thå the wille drage vr landet;
The hadhe sine wagner så smell full ladd,
Och stoppet full hwarie kladd,
Men them kom annedt tilhande.

215.

Her Carolus de Mornaij thet förnam,
Som war en öffwerste ther neder i landh
Öffwer Småland och Westgöter alle;
Han fick tilhope en weldigh krigzmacht,
Han lätt och haffwe på them gran acht,
Ath han kunde them öffwerfalle.

216.

När the Danske kome på Alingzååhs,
Ther bleff för them ett mechtigh Pråås,
Men thet war icke för theres beste;
The moste ther sleppe mest thet the hade,
Til tutusend the ther niderlade
Och en stoor hoop af theres hester.

217.

Szå bleff thå bådhe Jeppe och Knut
Kört hoffwudhstupe af landet vth;
Men then som icke bleff slagen,
Han togh Refugium åth Bahus Slott
Och blygdes, at them war hendt then spott,
Th*et* giorde them ondt i magen.

218.

När Konungh Erich thet fick höre,
At the Danske wore af landet körde,
Achtede han wijder til them drage;
Men Pestilentien war så hårdt
Kommen i hans läger swårt,
Thy moste han th*et* anners lage.

219.

Han drogh tå strax från Örebro
Åth Wastena, meente ther fåå roo,
Och Plågen skulle åtherwende;
Hans krigzfolk thet skildes åth ther,
Så åtskilde han then hele häär,
En hoop han åth Halmstadh sende.

220.

Wår öffwerste war her Claes Christerson,
Ändoch han eij longt med oss kom,
Till Åby monde han fahra;
Ther affsompnede then herren godh
Vnder Holewägen med frijtt modh.
Gudh will oss alle wäl bewara!

221.

Enn annen öffwerste wij igen finge,
En tapper Herre vth och inne,
Her Boo Grip wij honom kalle;
Så droge wij in för Halmestadh,
Thet war på S. Michils dagh,
Wij kome ther före *med* alle.

222.

Wij hadhe och taget *med* allo flijt
Stora lärsäcker med oss tijth,
Ther medh stormen ahnlöpe,
Öffwer watugraffwen waade thå;
Men ther kunde sigh ingen opå förstå,
Dy fick man th*et* föge försökie.

223.

Wij sende them budh, ther wij hulle,
Ath the oss swar sende wille,
Om the wille staden opgiff*we*,
Så skulle them ingen tage ifrå
Någen ting stor eller små,
Och alle behålle liffwet.

224.

The swarede oss ful wänligh thå,
Men förräderij ther vnder lågh,
Respit skulle wij them giffwe;
Fyra dager war deres begär,
Innan thess kunde komma theres häär
Och oss slåå eller dedan driffwe.

225.

När wij monde theres list förstå,
Wij wille eij lenger ther bidhe thå,
Wij wore ganske swage;
Så rychte wij dedan samme dagh
Och sloge wårt läger widh ett waad,
Om natten wij ther låge.

226.

Szå rychte wij strax wårt läger op
Och droge så medh wår hela hoop,
Åth Lagholm wij oss wende;
Dher achte wij geste her Peder Skram,
Men han torde eij see aff muren fram;
Alt th*et* wij funne wij thå opbrende.

227.

Szå toge wij bort hwadh wij kunde fåå,
Fänat och hester store och små;
Åth Swerigie monde wij drage,
Och rychte så i wårt borgläger igen;
The wore lustige hwar och ehn
Och giorde sigh gode dager.

228.

Nw kan Jagh icke lenger bidhe,
Vthan moste wijdere framekride
Och giffw*e* idher tilkenne:
Om wintren ther efter hende th*et* sigh,
Till Norigie droge wij gladeligh,
Nije fhaner Konungen tijt sende.

229.

Wij droge ther in medh störste hogh
Öffwer then fyre och tiugu miler skogh,
Om Fastelagz tidh th*et* skedde;
Wij rychte ther in m*ed* fullan dus
Och komo strax in för Hammars Hus,
Någre dager wij der bidde.

230.

Wij rende ther för alt medh en hast,
Men the braskede ther swåra fast
M*ed* feniker och med trummor;
The wille icke giffwe huset op,
The mente wij wore man en lithen hoop,
Men the strax annet förnummo.

231.

När wij kommo alle på Slotzsens park,
Och the såge wij wore så starck,
Begynte them modet falle.
The begerede Respijt vthi timer tree;
Wij sade: th*et* må wäl så skee;
Thå gåffwe the op huset med alle.

232.

På huset war then förnempste man
Lage Vrn, så war hans nampn,
Thesslikest och andre flere;
Them sende wij åth Swerigie tå,
Men landet monde oss tilhande gåå,
Brandskatt gåffwe the och gerne.

233.

Wij besatte Huset med Swenske Män,
Sedan droge wij dedhan igenn,
Opslo achte wij gäste;
Men Måns Swale fick thet wette behende,
Therföre han sielff staden vpbrende,
At wij finge ther föge till bäste.

234.

För Akershus wij wårt läger sloge,
At få in Slottet war i wår hoge,
Thet wij och wäll giort hade;
Men wij hade en öffwerste tiock och feet,
Han hade aldrigh någen fijende sett,
Han oss then wägen förlade.

235.

Thet wolte oss hans store oförståndh,
Han war och ingen krigzman behendh,
Thet kunde man see och kende
På twå Murbrecker, wij hade tijt
Så när till Slottet medh högste flijt:
Åth Swerigie han them igen sende.

236.

Men hadhe wij them behållet qwarre,
Så hade wij vtan all möde och fare
Slottet wäl inbekommet.
Seden låge wij ther så longen tidh qwar,
I fyre månedher thet wisserligh war,
Therför thet blef försumet.

237.

Wij hadhe ther och the beste daghe,
Som oss någen tidh kunde behage,
Och fijenderne wore ther ringe;
Therföre oss landet tilhande gick,
Hwadh man wille man aff them fick,
Thy kunde oss ingen twinge.

238.

Christer Munck sampt medh Månss Swale
Hulle sigh som the låge i dwale,
The thorde sigh inthet röre.
Eenn Fane Tydske knechter hoss them war,
Men the wente effter meer förswar,
Ther medh the oss wille förstöre.

239.

Ther war och en brotte vthi en skogh,
Ther inne så låge Bagger nogh
Medh Boger och medh skechter;
Wij droge till them ther the wore,
Men skechterne som hagell om oss fore,
Wåre fältskytt them förskrechte.

240.

Wij fööste them frå Boger och Pijl,
The lupe som the wore will,
Maatskreppen läthe the liggie;
Mest wij kunde sloghe wij på them,
The ropadhe: i ährlige Swenske Män,
Gerne wele wij nåder tiggie!

241.

Sedann bleff all tingh i roo,
Baggerne wore oss hull och troo
Alt in till Pingesdaga tidhe;
The finge hielp, thå siön war baar,
Aff Tydske knechter, them wij bleffwe waar,
Medh them finge wij thå stridhe.

242.

Konungh Erich sende flere öffwerster tijt
Sampt folk och skytt medh högste flijt,
Kartoger hadhe the åtte;
Men hadhe the kommet förre fram,
Hadhe thet warit Swerigie till mykit gagn;
Thå komo the föge til måtte.

243.

Om Pingesdagz natt th*et* hende sigh,
På en holme the drucke weldeligh,
The ropade till oss medh spotte:
Jr Swedenn, wij wele edher geste strax,
Men th*et* skall föge wara edher till lagz,
I skole wäll komme till måtte!

244.

Om morgonen, thå som solen oprann,
Satte the medh macht till oss ahn
Medh Pråmer och medh båter;
The skrijade hart som andre wildiur,
Wij meente the hade warit yr,
Menn the lärde sedann gråte.

245.

Ett bergh ligger offwan Opslo stadh,
Ther komo wij samman mechta gladh,
En hård skärmytzell ther skedde;
Ther skiftedes hugg medh lodh och kruuth,
Ther gaffz vth mongen hården stuuth,
The finge skääl för th*et* the oss hedde.

246.

Wij tackom Gudh och then helge And,
Wij miste icke öffwer otte man,
Men en hoop bleffwe ther skadde;
Th*et* kan ju icke annars wara,
När man är i sådanna fahra,
Som wij thå wore stadde.

247.

Szå folgde wij them för berget nidh,
The skrijade och ropte: o wi! o wi!
Das mach sich Gott erbarmen!
Wij hade eij trodt och tänckt ther opå,
The Swenske skulle så ifrån sigh slåå,
Thet befinne wij nu, wir armen!

248.

Men ther låge igen på samme Plaan
Aff theres meer än tryhundrade man,
Th*et* war theris minste skade;
The druncknede flere vthi en Pram,
The wille alle i sender fram,
När the från landet ladhe.

249.

Szå haffwe the thå Pappegoijen skutit,
At thett haff*wer* them allom förtrutit,
Ath th*et* war them så lithet till fromme;
The swore om alle Potzmarter thå,
The wille eij mehre skermytzle så
Och aldrigh ther igen komme.

250.

Jagh kan nu föge her meer om siunge,
Huru saken haff*wer* sigh så margelunde,
Eller huru th*et* monde gånge.
Wår öffwerste sadhe sigh haffwe fått breff,
Konungh Erich them så hardt tilschreff,
The skulle strax hemkomme.

251.

Szå rychte thå thädann snart och brott
Alt ther war, bådhe folk och skott,
Medh stort bekymber och mödhe;
Men alt, ther wij droge fram,
Sköfflede wij och satte i brand,
Hammers hus lades platt ödhe.

252.

Jagh kan och icke förgäte här
Om twå Adelzmän, wij miste ther,
Twå tapre Finske hielter:
Erich Bertilson then ene war,
Peder Anderson sitt nampn till Hoffwa baar,
Dhe bleffwe ther bådhe fälte.

253.

Alth så droge wij dedhan gladh
Till Borgläger, hwar vthi sin stadh,
Till wijdere beskedh at fånge,
Effter här stodh något skröpligit till
Medh Kongen, som nästan war halff will,
Thet the Danske rett wäl förnommo.

254.

Wij wore på then tidh och nestan såå
Som will fremmande fåår i öknen gåå,
The ther ingen herden haffwe.
M*ed* hast the Danske sigh rede giorde,
Sin Skantz medh flijt the achte thorde,
In åth Swerigie the sigh begofwe.

255.

The rychte hijt in för vthan meen
Till Jöneköping och woro eij seen,
Siutusendh monde the wara;
Siuhundrede wagner stoor och små,
Ther lågh all theres tross opå,
För oss boro the ingen fhara.

256.

The låghe eij mestan lenge ther,
The rychte op medh sin hele häär,
Åth Hålwägen the fast skridde;
Szå komo några aff wåre thå,
Begynte fast baak opå them slåå,
Ther moste thå några qwar bijde.

257.

The rychte fast fort som the kunde mest
Och komo öffwer skogen, thet war them bäst,
Men wij wore them alt för swage,
Thy wårt folk war så wijde vthsprijdt
J Borgeläger hijt och tijt;
J Östergötlandh the sigh ladhe.

258.

Men theres tross, som effter drogh,
Finge skönt hugg på Holwägh skogh,
Hester och wagner the nogh miste.
J Östergötlandh wij och droge,
Wårt läger en mill ifrån them sloghe,
Men the föge vthaff oss wiste.

259.

Doch finge the kundskap hwar wij låge,
Thet monde them rett wäll behage,
Thy the wiste wij wore swage;
Lönligh om natten thill wägz the ladhe,
Men en Bonde kom och thet för oss sadhe,
Eliest hadhe wij bleffwet alle slagne.

260.

The komme till oss widh Jernslätt,
Ther wanckede huggh, och än full tätt,
Ther monde och några falle,
Och några the till fånge toghe;
Sedenn the lenger in i landet droge,
Men wåre förskingrades alle.

261.

Szå droge the thå i landet om kringh
Och hulle hws rett welligh ting,
Men wåre Städerne sielff brendhe;
Kom så budh till Stocholm thå,
Huru fijenden i Östergötland lågh,
Thet man gaff Kongen tilkenne.

262.

Strax sendes vth budh hasteligh,
Alt krigzfolk skulle församble sigh,
Widh Norby komme tilsammen;
Ther skulle komme en öffwerste tijt,
Then skulle the wara lydigh med flijt
Och wara honom hörigh *med* gammen.

263.

Som på blef budhet *thet* skedde så,
The sloge sitt läger widh Motala åå,
Fijenderne the dagligh såghe.
The Danske sitt läger och monde slå
Widh Skäninge en mile ther ifrå;
Någre weker the ther låghe.

264.

Twå öffwerster bleffwe och till oss sendh,
Aff Rijksens Rådh twå wäldige män,
Som folket skulle regere;
Men the låge altidh på Norby hus,
Som vthi en fälle ligger en Mus,
J marken ságh man ing*en* there.

265.

265.

The hadhe och så mykit medh sin Penne
Till at schriffwe, som the bortsende
Till Stocholm och annerstedz mere;
Thy bleffwe krigzsakerne obestelt,
Rytter och knechter låghe i fält,
Hwilket och war thess werre.

266.

Wårt folk sin saak wäl för sigh toghe;
Thå the Danske på fodringen droge,
The boro them sådanne lychte:
The slogo them wäldigt på lumpen thå,
Monge the togo till fånge och så,
Thet them fast storligh förtychte.

267.

Thet warede så mongan godh dagh,
At wåre finge icke komma till slagh,
Thet the doch altidh åstunde;
Thet war och altidh theris begär,
The motte komma *med* the Danske i färdh;
Wåre öffwerster wille ingalunde.

268.

Thet hende sigh och på samma tidh,
Then Högborne Furste Hertigh Carl blidh
Kom och tijt aff god wilie,
Sitt Fursteligh rådh vthdela medh them;
The mente, the wore nogh kloke män,
Hanss rådh the föge wille gille.

269.

Om i migh wilien rett förstå,
Lycken lopp bådhe till och frå,
Man kan eij annadt sigia;
Wij hade nogh fånger Danske män,
Thesslikest hadhe the aff oss igen,
Man får eij sanningen tigia.

270.

Om Jagh här siunger som thet war,
Rett lithen tack Jagh ther för fåår,
Thet moste Jagh så lidhe;
Ähr någen så dristigh, som ondt bedriffwer,
Wäl finner man then som *thet* opschriffwer,
Jagh kan ther för icke qwide.

271.

Daniell Ransow sende en Trommeter hijt
Och begerede af wår öffwerste med flijt,
Han wille theres fånger löös giffwe;
Han wille giff*we* een för een,
Eller twå Swenske för en Dansk igen,
För än the lenger skulle fångne bliff*we*.

272.

Han sende hijt budh en gång eller twå,
Men ther gaffz föge swar opå,
Thet wåre fånger tychte illa wara;
The hadhe fast heller warit löös,
Än the skulle sittia som andre Möss,
Lijdha nödh och illa fara.

273.

Konungh Erich hadhe och sendt tijt nedh
Lodh, Krut och en hoop Peninger medh,
Thet öffwersterne skulle vthdele
Bland krigzfålket, ther lågh om kringh;
Men the finge ther aff rett föge ting,
Thy mo*n*dhe them sådant feele.

274.

The Danske hade och fått kunskap clar,
At then Högborne Furste på Norby war,
Th*et* monde them wäl behage;
The mente, kundhe the honom fåå,
Ett ståtligit byte the hade thå
Och prijs i alle deres dage.

275.

Ransow till Brokenhusen sadhe:
Min Broder, hwadh blif*we*r oss till rådhe?
Här är itt byte för hande;
Hertigh Carl är på Norby stadd,
Wele see, wij kunne honom fåå fatt,
Så komme wij vr all wår wånde.

276.

Män Gudh, som all tidh sine bewarer,
Halp Hans Furstlighe Nåde af thenne fare;
Han kunde och wäl befinne,
Hans rådh wördes rett lithet ther,
Personen ochså föge meer,
Thy drogh han deden i samma sinne.

277.

Ransow till Bråkenhusen sade:
J afften wele wij wår saak så lage,
J morgon wele wij gesthe
The Swenske Herrer på Norby är;
Jagh hoppes, wij fåå godt byte ther,
Th*et* skall skee alt för wårt beste.

278.

Ther war en Swensk dreng, ther hörde opå;
Han tenckte: thet will inth*et* wara så,
Jagh will thet oppenbara.
Han sågh sitt ram och lopp ther ifrå,
Vthi wårt Läger kom han thå
Och badh them sigh taga till wara.

279.

Men öffwersterne giorde ther af spott och spee,
Sadhe: Thet är en stoor liugare,
Later honom i Jernen settie!
Han sadhe: thet skole i wäl fåå see
I natt, innen Clocken slår tree,
Thet må i wisserligh wette.

280.

Wårt läger wij hade widh Motala åå,
Thet war så fast, i wette må;
Hwar godh tilsyn hade waret,
Then Romerske Keijser medh sin macht
Hade them icke ther vth bracht,
Thet will Jagh ed*er* förklare.

281.

Skantzkorger vth medh Elffwen stode,
Hon war så diup i samma flode,
Jngen kunde ther öffwer rijde;
Fast han war och aldrigh så köön,
Thy ther ran så strider ström,
Så moste han ther qwar bidhe.

282.

Emellen hwarie Skantzkorger twå
Heele och halfwe Slanger stode thå,
Ther medh man kunde förtage,
Om fijenden wille biudhe sigh fram,
Wisserligh hade the fått skam,
Oss kunde skee ingen skadhe.

283.

Men vthmed Broen ther war itt waadh,
Stodh hesten op i Sadellstadh;
Then ther skulle öffwer rijde,
Så moste the rijde een och een,
Eliest kom han fram ganske seen,
Döden moste han ther lidhe.

284.

Wåre öffwerster låge i säkerhet,
Meente: här är ingen farlighet,
Wij bära för ingen fare.
Men hade the hafft sin saak i acht
Och något better bestelt sin wacht,
Thet hade fast better waret.

285.

J haffwe hört hwadh förr är sagdt
Och hwadh the Danske hade i acht;
Thet monde the nu fulborde.
Om midnatz tidh the rychte op,
Till Norby stodh all theres hopp,
Ett allarm the ther giorde.

286.

Hwem skulden hade, Jagh icke weet,
Men th*et* war så illa försett,
Wårt läger the Danske förstörde;
Wåre öffwerster giorde the slijk oroo,
The finge på hwarcken stöfler eller skoor,
Så hastigt the effter them körde.

287.

Men thå the them eij kunde fåå,
Ett paar Belgwanter the toge thå
Och på hans fötter droge,
Effter winteren war så stark och dierff,
At han icke motte fryse förderf;
Ja monge ther åth loge.

288.

Szå rende the ifrå alt th*et* ther war,
Peninger och Schrifter alt bleff ther qwar,
Ther till och annet godt meere;
The rende så fast alt med en fart
Åth skogen, Jagh weet sielf eij hwart,
At bijde war eij theris begere.

289.

Thå the wore kompne öffwer wadet mest,
Minder till foot och mera till hest,
Ett ahnskrije the thå giorde:
Faller ahn, faller ahn, i Ryttere godh,
Och waren alle widh ett frijtt modh!
Thet kommer oss alle til gode.

290.

Thet tor och ingen vndra opå,
Hwi the Danske så monde wårt läger infåå,
Thy wårt folk lågh alt i skogenn,
Ther för the lijtte mest på them,
Som wore alles wåre förmän,
The skulle bära för oss åhogenn.

291.

Thå wåra hade så skytten leefft qwar,
Fijenden togh bort alt th*et* ther war,
Godt byte the ther bekomme;
The finge ther meer än them borde,
Thett mongen man och sedan sporde
Och wij thet alle förnumme.

292.

The finge och sine fånger igen,
Meer än Etthundrade tiughu män,
Vthan Ransun och byte;
Men wåra moste i samma faart
Åt Danmark talta medh mödhe swårt,
Th*et* them monde hårt förtryte.

293.

Sedan droge the tilbaka igen
J theres läger och wore eij seen,
The ginge fast till rådhe,
Huru the wille sin saak ahnslå
Och på hwadh sätt th*et* skulle tilgå,
Thet the hardt på sinnet ladhe.

294.

The wore och så innestengde,
På alle sider hardt betrengde,
Alle wäger wore bewaret;
En part wore brottet igen,
En part besatte medh krigzmän
Och wore wäl förswaret.

295.

The hade här och mongen borttapt,
Thet bleff och i theres läger knapt,
Så mykit monde them briste;
The finge och ingen swar igen
Af Michill Göding, the hade vthsendt,
Thy ingen man th*et* wiste.

296.

Han drogh af Swerigie fliteligh,
Sielf fempte, till Konungh Frederich
Och gaff honom tilkenne,
Ath them felte kruth och annedt meer,
Slijkt ath fåå war theris begär,
At han wille th*et* hijtsende.

297.

Strax lät Konungen alt bestelle
Hwadh Gödingen medh sigh haffwe wille,
Ther medh han kunde affwärie
The Swenske och komme Ransow til hielp;
Thet han hade alt wäl bestelt,
Drogh så ther medh in i Swerigie.

298.

Han fick och medh sigh Konungens Hoffane,
The låge för honom alle i Schåne,
Ther till en hoop Jutske knechter,
Ther medh han wille the Swenske slå;
Men thet monde them sielff illa gåå,
The wore eij waane ath fechte.

299.

The lupo vth på bygden mest,
The wore wan widh thet fete flesk,
Som Juterne gerne pläga äta;
Men Buske Pelle gaff them sådant måål,
The finge hwarken flesk eller kååł,
En hwass skechte finge the mäta.

300.

The foro så illa widh Warnemoo,
The swore om Gudz fem undh och sin troo,
The wille eij lenger fram renne;
Ther bleff så mongen skutin ihiel,
Hest och man ingen foor wäl,
Ther bleffwe och monge ophengde.

301.

The droge tilbaka åt Danmark thå,
Men the kunde ingen kunskap få
Om Ransow war i liffwet;
Thy förde han boden medh sigh hem,
The Danske wore slagne hwar och en,
Ther för begynte the qwide.

302.

Wij wele nu åter siunga igen
Om Ransow och hans krigzmän,
Som i Östergötlandh wore;
The wiste nu om all beskedh,
Huru alle skoger wore försedd
Medh folk och brotter store.

303.

The ginge och till råde lenge,
Hwart vth the wille sin rese wende;
Thet rådh the thå påfunde:
Åth Öster-Holwägen wille the drage,
Th*et* lete the sigh wäll behage,
The wille sigh fast skynde.

304.

The såge sigh ware fast betrengd,
The wore redd för en effterslengh,
At wåre motte them förraske.
Ransow sade till Bråkenhusen brått:
Min Broder, es ist mein beste radt,
At wij oss snart hedan naske.

305.

The rychte op om midnatz tidh,
Mong Swenske fånger miste sitt liff
På Skenninge kirkiegårde,
Ther worte the thå skutne ihiel.
Gudh beware alles theris siel!
Så lith*et* the them ther wårde.

306.

När the nu in på skogen komme,
Onde tidender the ther förnumme
Om fem broter store;
Ther skulle the igenom hugge sigh,
Men thet war omögeligh,
At the sådant giorde.

307.

Thet war en skreckeligh winter then stundh,
The hölle i skogen, the soffwe ingen blundh,
The hugge på brotterne tiocke;
Genom tre sluppe the för sann,
Seden komo the inth*et* lenger fram,
Så stoor war theris olycke.

308.

När Daniell Ransow th*et* förnam,
At the icke komo lenger fram,
Begynte han Sacramentere:
Der Teuffell före honom bort,
Der mich hatt hir her geuort,
Han må honom och herbergere!

309.

Bråkenhus talede Ransow till:
J bannes eij så, min Broder lill!
Thet kan vos inthet bådhe;
Wij äre här vor, wij moste her dör,
Här hielper hwarken brödh eller Smör,
Vos är eij annet til rådhe.

310.

The hade meer lycke än the skulle,
Them halp then starke winter kålle,
Thet fröös så fast then natten;
Somen then Siöen fröös och så hart,
The rychte ther öffwer med en fart,
Thet kom them wäl til måtte.

311.

Men hwar thet icke så hade skeedt,
The hade wäl fått annet sett,
The hade aldrigh vndkommet;
Thy them war sådanne badstugu berett,
Ther the hade badhet hett,
Thet the sielff wäl hade förnummet.

312.

Men thå the komo mitt på siön,
Ther miste the try stycken sköön,
Som ther ginge till grunde;
Thy Jsen brast, the siuncke nedh,
Hesterne och twå Rustninger medh,
Thet skedde i samme stunde.

313.

The låge stille i nätter fyre,
Godh rådh war åther för them dyre,
Huru the motte vndkomme;
Så droge the thå åth Ekesiö,
På wägen komme the i nödh
Och vthi mykin wånde.

314.

Mooth Ekesiö opå en skogh
Begynte wancke hugg rett nogh
Aff en hoop Smålandz knechter,
Som skutte på theres hinder*er*holdh,
War them werre än en månedt soldh,
Så illa worde the förskrechte.

315.

Then Jutske Fanen war efterst thå,
Thy monde hon störste huggen fåå,
Till Tuhundrat the ther miste;
Ther lågh så mongen hest och man,
Theres tråss fick mykin skam,
För än the frempste ther aff wiste.

316.

Ther bleff så mongen kona och dreng;
Juterne ropte: hielp, helige fem!
Nw få wij först förnimme
Hwadh the Swenske haff*w*e meent,
At the besöchte oss så seent,
Och hwadh the haff*w*e hafft i sinne.

317.

Men hwar natten eij hade kommet opå,
The hade eij så lätt sluppet thå;
Theres Fana the och miste.
Ther bleff och slagne fem Adelzmän,
J Ekesiö begroffwe the them,
Thet war vthi sanningen wisse.

318.

Som the nu såge, at så gick till,
Sade the: Gudh rådhe nu wäl
Och hielp oss wäl hem til lande!
Thet Röde Haaff äre wij förbij,
För Jordans flodh' äre wij än eij frij,
Hielp oss gudh och then helge Ande!

319.

The rychte fort ee meer och meer,
The lägrede sigh medh sin hela häär
I Småland, welen i wette,
Eij longt ifrå en Adelzmans gårdh;
Ther holle the om sigh wacht och wårdh,
Flijsshult så monde han hete.

320.

The låge ther en dagh eller twå;
Hören hwadh lycke the finge thå
Och hwadh them kom tilhande:
Wår Krigzöffwerste war kommen tijt,
Hwarför thet skedde, Jagh icke weet,
The fingen på Flisshult till fånge.

321.

Szå finge the och andre meer,
Thesslikest och her Steen Baneer,
Han moste och med them föllie;
Men hade Konungh Erich them fått fatt,
Thet hade kostet theres beste hatt,
Thet kan Jagh icke dölie.

322.

Thå the thette byte hade fått,
Sade the: thet är nu gott,
Wij moste wår saak så lage,
At wij rett nu skynde oss fast,
The Swenske thore komme efter med en hast,
Thy läter oss nu flux fortdrage.

323.

The thöffde och inge nätter monge,
At the monde till Grentzsen komme,
Aff hiertet wore the glade.
Bråkenhusen drogh strax åth Fredrichsborgh,
At komma Konungen vthu sin sorgh,
För honom om sin rese han sade.

324.

Konungen aff hiertet frögdade sigh;
Han sade: Min Frans, nu sigien för migh,
Är mitt folk ännu i liffwe?
Nådige Konungh och Herre min,
Jagh siger sanningen i thetta sinn,
Halffierde tusende i Swerigie äre bliffne.

325.

Konungen sade: Min käre Soon,
Ther man hugger, ther faller spåån,
Th*et* kan eij annars wara;
Wij wele prijse Gudh altidh,
Som edher haff*we*r hulpit hijt
Och frelst ifrån all fahra.

326.

Gödingh förde migh the Budhen igen,
At i wore slagne hwar och een,
Föruthan mine öffwerster både,
J såthe fångne på Stocholms Slott;
Men Gudh skee Prijs, th*et* är anners gått,
Wij tackom hans helge nåde.

327.

J haffwe här nu hört för sann
Hwadh the Danske haff*we* giort i Östergötland,
Om the haff*we* tapt eller wunnit;
Men thå man th*et* med liuset beseer,
Migh tycker, at the haffwe fast meer
Blaggarn än silke spunnit.

328.

När the Danske nu wore dragne bort
Från Skeninge, som i haffwe hört,
Och Konungh Erich fick th*et* förnimme,
Han giorde sigh ferdigh i samme stunde,
Drogh effter them th*et* meste han kunde
Och mente at wele them hinne.

329.

329.

Han hade och taget medh sigh thå
The Högborne Förster twå,
Som wore hans Bröder bådhe,
Hertigh Jahan och Hertigh CARL godh;
The folgde honom medh frijtt modh,
Söckte fijenden vtan wådhe.

330.

Men wåren monde thå fast begynne,
Alle bäcker böriade rinne
Och wägarne bleffwe onde;
Thy kunde the icke så komma foort
Som the gerne hadhe giort,
Deth sågh både Borger och Bonde.

331.

Szå sende thå Konungen några frå sigh
Rytter och knechter ganska manligh,
Medh alla macht the rychte;
Anderss Sigfridson war theris förman,
För Engelholm komo the ahn,
Medh hast the ther för rychte.

332.

The försåge sigh vthi ett stycke;
Ath the ifrå sine knechter rychte,
Thet war them mykit till mene;
För Engelholm skärmytzlade the,
Några fåå till sorgh och wee,
Anders Sigfridsonn wart skuten i benet.

333.

Fyre knechte Fänicker wore ther inne,
The kunde inthet vthaff them winne,
Kirkiegården monde the intage;
Men hade the fått gått medh them i dantz,
The hadhe fått en weldigh mummers skantz,
Men the moste thå dedan drage.

334.

Rentmesteren war nys kommen ther
Med Peninger, klede och annedt meer,
Till en tynne guldh i sitt wärde;
Som han hörde, the Swenske wore når,
Han swor: som kors, Jagh bidher eij här,
Jagh renner mine färde.

335.

Han bar för ingen ting omsorgh,
Han rende så fast åth Helsingeborgh,
Han sågh sigh icke om then stunde:
Gudh hielpe migh frå the Swenske wäl!
Fåå the migh, the slå migh ihiell,
Jagh drager genest åth Sunde.

336.

Thå Öffwersten war så skadder ther,
The sade: hwadh göre wij nu här?
Wij kunne här föge göre.
En Knechte Fhane ther lågh nest omkringh,
Af them finge the godt Edell tingh,
Åt Swerigie the th*et* med sigh förde.

337.

När Konungh Erich nu thetta sågh,
At han the Danska eij kunde nhå
Och kunde eij lenger fort komme,
Han sade till sine Herbröder tå:
Wij wele låta åth Stocholm geen gåå
Och tage oss annedt tillhande.

338.

J haffwe nu i th*et* nemste förstått,
Huru i Swerigie haffw*er* tilgått
Vthi thet Danske kriget,
Som är beschriffwet enfaldeligh,
Doch vthi sanningh fulkommeligh,
Ther torff man inthet på twiffle.

339.

Här wore nu wäl meer at siunga
Om samma krigh så margelunda,
Men man wil th*et* nu late bliffw*e*,
Och tale om Konung Erichs Tyranij,
Som han haffw*er* bedriffw*et* frij,
Ther om man nu wil schriffwe.

340.

Först han till Regementet kom,
Thå war han en Konungh from,
Som alle moste bekenne;
Men th*et* stodh eij öffw*er* åhren tree,
At man fick annat höre och see,
Som är författet medh Penne.

341.

Förste ondskann han begynte på
War mooth Konungh Johan, then Hertigh war thå,
Som war hanss eigin Broder;
Och skedde för hans giftermål skuldh,
At han wart honom så ohull
Och bleff honom aldrigh goder.

342.

Han sade på honom och falskeligh,
Han moth hans rådh hade befrijet sigh,
Som doch anners kann bewijses
Med Förschrifter, segell och breff,
Som han till Konunghen i Påland schreff;
Ther för kan han lithet prijses.

343.

Jagh tencker, han fogelen ther icke sköot,
Thet war itt annat honom förtrööt,
Ath lycken war honom så gode,
Ath han så ståteligh giffte fick
Och altså lyckeligh medh honom gick,
At hon war aff Konungzligan blodhe.

344.

Han hade och fått en mistancke stark
Om honom och Konungen i Dannemark,
At han hade sigh förbundet
Medh honom emot Konungh Erich thå,
Efter ofreden war opå;
Men thet bewistes ingalunde.

345.

Han fick och fatt en wâpet man,
Johan Bertillsonn hete han,
Then lät han så swåra pijna,
Som bekende alt i plågen stoor
Om alt thet som han blef åthspord,
Men han neekte sedan orden sina.

346.

Thet honom doch halp' aldrigh en Platt,
Vtan bleff på fem stegell satt,
Oskyldigh moste han lidhe;
Så och en annen, heet Nielss Jngelsson,
I Westerårs fick han samma lön,
Moste och then wägen rijde.

347.

Ther war och en hanss Cammertiener,
Hanss Skotte benempnd, then man wäll kenner,
Moste och huffuudet miste;
Skulle bekenne på sin herra slijkt,
Thet war iu honom omögelight,
Thy han ther aldrigh aff wiste.

348.

Anderss Nielsonn, en trogen Man,
War Rentemester vthi Liflandh,
Fick then Befalningen Clare:
En peninge Summa hann skulle thå
Hertigh Johan lata fåå,
När han till Påland wille fare.

349.

Thet han och giorde på samma tidh,
Men han blef hemptet från Lifland hijt,
Och Konungh Erich lät honom ahnklaga:
Han hadhe förstrecht Hertigh Johann
Aff Konungens Peninger, medh hwilke hann
Hielpe honom förjaga.

350.

Hann ladhe bewijs fram, hwadh han kunde,
Thet halp honom doch ingalunde,
Hwadh rett han och på trengde;
Ther galt och hwarkenn bewijs eller breff,
Ehuru han och sine saker dreff,
Hann moste likwell hengie.

351.

Konungh Erich sende och bodenn tijt
Och lät sin broder Citere hijt,
Han skulle sigh försware
För the Punchter, han skylte honom för,
På hwilket hann sende strax hijt swar,
At han wille gerna hijt fhare.

352.

Allenest begerede han theropå,
At han motte frijtt leigde fåå;
Det kunde han inthet bekomme.
Så tenckte Fursten thå widh sigh:
Thet will bliffwe vnderligh,
Huru will thet nu gånge?

353.

Konungh Erich hade så mykit för hender,
Han klagade honom ahn för Rijksens Stender;
En doom the öffwer honom felte,
Ändoch ther war inthet bewijs opå,
Vthan några skalckar fåå,
Som sådant alt bestelte.

354.

Thå bleff och bestelt, som inthet war gott,
En krigzhäär sendes till Åboo Slott,
Som Försten skulle gripe,
Om han icke wille strax giffwe sigh,
Vthan taga emoth något weldeligh;
The skulle achta honom ganska lithet.

355.

Szå drogh thå tijt then fijendtlige Skaar,
Anders Sigfridson theris Höffding war,
Han bestallede Förstcn inne.
Dhå tenckte then gode Furstenn widh sigh:
Thetta är ganska vnderligh,
Hwadh wele the nu begynne?

356.

The skute på Slottet med alle macht;
Fursten hade sine saker i acht,
Han sade: Jagh moste migh wärie,
Men Jagh haffwer ringe tänckt ther opå,
Min herbroder skulle på migh slå,
Jagh seer, han will migh förhärie.

357.

Men effter then gode Fursten icke
Hade täncht på thenne olycke,
Som i här nu hörde;
Thy moste han thå Slottet opgiffwe,
Så frampt han wille widh liffwet bliffwe,
Åth Stocholm the honom förde.

358.

The toge till rooff alt thet ther war,
Guldh, Peninger och monge silff kaar,
Och mest hans tiänere blefwe fångne;
The fördes alle åth Stocholm thå,
Thet hele Fruentimber ochså,
En part bleff illa gånget.

359.

Tiänerenar bleffue mest insatt,
Men thet bleff medh them så illa fatt,
Så mongen sitt liff moste låthe;
På stegell och hiull the sattes thå,
Thet war stoor ynka at see opå,
Så mongen moste ther gråte.

360.

Fursten hades på Rådstugun thå,
The dömpde honom godz och liff ifrå,
Jaa bådhe heder och ähre.
Han sade: Jagh achter eij Jdher Doom,
Jagh sköter och slett inthet ther om,
Jagh begärer Apellere.

361.

Furster, Herrer och Potentater
The skola döma om mina saker,
Och icke i, som här nu sittie,
Som äre en Part med preste klepper;
I sittie och bruke edre lepper,
Af min saak i föge wette.

362.

Men hanss ord the gulle så lithet thå,
Han moste vthaf Rådhuset gåå,
Han bleff så lithet wörder;
The hade honom i Galleijen in
Bort in till Förstinnen sin,
Åth Gripzholm the tå fördes.

363.

Ther sattes the i fengellset swår,
Jaa in opå th*et* fempte åhr,
Thet war ondt Broders byte;
Ther om så döme hwar Ehrligh man,
Som rettwijs är och rett döma kan,
Om th*et* icke en skulle förtryte.

364.

Hwadh ondt han haffwer bedriffwit meer
Kan man icke alt schriffwe här,
Doch moste man giff*we* tilkenne,
Huru han sine trogne tiänere lönte,
Jngen aff them han thå skonte,
Lät mongen halsshugge och hengie.

365.

Nu moste Jagh bekenne medh flijt,
Hijt kom en greffwe från Franckerijk,
Som wille Konungh Erich tiene
Hull och troo af all sin macht,
Men honom bleff annet förelagdt,
Och fick alt ondt till löne.

366.

Thy han hade wäl något j förrådh wist,
Silff och guldh föruthan brist,
Thet monde en part behage,
Som mykit bläste Konungh Erich in,
Om huilket the lade sigh altidh win,
Thy monde the thet så lage,

367.

At Kongen fich en mistancka stark,
At grefwen war kommen från Dannemark
Och wille honom förråde;
Thet doch ingen kunde bestå,
Thet fans och icke i sanningh så,
Doch dreptes han vthan all nådhe.

368.

J sine gerninger war han wäll brådh,
Men han lydde förmykit sitt onda rådh,
Och älskade löse qwinner
Mere än honom borde göre,
Thy monde the honom mykit förföre
Och förwilte fast hans sinne.

369.

Thet war och öffwer alt Swerigie bestelt
En hoop Profosser, som war befält,
At the skulle lönligh förhöre,
Om någen talede om hans Maijestädt
Eller och om hans onde rådh;
Them lät han alle förgöre.

370.

Oluff Arffuedhsonn, en förtwiflet skelm,
Gaff vth Stegell och Hiull för sköldh och hielm,
Ther medh monde han förähre
Weldige krigzmän, som något godt hade,
Thet lät han alt ifrån them tage,
Ther effter stodh hans begere.

371.

Honom folgde och medh tolff olärde Män;
Alt som han wilde och sade för them,
Ther effter moste the döma;
Them han fick någen affwundh opå,
Först han man kunde theris äghor fåå,
Thet plägade han inthet glömma.

372.

Om man nu skulle alt beschriffwe
Thet onde, then skelmen monde bedriffwe,
Thet skulle icke tidhen tilreckie;
Han giorde så mykin orett och skam
Hwar han i landet färdes fram;
Så mongen han förskreckte.

373.

Han lät och fälla öffwer mongen dom;
Ehwadh han war meer ondh eller from,
Thet galt honom alt lijke;
Han lät halzhugga och ophengie
Sex och siw, alla i sender,
Ja helst the som wore rijke.

374.

Ther klagade wäl mongen man opå
Then orett, then skalcken giorde thå,
Men ingen låttes th*et* höre;
The som sådant straffe skulle,
Medh saken the thå öffwerhulde,
Hwadh han wille så fick han göre.

375.

Men Gudh, som hörer then fattiges roop
Och sancker theras tårar ihoop,
Han' straffede th*et* medh tidhe,
Och frelste mongen aff nödh och fara,
Ändoch thett tyckte them lenge wahra,
Thå han th*et* eij lenger kunde lijdhe.

376.

Slijkt Regemente förde han
I Närike och Westergötland,
Som ynkeligh war at höre;
J Stocholm bleff och icke förgätit,
Ther bleff medh samma mått vthmäätit,
Så mongen the monde förgöre.

377.

Swenn Nielsonn, som wäl betrodder war,
Meer än i femptijo åhr
Hade mykit godt vnder hender,
Bleff och mistäncht för tiuffweri,
Ändoch han fans oskyldigh ther i,
Moste likwell bliffwa hengder.

378.

J sin sidste stundh han haffwer bekendt,
Han aldrigh haffwer sin herra affhendt
I någen otroliga måtte,
Föruthan ett groffgrönt stycke:
Hwart thet är kommit, weet Jagh icke,
Ther på will Jagh mitt liff oplåthe.

379.

Ther war och en heet Engelbrecht,
En weldigh man, för allom täck,
Skulle och fåå samma byte;
Men efter han war en weldigh man,
Fans och föge skuldh medh han,
Swerdet fick han niuthe.

380.

Szå och Erich Bergh, then och så war
En weldigh och förståndigh karl,
Ther till en tapper selle;
Konungh Erich bleff och honom ohuldh,
Ändoch medh honom fans ingen skuldh,
Doch moste han i galgan vmgelle.

381.

En gammall man, Månss Oloffsson benempndh,
Bleff och sammalundh ophengdh
För en hoop medh skijnpeltsser,
Som eij wore kompne i rettan tidh
Åth Liffland, ther han war oskyldigh vthi,
Bleff leel til saken felter.

382.

Szå war och en, om i welen wette,
Lars Torkelssonn, så monde han hete,
Till sitt bröllop han redde,
Som stodh hederligh på en Söndagh;
Om Måndagen bleff en annan lagh,
The honom åth galgan ledde.

383.

Thet war så önkeligh see opå
Then Clage, hans hustro förde thå:
Gudh nåde migh elende!
En lithen stundh haffwer Jagh hafft man,
Nu skall migh skee then sorgh och skam,
Huru tideligh bliffwer Jagh änckie!

384.

Jagh moste här nu berette
En vnderligh saak, welen i wette,
Hwadh ynkeligh handell som skedde
Om en, som heet Maxmilian,
En fendrich och en tapper krigzman,
Hwadh orett Kongen honom betedde.

385.

Konungens Frille, Karin benempndh,
Medh henne war Maxmilian wäl bekendh
Then tidh hon piga skulle wara;
Han hade henne aff hiertet kär
Och loffwede henne troo och ähr,
Han meente, th*et* war vtan fara.

386.

Men seden hon bleff Kongens frille,
Blef ther aff en annen wille,
Mistancker han till honom hadhe
Och meente, at han hade henne kär
Och hade waret henne för när;
Thy Kongen medh henne rådh ladhe.

387.

Thet bleff alt giordt medh falskhet så
Emillan Kongen och hans frilla thå,
At hon skulle bodhen sende
Till Maxmilijan, som thå skulle fare
Åth Norigie och ther en öffwerste ware,
Han skulle komma op till henne.

388.

Hon sende budh i samma sinne,
Om en morgonstundh han kom till henne,
Ther hon i Cammaren war inne;
Han gick till henne så gladeligh
Och talede medh henne ganske wänligh,
Men han fick strax annadt förnimme.

389.

Carl Cammerswen war ther på bestelt,
Han skulle achte på saken wäl,
När han skulle till henne ingånge;
Thet skedde och så i samma fart,
Han stegh igenom dören snart,
Sadhe: tin skelm, giff tigh till fånge!

390.

Then andre bleff så hårdt förskrecht,
Tenckte: hoo haffwer thetta optächt?
Här är skälmerij på ferde.
Carll sadhe till Drabanterne tree:
Setter honom strax i tornet nedh!
Han skall wäl bliffwe lärder.

391.

Konungen kom hem vthaff Rennebaan
Och hade leekt boll, som han war waan;
Thet gaffz honom strax tilkenne.
Han bödh honom flux för Nempnden före,
Och ther medh macht hans saak förhöre,
Hwadh han hadhe göre hooss henne.

392.

Om middagen, klockan war slagin tolff,
Hade the honom på Rådstugu golff,
Han Clagedes ahn wäl hårde,
Hwem honom hade giort så myndigh thå,
Han torde i Konungens Lön Cammer gåå,
Thet honom doch inthet wårde.

393.

393.

Han förswarede sigh thet beste han kunde
Och bekende thet aff hiertanss grunde,
At hon effter honom sende;
Men ther halp ingen geensigelsse tå,
Han moste igen åth tornet gåå,
Om afftonen honom werre hende.

394.

Om afftonen, thå som Tije war slaget,
Man honom vnder Rådstuffen hade,
Ther bleff han illa streckter;
Han skulle bekenne thet aldrigh war,
Th*et* halp inthet hwadh han förebaar,
Hans lemmar the alle vthreckte.

395.

Han förswarede sigh och henne med,
Likwell kunde inthet hielpa thet;
Hören, hwadh orett honom skedde:
Ther bandz en kaffle vthi hans mundh,
Bleff baakbunden i samma stundh,
Åth strömen the honom ledde.

396.

The kastade honom i Söderström,
Hwilket skulle wara så lön,
Men Gudh, som ingalunde
Kan lidhe någen orettwijss,
Om wåren, thå bortto war al ijss,
Vnder Södermalm the honom igen funne.

397.

J skolen och höre ett selsampt tingh,
Huruledes han sprangh om kringh
Medh her Nielss Sture, then Edle herre;
Han sattes på en åkerehest,
Stockebengler ginge honom nest,
Thet war honom en lithen åhre.

398.

The folgde honom på Jerntorget fram,
Ther bewijstes honom mykin skam,
En halm krans the på honom hengde;
Ther lades och på hans Sadellknap
Ett breff, ther war inthet i satt;
Men kranssen han frånn sigh slengde.

399.

Jacob Teijt Oratoren war;
Thå han kranssen och breffwet frambaar,
Medh hädelige ordh han sadhe:
Thenne skenck war honom giffwit
Aff ladegårdzsens vnderschriffwer
Och aff Miölkedeijen ther sammestede.

400.

Honom hende och så mera spott,
Gudh weet, thet giorde honom inthet godt,
Aff twå Finner m*ed* theres lurer;
Th*et* skulle så mykit merke thå,
At thet wore trometere twå,
The skulle blåse för her Nielss Sture.

401.

Han wille och gerne tala för sigh,
Men han fick inth*et* wisserligh,
Th*et* war hanss störste qwide;
Så drogh han op åth Store torget thå,
The twå Finner moste för honom gåå,
I sitt herberge monde hann rijdhe.

402.

När han sigh och förswara wille,
Jören Person monde th*et* förspille,
Som genom itt fenster monde ropa:
J Landzknechter, feller idre spetzser nidh
Och specker hans lif, ther torf han widh,
Så han eij longt kan löpa!

403.

Men för ähn honom then nesen hende,
Ther wore så monge af hans frender,
Som knäfall för Konungen giorde
Och badho honom så innerligh,
Han wille wara honom nådeligh,
At honom then spott eij wederfore.

404.

Menn ther kunde hielpa ingen bön,
Kongen war bleffwen på honom så gröm,
Ther ondt rådh mykit tilladhe;
Men th*et* stodh thå en lithenn tidh,
Konungen bleff honom godh och blijdh
Och her Nielss wänskap tilsade.

405.

Konungen gaaf honom så sin gunst igen,
Sade: Her Nielss, wij wele wara idher wänn,
J skole wår ärende fara;
I Fremmande Land wij haffwe bestelle,
Wij wele thet gerne wedergelle
Och Jder altidh nådigh wara.

406.

Then gode herren han thå wart
Aff alt hierta gladh, medh en fart
Åth Tyssland monde han fare,
Bestelte wäl medh högste Moon
Thet Konungen hade betrodt honom om;
Sin flijt han monde eij spare.

407.

Thå hann sin saak nu hade bestelt,
Kom han hem som en frijmodigh hielt,
Och Kongen bewijste honom ähra;
Men th*et* stodh icke lenge så,
En ynkeligh leek begyntes thå,
Som i skole snart fåå höra.

408.

Jagh wille eij gerna författa i Penne
Hwadh sigh medh Konungh Erich wijdere hende,
Men tidhen will thet så giffwe;
Thy alt th*et* godt war han bortladhe,
Giorde ondt igen i samma stade,
Thy moste man sanningen schriffwe.

409.

Konungh Erich tilsade Muschowiten
En giptermåll, som icke war lithen:
Hans eigin Högborne Syster
Fröken Elisabet skulle hans Soon bekomma,
Th*et* henne doch war till lithen fromma,
Men ther hon doch föge affwijste.

410.

Storfursten war och annedt tilsagdt,
Hwilket war vthi fulle acht,
Thet och hade skolet så hende;
Hann skulle fått, then tyran grymme,
Hertigh Jahans fromme Förstinne,
Thet doch gudh nådigest affwende.

411.

Hans Senningebodh the komo och hijt,
Meente the skulle fåå medh sigh tijt
The Högborne Förstinner;
Men the finge höre ett annet sin,
Thå Försterne finge Stocholm in,
Thet the och finge förnimme.

412.

Konungh Erich hölt och en Herredagh,
För allom war han inth*et* i lagh,
Thet i wäl fåå at höre;
Ther bleff så mongen herre insatt,
Theres hierta war tå inthet gladt,
Falske klager the emoth them förde.

413.

Jbland them, som sattes in,
Her Nielss Sture war och thå eenn,
Som ingen skuldh doch hade;
Men hwar före alt thette skedde,
Mistancker wolte th*et* mest, the ledhe,
Mykin orett the på them sadhe.

414.

Konungen bleff och så vnderligh tå,
Gudh togh honom sitt weett ifrå,
Som icke kunde lenger lidhe,
At han så illa tyraniserede
Och ther opå altidh specuierede,
At han mere ondt motte bedriffwe.

415.

Jagh kann eij sigie huru th*et* tilgick,
Ånger han vthi hiertet fick
För the herrer ther såte inne,
Efter the wore oskyldige mest;
Thy tenckte han: th*et* är nu best,
Min wänskap skole the finne.

416.

Szå gick han in på Slottet till them
Och gaff them åther wänskap igen,
Och skemptade med gräff*we* Swante,
Sade sigh wilia wara hans wän,
Han skulle giffwen sin Dotter igen:
Skader inth*et* wij äre Förwanter.

417.

Thenn Edle herre fick gledien stoor,
Thå han hörde hans mildrijke ordh,
Full på knä och sade ödhmiukelighe:
Eders Maijestät altidh rådher
Öffwer migh och alt thet Jagh åger,
Jagh will idher Nåde aldrigh swijke.

418.

Han gick och till her Nielss Sture in,
Sade: Jagh will och wara Eder wän,
All gunst och nådhe bewijse;
Hwadh the haffwe sagt så wara kan,
At thet icke är alt san.
Thet war then herren stoor lijse.

419.

Hann full på knä vthi samma stundh,
Sade: Min Nådige herre och Konungh,
Jag skall och altidh wara
Eder Maijestet troo och hull
I alla mina daga vthan skuldh,
Will liffwet för ider eij spara.

420.

Thå Konungen monde aff Slottet gåå,
Greffwen honom folgde tå
Genom porten itt lithet stycke;
Ther skildes the åth som en wän,
Greffwen gick i sin Cammer igen,
Honom till största olycke

421.

Thå Konungen kom nidh till Konungzgårdh,
Calmarne her Peder bleff han war,
M*ed* honom så monde han snacke;
Hwadh thet war weet ingen gudz wän,
Men Kongen lop strax till Slottet igen,
Thet her Peer then onde må tacke.

422.

Strax han in till her Nielss Sture stegh,
Then thå medh ödmiukt för honom negh,
Medh glädie war han töste;
Kongen sadhe: tin Draffwelsman,
För tin falskhet skal tu fåå skam!
Stack honom medh darten i bröste.

423.

Thå then gode herren th*et* befann,
At blodet vthi hans bröste rann,
Han sigh effter honom wende,
Rychte darten vr sitt bryste,
Bödh honom then och ther på kyste,
Men Kongen strax bortrende.

424.

En Cammer Juncker honom folgde thå,
En Eenögdh skelm, Jagh sigia må,
Peer Willemson han monde hete;
Han sade: thu haff*wer* migh offte förwijtt
Mitt ene öge, at Jagh är lytt,
Men thu skall th*et* nu få wette.

425.

En hillebårdh han thå medh sigh baar,
Som en mörder war han snar,
Then gode herren at stinge
Vthi öget genom nacken vth;
Then skelmen lop som en wreder stuut,
Åth Boregården monde han springe.

426.

Thå Kongen vthaf Slottet rann,
Sade han till wachten: lather them fåå skam
Och dräper the skelmer alle!
Och slår ihiell hwar och een,
Jaa alle slett, så när som her Steen,
Han skall liffwet behålle.

427.

Kongen lop bort alt thet han kunde
Genest sin wäg åth Flötesunde,
Han wille inthet bidhe.
Thå hans Preceptor th*et* förnam,
Th*et* meste han kunde effter rann,
Ropadhe fast medh mykin qwidhe:

428.

Nådige Konungh, hören opå!
Lather thee herrer eij mörde såå,
Lather them för Domen komma!
Bliffw*e* the felt, later them fåå
Straff, så alle see opå,
Thet är idher til mykin fromma.

429.

Thå Konungen nu sågh sigh honom så när,
Ropade han: hôör thär, hör thär!
Thet är och en aff the förräder;
Drabanter, stöter för honom i,
At han eij bruker munnen så frij,
Och specker honom sitt lädher!

430.

The skelmer giorde strax och så,
Effter Konungens wilie monde the gåå,
Her Dionisius blef ther slagin;
The stucke på honom så monge såår,
Til thess han lades dödh på båår,
Th*et* the wäl hade kunnet förtage.

431.

Thå then gerningh war nu giordh,
Konungh Erich lopp thå lenger bortt,
Ingen kunde honom föllie,
Vthan en dreng folgde honom effter
En helan dagh och twå Nätter,
Och miste honom moth sin wilie.

432.

Szå lopp han i marken blandh andre diur
Som itt oskäligt Creatur,
Nestan som Nebucanedsar,
Hwilken Gudh togh sin handh ifrå,
Och moste siu åhr i skogen gåå,
Th*et* man i Biblien läser.

433.

Hanss tiänere rende alle hijt och tijt
Och söchte honom medh ganska flijt,
Och ingen kunde honom finne;
På fierde dagen så kom han
Vthi Onsala Prestegård fram,
War ifrån all skääl och sinne.

434.

Men hwar han hade waret tå,
Ingen thet kunde wetta fåå,
Sine kleder han inth*et* meer hade;
Bondhe Pielter han hade på sigh,
Gammull wore the och ynkeligh,
Thy han th*et* för ingen sadhe.

435.

Thwå hans Friller wore thå ther,
The finge thå honom in medh mykin beswär,
Men han wille them inth*et* höre,
Ropte altidh på her Nielss Sture ther,
Sadhe: Jagh är inth*et* Konungh mehr;
Badh, han skulle Regementet före.

436.

The talade medh honom så lenge thå,
At han en lithen sömpn monde fåå,
Och komo honom till ath äte;
Sedan togh han sitt guldskrijn fram
Och gaaf fult op alle man,
Medh göpen han thet vthmätte.

437.

Han war så ther i dager twå,
Medh honom the thet lagede såå,
At han wille åth Swartsiö drage,
Ther han thå bleff någen tidh qwar,
Medan han vthi then willan war,
Och the hans gerninger för honom sadhe.

438.

Nw wilie wij komma till the herrer igen,
Som än thå wore fången än,
Och hwadh the medh them giorde.
Sedan Kongen bortlupen war,
Theres saak bleff mechta oclar,
The bleffwe thå förgiorde.

439.

J hörde, huru thet wart bestelt
Aff Kongen och hwadh han hade befelt,
Ther före war thå i wånde
Rijksens Profoss, som heeth Peder Gadde;
Han war thå i sorgen stadde,
Till Jören Person monde han gånge.

440.

Han helssade honom sorgeligh;
Jören sade: Hwadh woller tigh,
Eller hwadh thå är på färde?
Han sade: här står illa till,
Her Nielss Sture är slagin ihiel,
Kongen giorde thet sielff, thy werre!

441.

Han befalte och så, thå han bortlopp,
At offra och the andra op,
Thy will Jagh idher fråga,
Om man nu skall göra slijkt,
Och hwadh idher tyckes wara lijkt,
Eller om man th*et* thor wåga.

442.

Han swarade: hwadh haffw*e*r Jagh ther medh?
Är något befalt, så gören thet,
Jagh haffw*e*r ther inth*et* medh göra.
Thermed gick han i Badstugun thå,
Gadden han gick thedan och så,
Tänchte: här bliffwer en ondh röra.

443.

Om afftonen seent gick han åther tijth
Och frågade Jören medh allo flijt,
Huru therom skulle wara;
Thet samma swar, han hade fått förr,
Fick han ännu och inth*et* meer,
Meer wille han inthet swara.

444.

Altså gick thå then Natten bort,
Ther bleff inthet till saken giort,
Men then andra dagen åå qwelle
Så bleff thå all tingh bestelt,
The herrer bleffw*e* ther nederfelt,
The monde hart på them smelle.

445.

Her Jffwar Jffwarson han war rask,
Fick itt wedeträä, som inth*et* brast,
Slogh ifrån sigh som en hielte,
Thy döden war hart opå at gåå,
Thy monde han tappert ifrå sigh slåå,
Twå till dödz han för sigh felte.

446.

Szå skedde thå thet ynkelige mordh,
Hwilket nepligh förr är spordt;
Om i theres nampn wele wette:
Greff Swante m*ed* sine Sönner twå,
Her Ábram Göstafson och så,
Her Jffwar Jffwarson: the alle fem så hete.

447.

När the nu så wore slagen,
Vthi en källar bleffw*e* the dragen,
Thet skedde alt wäl tyste;
Theres frender sende till them maat,
Men wachten th*et* alt slett op åth,
Så ingen ther aff wijste.

448.

J några weker låge the ther inne,
För än theres Fruer th*et* wette finge;
Hwadh sorgh ther thå bleff på ferde,
Th*et* må betenckie hwar Christen man,
Som någen medönkan haffwe kan,
Och hiertet är icke förhärdet.

449.

Sedan toges the Sex aff källaren vth,
The hade på sigh ingen klut,
Ther man kunde gott aff haffwe;
Medh störste beswär the sweptes thå,
För then starcka lucht ther aff monde gåå,
I Vpsala liggie the begraffne.

450.

Konungh Erich tänchte både till och frå,
Huru han sin saak wille slåå opå
Och han thet best kunde lage;
Sin Broder wille han sleppa löös,
At han skulle wara hans tröst,
Lät honom aff fengzlet tage.

451.

Honom tychte thå så wara godt,
Lät honom hempta från Gripzholms Slott,
Till Swartsiö han thå lende;
När han medh Galleijen ladhe i landh,
Konungh Erich stodh widh siögestrandh,
Ther toges the i hender.

452.

Kongen föll thå ther på knä,
Thet giorde thå hertig Johann wee,
At han så skulle knäfalle;
Kongen badh honom om wänskap thå,
Badh honom på högre handen gåå,
Sadhe: J ären Konungh medh alle.

453.

Hertigen swarede ödhmiukeligh tå:
Ther beware migh Gudh ifrå!
J äre min Konungh och herre;
Och at Edher Kiärligheet will ware migh
Altidh gunstigh och broderligh,
Jagh will eij mere begere.

454.

Men haren lågh rett inthet ther,
En annen meningh ther vnder war,
Han wille man Försten freste;
Om han ther annat til swara wille,
Så hade han wäl farit ille,
Men han swarede för sitt beste.

455.

Szå ginge the åth Hwset thå,
Kongen gick mellan sine bröder twå,
The Edle högborne herrer;
Men huru han them hade käär,
Och hwadh gott han till them bär,
Th*et* fans medh tidhen, thy werre!

456.

Wij få ock wäl annat förnimme,
Hwadh han hade meer i sinne,
Thå han achtade sitt bröllop göre;
Han wille beredt them ett baadh,
Ther åth eij monge hade bleffwet gladh,
Thet i här effter fåå höre.

457.

Om hans Giptermål haffwen i väl hört,
Ath th*et* för honom eij wille gåå foort;
Sitt budh han nogh vthsende
Till Engeland och till Kassell stadh,
Vthi Luttringen han och tilbadh,
Men lycken wille honom eij hende.

458.

Som alt thetta nu icke togh lagh,
Tänchte han: nu weet wäl Jagh
Hwadh Jagh will taga migh före;
Til Drotningh min Frille Jagh will taga,
Th*et* må them wäl eller illa behaga,
Henne will Jagh then åhran göre.

459.

J Cantzeleiet lät han stelle breff,
Them han till hele landet vthschreff,
Theruthi han lät them förnimme,
At han här i Rijket wille taga sigh
En Drotningh, then honom war teckeligh,
Om the wille honom th*et* vnne.

460.

Och förklarede th*et* medh monge ordh,
At högloflig Konungh Göstaff hade så giort
Och gifft sigh här i landhe,
Hwilket war Swerigie till mykin åhre,
Ther aff the then Prijs och båre,
Thet och honom kom wäll tilhande.

461.

När han tå fick the boden igen,
At the satte th*et* i hans Nådes skön,
Thy kunde the thet wäl lidhe;
Men the tenchte ther lithet opå,
At han en slijk wille taga thå,
Som war så ganska olijke:

462.

Szå tenchte han på bådhe natt och dagh,
Huru han th*et* best kunde komma i lagh
Och sine bröder förråde;
Men en Ande war honom altidh när,
Kopaff kallade han honom här,
Then honom wäll sådant månde råde.

463.

Thy fann han på en sådanne fundh,
Han lätt tilpynte så margelundh
En fastelaffwen medh snille;
Han giordes medh sådanne fantasij,
Hans Drabanter skulle ther kledes vthi,
Ther medh han them förråde wille.

464.

Ja icke allena hans Bröder twå,
Vthan monge andra och så
Aff Swerigis Adell then beste;
Medh them wille han slijkt spell bedriffwe,
Ath the skulle alle miste liff*wet*,
Thå ingen man här aff wijste.

465.

The skulle och haffwa Danske nampn,
Then ene skulle hete her Peer Skram,
Then andra Otte Krumpen;
Så hwar och en skulle wette sin man,
När han komme i salen fram,
Then han skulle stöte på lumpen.

466.

Altså redde han till Bröllopet thå,
Och lät ther medh sine breff vthgå
Först till sine herbröder bådhe,
At the wille komma till hans Bröllop,
Hwilket alt war hans hopp;
Men the bleffwe frijet aff gudz Nådhe.

467.

Fast mere ondt bedreff och han,
Thet man nu icke alt siunga kan,
Och huru monge som miste liffwet,
Dem han lönligh och oppenbar
Lät förgöra vthan förswar,
Thet man eij wäl kan schriffwe.

468.

Ett moste man författe i penne,
Hwadh en Mesterman i Stocholm bekende,
Huru mongen han förgiorde
Så lenge Konung Erich rådande war,
Hwilket war i otta åhr:
På fierde tusende the wore.

469.

Och ther man nu moste sigie sant,
Huru mongen fandz her oskyldigh ibland,
Hwilket war ith stort elende;
Men hade hans onde opsååt gåt foort,
Han hade welet flere förgiort,
Gudh monde th*et* nådigst affwende.

470.

Nw hade Gudh th*et* så wäl laget,
At Fursterne hade ifrå honom draget,
Hwilket war och theris lycke;
Menn Gudh, som all ting witterligit är,
Och sine wenner bewarer här,
Han them och weldeligt beskydde.

471.

Szå hafwer han thå sine Bröder föracht
Och sin frilla til Drotningh opsatt,
Hwilket nepligh förr man sporde,
Och nepligh är i werlden finne,
At en så mechtig Konungh så ringh en qwinne
Sigh till Drotningh giorde.

472.

The Högborne Furster finge wetta wist
Hanss onda opsått och arga list,
Som han moth them hade i sinnet;
Sade: hwart wele wij slåå vpå,
Effter han går efter wårt liff så?
På ett rådh the bådhe ginge.

473.

Gudh gaff them och then rådhen in,
The togo sigh före i samma sin,
Ther med hans opsååt förstöra,
Ther med och frije sitt Fädernesslandh
Ifrån then onda Tyrannens handh,
Thet the thå achtede at göra.

474.

När the nu hade beslutet hooss sigh,
Begynte the tala nådeligh
Medh theres tiänere alle,
Och sade, the hade tagit före
En saak, som allom nyttig wore,
At the wille them icke vndfalle.

475.

The låffwede alle och swore thå,
At the wille troligh bijstå,
Ther på så skulle the lithe;
Om Gudh wille wara med them i rådh
Och giffwe them sin helga nådh,
Aldrig wille the them swike.

476.

I the helge Trefallighetz nampn
Toge the sigh före th*et* store gagn,
Som monde ther medh at föllie,
Och togo så på alt medh en hast,
Krigzfolket goffwe sigh till them fast,
Th*et* Jagh här icke kan döllie.

477.

Hwad the Högborne Furster haffwe giort
I thetta kriget, thet är wäl spordt
Och skall än wijdere vthkomma;
Ther om man will och göra en schrifft,
Och ther förmäle theres manlige bedrifft,
Mongom till lust och fromma.

478.

Szå må i thet och wetta wäl,
Medan Fursterna rustede sigh till,
Konungens bröllop monde thå stånde
Efter then lägenhet, som thå war;
Men gästerne wore eij lenge qwar,
Effter the orådh förnumme.

479.

The Högborne Furstinner twå
Halp Gudh och wäl therifrå,
Elisabeth och Sophia;
The rijde från Stocholm med hastighet
Vthi al som störste reddighet,
Gudh monde them Nådeligh frija.

480.

Szå komo Fursterne för Stocholms Stadh,
Ther bleff mongen aff hiertet gladh,
Then och bleff them opgiffwen,
Sampt Stocholms Slott i samma stundh
Finge the in vthan al motståndh,
Gudz wärk monde thet driffwe.

481.

Konungh Erich toge the thå fatt,
Han bleff ther på slottet insatt,
En fånge moste han bliffwe;
Thet wolte hans onde gerninger stoor,
Them han så monge hade giort;
Bleff sittiande i sin liffztidhe.

482.

Thå han hade warit en fången Man
J Nije åhr, afsompnede han
På Örby slott medh måthe;
Seden fördes han ther ifrå,
J Westerårs begrofz han thå.
Gudh honom sine synd*er* förlåte!

483.

Ath Fursterne toge så Rijket in,
Giorde the icke för theris winn,
Men Gudh wille th*et* så haffwe,
Som eij kunde lenger see opå
Then öffwerwåldh, som mongen leedh thå,
Och the skulle them försware.

484.

Här haffwen i hört nu sannerligh,
Doch icke så alth fulkommeligh
Hans onde bedriffter monge,
Hwilket wijdere warder förmelt
Vthi hans Cronica, som är bestelt
Och mongom skal komma tilhande.

485.

Thy råder man hwar Potentaat,
Som machten vthaff Gudh haffwer fått
Och sine vndersåter regerer,
Han achte sigh wäl för thesse tree tingh,
Som löpa i alla werlden om kringh
Och sigh nu fast förmere:

486.

Högferden är then ene odygd,
Mistancker then andra vthan blygd,
Lössachtighet är then tridie;
Och att man icke för hastigt troor
Thet man hörer af eens mans ord,
Therom man gudh skal bidie.

487.

Thy tacke wij Gudh i Ewighet,
Som så bewiste sin store mildhet,
Han will oss sin nådh förläne,
Och hans helge And vtan twist;
En timeligh fridh behöffwe wij wist,
Ther om bedie alle Gudz wenner.

488.

Thernest bedie wij af hiertens grundh,
At gudh för sin store miskundh
Will beware wår Nådige Förste,
Frelsse honom från sine fijender monge,
Beware och hans högwårdnade lenge;
Monge effter hans werste törste.

489.

Gudh lathe them sielff på olycken komme,
Som efter ens anners werste gånge,
Och störtte honom nedher,
At han bekenner sin skröplighet
Och så sin orettferdighet;
Daniell Hundh ther om ock bedher.

490.

Jagh bedher och ödhmiukelig,
J wele tage til gode aff migh
Mitt Arbete, som är ringe
Och är giordt vthi en hastighet,
Så mykit Jagh af saken weeth;
Then mera weet, kan ther om siunge.

491.

Thet är af en godh wilie giort,
Min tiänist bewijse, som är icke stoor,
I min Ålderdoms dage,
Den Jagh förslijter vthi älendighet
Med myken sorgh, det gudh wäl weet;
Han werdes th*et* annerlunde lage!

492.

Nw besluter Jagh thenne wijse ny,
Som är giord vthi Runssöö by,
På Rombleborg, Nyåhrs dagh och stunde,
Thå man schreff 1605 åhr,
Och Jagh 64 åhr gammull war.
Gudh oss ett saligt Nyåhr vnne!

OLIKA LÄSARTER.

(De större siffrorna utmärka versen eller strofen, de mindre raden.)

1: 1. Welen i höra och lydha til
8: 2. Sin hogh hade han åter bortwendt,
9: 6. Honom att föllia han tå lyste.
12: 6. Så lätt Gudh sigh thet behage.
13: 2. Then nogh har, wil jw mera förmå;
15: 4. The röfwede ther ifrå Sweriges kiöpmän
— 6. Men thet blef them inga drömer.
16: 5. Och ifrå the Swenske kiöpmän nappat,
20: 1. Men the woro uthi sitt sinne så fåss,
21: 2. Tenckte the: hwadh Rådh warder nu oss?
22: 2. Måste the thet alt late beståå
— 6. Män Konung Erich lät sigh intet rädde.
25: 2. Kortwitz Knutzon
26: 6. Men han rächte eij åhret till ände.
29: 3. Blef them thet lofwat vtan fahre;
33: 2. Hans häst fick så stoor een wälldigh smäll
40: 1. Konungh Erich schref hwadh han wille,
— 2. Konungh Fredrich wille thet inthet gille,
— 6. Thet och sant bleff uppenbare.
42: 2. Att Swenske Skepp lade åth haff,
44: 3. Opå the Swenske medh wälde (wåldhe).
— 6. Så måste och wij på them at smelle.

45: 4. Lodh och kruut och annet ondt meer,
47: 2. Han sade: wällkommen, käre granne!
— 4. J swore om een Ewig Fredh så starck
— 5. Emellan Swerigie och Dannemarck,
49: 3. Sadhe the: Lät oss nu achta Skantzsen,
— 5. Att wij wår skadha kunne åter få;
51: 5. *Denna rad är uteglömd i handskr. N:o* 1.
56: 5. Emillan thesse Konungar twå,
59: 6. Att thet eij kostade theras krage.
70: 5. At the wille vth till honom gåå,
71: 1. Jagh wet icke huru thet sigh belopp,
72: 4. Och besköt thet medh allo flijt,
— 5. Men murbräckerne kunde eij så snart komma tit,
73: 5. Som wente effter mycken munition,
75: 5. Men han war allt förstarker tå,
77: 6. Och kunde them intet bortbringe.
78: 3. Medh ganska ringa segher;
79: 4. Dalerne och Jemptelandh
— 5. Och Siäles Dalerne, iagh säger sandt,
80: 6. Thet war oss een ringa skade.
86: 2. Skip, skytt och folk manligh,
88: 5. Ther ypades een leek vtan stoor mon,
89: 2. Han lopp strax them om bordh
— 6. Der efter blef ett ondt byte.
90: 5. Och mente thet wele befrije än,
91: 6. Så illa the thå fooro.
93: 3. Til Admiral the honom satte.
95: 3. The Danske ther Tre sine bäste skipp miste,
— 4. Them förde han till Swerigie medh sigh
— 5. Medh segher, beröm och mycken Prijss,
96: 3. Månge köpfarter wij och finge;
97: 6. The woro Båtzmän käcke.

102: 2. Bödh han sine höfwidzmän wara snar
— 5. Det skall swijda, iagh sägher eij hwart,
103: 6. Men thet warede eij meste lenge,
104: 6. Och Staden förstördes till grunden.
105: 6. Och skona eij sköffla och brenna.
109: 5. Och togho bort koo så och häst,
110: 2. Och fijenderne eij wille moot them stå,
112: 5. *I handskr. N:o* 1 *är allt, som finnes emellan orden:* "Till Calmar" *i denna vers och orden:* "i fullan hogh" *uti v.* 113, *r.* 2, *uteglömdt och bägge verserna* 112 *och* 113 *sålunda sammandragna till en.*
113: 5. Föllgde them tillbaka i hampn och häll,
118. *Denna vers finnes ej i handskr. N:o* 1 *och* 3.
119: 2. Thet uthwijsa wehl hans gerninger fler,
120: 6. Och äntå en som heet Ystadhe.
122: 2. Komo the Danske med sin macht
123: 1. Erich Hindrichsson
— 4. Magnus Grijss.
124: 5. Trafzmynd — Trassmynd
125: 5. medh alle
126: 3. Tijth the och straxt drogo på wägen,
— 4. Funno ther the Lybiske för sigh,
133: 5. Them nappade han så sachte till sigh,
135: 3. Styr Sweden.
136: 1. Men när the Lybiske fingo kunskap med hast,
— 2. Tå kastade the uth all sin barlast
138: 5. Bådhe i armar och i sin kin;
141: 6. Men annat byte sedhan hände.
142: 5. Som wille fast till wåre insättie,
144: 6. Så mången stålt man the ther stiälpte.
145: 1. The fingo nogh skadha på bådhe sijdhor,

145: 5. Der war och bådhe sorgh och gråt,
151: 5. War alltijd klook, lustigh och gladh,
154: 3. The wille oss biudhe och gäste,
— 4. Thé hadhe så wäl mat för oss beredt,
157: 2. Manligh lopp han stormen an;
159: 4. Han sade: hade the kunnet giffwe sigh,
— 6. Som them nu åhr kommit tillhande.
160: 4. Där skonades ingen i wärde och harn,
— 5. Hwarken man, qwinnor eller barn;
161: 1. Then icke blef slagin och dräpin thär,
— 3. Han blef tå ther fången;
162: 4. För Wardbergz slott wij lade oss med,
— 5. Men Mur och wall war befestet ther,
163: 2. Wille och alt medh oss gerna wahre,
Wille och altid gärne medh oss ware,
— 5. Han skulle bliffwe hoss oss en stundh,
Han skulle blifua hos oss länger stund,
164: 5. Som alle wete när och fiär.
— 6. Gudh spare honom lenge lifwet!
165: 3. Wardbergh, th*et* Slott så faste;
168: 5. Lasse von Skara
169: 5. Och tappert tå tilsammans stötte,
170: 1. Thet halp icke storom hwadh the sade,
— 5. Och sedhan in i Swerighe drogh
173: 4. Rijsa
174: 2. Han munstrade them sielf medh allo flijth
176: 3. För hans Nådh och Sweriges Rijke;
— 5. i alle måthe, — i alle städt,
177: 2. Swartåå — Swartrå,
180: 5. I alle the onde knäflers nampn,
— 6. Ther aff wij månde lijtet båte.
181: 1. The rijdo både till och fråå

181: 2. Och skermitzlade medh hwarannan tå
191: 4. Casper von Oldenborg
192: 5. Men the foro sielf en annor färdh,
196: 4. Men wåre wähl sigh wachtade tå,
197: 5. Hwar han achte sigh med flijt,
200: 4. The ther swore hårdeligh,
205: 1. Wåre ther låge mächte hull
— 2. Och uptogo ther en wälldig Tull,
216: 2. Der blef för them ett mechtigt piås,
219: 2. Åth Wastena och ther mente sigh fåå roo,
220: 6. Gudh wille oss alle beware!
222: 2. Store lädersteger medh oss thijt,
233: 3. Oxlo
235: 2. Han war och ingen behändh krigzman,
244: 5. Wij mente the hade waridt uhr,
247: 1. Så förde wij them för berget nidh,
— 2. The ropade och skrijkte: owij! owij!
249: 1. Så hafwe the på Papegoijen skutidt,
250: 2. Huru saken sigh hade så margelunde,
251: 1. Wij rychte tå tädan snart och brått
254: 2. Som willfarande fåhr i öknen gåå,
258: 2. Fingo sköne hugg på Holewedh skogh,
260: 2. Ther wanckade hugg och åhn wehl tätt,
261: 3. Men wåre Städer sigh sielfwe brände;
266: 3. The boro för them een sådane lychte:
267: 3. Thet the doch alltijdh månde åstunde;
273: 3. Thet öffwersten skulle vthdela
275: 5. Wele wij see til, wij kunne få honom fatt,
279: 1. Men öffwersten giorde ther af spott och spee,
— 5. I natt, när klockan hon slår tree,
281: 1. Skantzkorgen vth med Elffwen stode,
— 2. Han war så diup som floden,

281: 5. Ty ther rann fast strijdan ström,
284: 3. Wij båre för ingen stoor fahre.
288: 5. Jagh weet sielfwer icke hwart,
290: 4. Derföre the och litte ther mäst på them,
292: 5. Åth Danmarck tatte medh mödo snart,
300: 2. The sworo om Femundh och sin Troo,
302: 4. The wiste nu ther om all beskedh,
304: 6. Att wij oss snart hädan raske.
305: 6. Så lijtet them thet wårde.
306: 5. Men thet war them omöijelig,
— 6. Att the sådant kunne giöre.
311: 5. Ther uthi the hade badat hett,
312: 5. Hästarna och twå rustwagner medh,
315: 3. Till Tusende the ther miste;
318: 2. Sadhe the: Gudh rådhe nu huru thet will
323: 6. För honom han sin resa afsade.
326: 4. Och j såto fångne på Stockholm slått;
331: 5. För Engelholm kommo the fram,
— 6. Medh hast the thet förtrychte.
335: 3. Han sågh sigh icke eens omme:
— 4. Gudh hielpe migh från the Swenskes wåldh!
336: 6. Åth Swerigie medh sigh månde the thet före.
337: 5. Wij wehle åther låte till Stockholm gåå
341: 2. War moth Konung Johan, een Hertig tå,
342: 6. Där han för lijtet kan prijses.
345: 6. Men han weekte sedan orden sina.
Men han nekade sedan till orden sina.
349: 6. Hielper till honom föriage.
351: 4. För the Peninger, han skylte honom för,
352: 6. Huru will det nu tilgånga?
354: 6. Skulle the achta honom ganska lijtet.
357: 5. Så frampt han wille niute lifwet,

359: 6. Så månge måste det gråtha.
Som månge måtte gråte.
363: 6. Om det eij skulle enom förtryta.
365: 4. I Huldh och Troo aff all sin macht,
368: 1. I sin gerning war han wehl brådh,
— 6. Att han älskade främmandes ägor.
369: 5. Eller om hans onde rådhslagh;
370: 1. Oluf Andersson
— 3. Sådant månde han förähre
375: 5. Ändoch thet tychte them långsampt ware,
— 6. Ty han eij länger kunde det lijdha.
376. *Denna vers följer i de öfriga handskrifterna näst efter v.* 373.
378: 4. Förutan ett Gråfgrönt stycke:
380: 5. Ändoch ther fans och ingen skuldh,
— 6. Moste th*et* i galgan wedergelle.
382: 2. Lasse Torkilsson
— 5. Om Odensdagen blef en annan Lagh,
383: 3. Gudh nåde migh elende qwinne!
384: 1. Jagh måste här ännu berätta
385: 2. Medh henne war han mächta wäl känd
397: 6. Thet honom war fögha till ähra.
398: 5. Ett Breff, ther uthi intet war satt;
405: 2. Sade: Her Nils, wij ähre eder wän,
406: 6. Sin flijt han icke sparde.
408: 3. Män tijdhen will thet medhgifue;
409: 6. Endoch hoon ther aff eij wiste.
410: 4. Att han skulle, then tyran grymme,
— 5. Fått Hertigh Jahans Förstinne,
413: 5. Misstanckerne wolte thet mesta the ledhe
— 6. Myckin orätt the på honom sade.

417: 6. Eder Nådh skall iagh alldrig swijka.
420: 6. Sigh till störste olycke.
421: 1. Tå Konungen kom in till Kongens gårdh,
— 4. Hwadh thet war, weet ingen godh wän,
422: 3. Medh glädie war han tyster;
428: 6. Thet ähr Eder till mehr fromme.
429: 1. Tå Konungen nu sågh honom så nähr,
430: 2. Effter Konung Erichs willie månde thet gåå,
431: 6. Doch miste honom moth sin willie.
432: 3. Nestan som Konung Nebudkanezar,
434: 6. Doch han thet för ingen sade.
435: 5. Sadhe: Jagh in*thet* Konungh war;
— 6. Badh honom Regementet före.
436: 1. The leladhe med honom så lenge thå,
438: 2. Som ändå woro fångne män.
447: 3. Thet skedde altså medh Tyste;
451: 1. Thet tychte honom tå så ware gott,
— 2. Att late hemptan aff Grijpsholms Slott,
456. *Denna vers följer i handskr. N:o 1 näst efter v.* 454.
461: 3. The kunne och wehl thet lijde;
462: 5. Kopaffs
— 6. Den honom wäll sådant sadhe.
464: 6. Ja ingen man här aff wiste.
466: 6. Män Gudh them frelste aff nådhe.
469: 4. Män hade hans andes upsåth gått fort,
470: 2. Att Fursterne wore ifrån honom dragne,
471: 1. Så hade han nu sine bröder i föracht
— 3. Hwilcket näplig uthi werlden finnes,
— 4. Att een mächtig Konung så ring
— 5. Qwinne hade giordt sigh till Drotning;

471: 6. Så förblendat war hans Sinne.
472: 4. Sade: hwad wele wij slå upå,
— 5. Mädan han gåår effter wårt Lijff så?
479. 5. Uthi altsom största Reddeligheet,
482: 2. I 13 åhr,
486: 5. Thet man hörer aff eens annars ordh,
487: 4. Och hans helige Ordh uthan twist,
488—492. *Dessa verser förekomma endast i handskriften N:o* 1.

ANMÄRKNINGAR.

Inled. s. XII, not. 4. Utg:s här yttrade förmodan, att Kansliförvandten Carl Jönsson och den person med detta namn, som afskrifvit handskriften N:o 1, vore en och samma man, har blifvit bekräftad genom ett i Riksarchivet funnet Kon. Gustaf II Adolfs bref af den 27 Aug. 1613, hvilket är utskrifvet och undertecknadt af Kansliförvandten Carl Jönsson. Detta bref och berörda handskrift äro ögonskenligen skrifna af samma hand.

Vers. 81, r. 4. *Theres öffwerste war en Franssoos.* Claudius Collart.

„ 138, r. 2. *Thet bleff och warsse theres Admiral.* Herlof Trolle.

„ 180, r. 1. *Wår öffwerste war i hogen stoor.* Jakob Henriksson Hästsko.

„ 234, r. 4. *Men wij hade en öffwerste tiock och feet.* Johan Siggesson Sparre.

„ 264, r. 1. *Twå öffwerster bleffwe och till oss sendh.* Peder Brahe och Hogenskild Bjelke.

„ 299, r. 4. *Buske Pelle.* Månne dermed menas Peder Brahe, som vid Warnemo var anförare för Svenskarne?

„ 319, r. 4. *Eij longt ifrå en Adelzmans gårdh.* Ulf Pedersson Sjöblad.

„ 320, r. 4. *Wår krigzöffwerste war kommen tijt.* Hogenskild Bjelke.

Vers. 484, r. 4. *Hwilket wijdere warder förmelt*
Vthi hans Cronica, som är bestelt
Och mongom skal komma tilhanda.

Med den "bestälda" krönika om Kon. Erik, som här omförmäles och på hvilken några andra ställen (v. 119, 188, 211, 340) syfta, menas väl Tegels historia, som författades på Kon. Carl IX:s befallning och lärer blifvit fullbordad år 1612.

ORD-LISTA.

A.

Afsäga: uppsäga. *Freden the thå* affsade. 61: 6.

Akt: tanke, afsigt, föresats. *Thet war och theres* acht *och sinne.* 192: 1. *Hafva i* akt: hafva för afsigt. 285: 2. *Hwilket war vthi fulle* acht: på fullt allvar tilltänkt. 410: 2.

Akta: ämna, hafva för afsigt. 218: 3.

Achte (impf. af föreg.): aktade. 226: 4; 233: 3.

Alle, Allo. Med a. *Thu äst en tiänere* medh alle: en tjenare rätt och slätt, en tjenare och ingenting mer. 65: 3. *Mars war* medh allo *opbrendt:* helt och hållet, i grund. 92: 2. *J ären Konung* medh alle: städse. 452: 6.

Anhålla [Tysk. *Anhalten*]: fasthålla, qvarhålla. 37: 4.

Annars: annorlunda. 218: 6; 246: 4, m. fl.

Anslå: betänka, öfverväga, utfundera, uppgöra plan för. *A. sin sak.* 293: 4.

Arl [Isl. *Arla.* Engl. *Early*]: tidigt, bittida. 151: 2.

B.

Bagge: urspr. gosse, yngling [Jfr Engl. *Boy*, Sv. *Pojke*, Dansk. *Paag*, *Pog*, Fr. *Page*, Gr. *Παῖς*], t. ex. *Wallbagge:* vallgosse, *Norrbagge:* ung Norrman. (Se Ihre, *Gloss.*). Sedan brukades benämningen *Bagge* på spe för Norrsk man i allmänhet. 239: 2; 241: 2.

Bannas: svära, utösa eder och förbannelser. 309: 2.

Bar. *Siön war* baar: fri från is. 241: 4.

Befria sig: fria, utse gemål. 342: 2.
Behend [Tysk.]: duglig, erfaren. *B. krigsman*. 235: 2.
Behende: i hast. 233: 4.
Behåld: försvar, beskydd. *Taga ngn under sitt b.* 14: 4.
Bekänd [Dansk. *Bekiendt*]: bekant (med ngn). 385: 2.
Belägga (en fästning): omringa, blokera (utan egentlig belägring eller anfall). 82: 3; 122: 1; 152: 6.
Beränna (en stad, en fästning): kringränna. 152: 1. Jfr 230: 1.
Besked: tillställning, anstalt. *The wiste nu om all* beskedh. 302: 4.
Beskedd: anbefald, beordrad. 183: 5.
Besluta: sluta, afsluta. 492: 1.
Bestalla: kringränna. (Detta ord har, likasom Belägga, icke betydelsen af egentlig belägring, utan endast ett innestängande, för att afskära all tillförsel från en fästning.) 355: 3.
Bestå: vara, förblifva. *Som the eij better beskedh kunde fåå, Moste the thet låta så* bestå. 22: 1, 2. — *Thy will man thet nu* late bestå: förbigå. 66: 5. — Bevisa, bekräfta. *Thet doch ingen kunde* bestå. 367: 4.
Beställd. *Vara* beställd *på ngt*: beordrad till. 389: 1.
Besöka: hemsöka, anfalla. 316: 5.
Betänka: tänka på, hafva i minne. *Han wille them wäl* betenckie *igen Med gunst och nåde mooth hwar och en*. 175: 1, 2.
Bjuda. Bjuda *sig fram*: våga sig fram, bjuda till att gå fram. 282: 4.
Bläsa [Dansk. *Blæse*]: blåsa. 366: 4.
Boden: bud, budskap. 301: 4; 351: 1; 387: 3. — Svar. 461: 1.
Borgläger: befästadt läger, der soldaterna förlades; vinterqvarter; inqvartering. 172: 3; 175: 3, m. fl.
Bot: nåd, pardon. 104: 5.
Braska: ståta, stoltsera. 122: 6; 230: 2.
Brotte: bråte, nedfälld skog. 239: 1. — *Brotta igen*: stänga medelst bråtar. 294: 4.

Bråd: hastig, häftig, besinningslös. *I sine gerninger war han wäll* brådh. 368: 1.

By: stad. 191: 2.

Bygd: landsbygd, land (i mots. till Stad). 198: 3; 299: 1.

Byte [Isl. *Byti*]: ombyte, förändring. *Ther effter blef ett annat* byte. 89: 6. *Men itt annet* byte *them hende.* 141: 6. — Utbyte, utvexling (af fångar). 292: 3. — Delning, tilldelning, del, lott. *Thet war ondt Broders* byte. [Isl. *Byta*, utdela, gifva. Jfr talesättet: *hafva obytt med ngn.* Se Ihre, *Gloss.*] 363: 3. 379: 3.

Båta: hafva fördel, båtnad. *Ther aff wij månde lijtet* båte. 180: 6. Var.

Båte [Isl. *Bati*]: båtnad, gagn, vinning. 180: 6.

Bälgvantar [Isl. *Belgr*, *Belg*: hud, skinn. Tysk. *Balg*: djurskinn, som afflås helt, utan att förut uppskäras; t. ex. *Schlangenbalg*, *Hasenbalg*]: vantar af skinn, hvars ludna sida vändes inåt. 287: 2.

Bör [Isl. *Byr*]: vind, medvind. 127: 1.

Böra: tillkomma, vara tillbörlig. *The finge ther meer än them* borde. 291: 4.

C.

Citera: instämma, inkalla. 351: 2.

D.

Dart [sammandr. af *Daggert*, Isl. *Daggardr*] dolk. 422: 6; 423: 4.

Djerf: hård, bitter. *Winteren war så stark och* dierff. 287: 4.

Drabba: träffa. *Wåra skott* drabbade *thå så wäll.* 197: 1.

Drafvelsman: lumpen menniska, usling. 422: 4.

Drifva: bedrifva, åstadkomma. *Gudz wärk monde thet* driffwe. 480: 6.

Dräng: karl, soldat. 278: 1; 316: 1. — Gosse. 431: 4.

Drängkfana: en trupp af ungt och utvaldt manskap (?). 183: 1. (Månne drabanter?).

Dus [Isl. *þys*, buller, brak. *þysia*, störta, rusa fram]: *Medh hast och så medh fullan* dus *Thå fick han in Lyckeby hus.* 99: 4, 5. *Wij rychte ther in med fullan* dus. 229: 4.

Dyr: dyrbar, af värde, vigt. *Godh rådh war åther för them* dyre. 313: 2.

E.

Ee: ju Ee *lenger iu werre.* 56: 6. Ee *meer och meer.* 319: 1.

Ehuru: huru. Ehuru *han och sine saker dreff, Hann moste likwell hengie.* 350: 6.

Eigin [Isl. *Eigin*]: egen. 341: 3; 409: 3.

Emedan [Isl. *á medan*]: medan, under det att. 138: 1.

En, brukadt (likasom Tysk. *Einer*) såsom pronomen, för att beteckna en person i allmänhet: *Om thet icke* en (var. *enom*) *skulle förtryte.* 363: 6.

F.

Fana: en hop krigsfolk (så mycket som hör under en fana). Vanligtvis brukades denna benämning för trupper till häst: *tiugu fem* fhaner *Ryttere*, 149: 2; *en Ryttere* Fhana, 202: 4; *Then Jutske* Fanen, 315: 1 (på hvilket ställe är fråga om rytteri); men den användes äfven för fotfolk: *Knechte* Fhane, 336: 4. (Jfr *Fänika*.)

Fara [Engl. *Fear*]: fruktan. (I denna betydelse finnes ordet ännu qvar i talesättet: *det är fara värdt.*) *För sitt liff bar han ingen* fhara. 151: 6. 255: 6; 284: 3.

Fast [Isl. *Fast*]: hastigt, hurtigt, häftigt. 19: 4, m. fl. — Tillägges adjektiver och adverbier, för att skärpa betydelsen: fast *storligh*, på det högsta, storligaste, 266: 6; fast *betrengd*, i högsta trångmål, 304: 1; fast *mer*, vida mer, 327: 5. — Just: *Wåren monde thå* fast *begynne.* 330: 1.

Fastelaffwen [af Tysk. *Fastel-Abend*, aftonen före första dagen i fastan. Dansk. *Fastelavn*]: fastlagsskämt, narrfest. 463: 3.

Fatt [Lat. *Factus*, Fr. *Fait*, Ital. *Fatto*]. *Men thet bleff medh them så illa* fatt: gjordt, beställdt, förfaret, de blefvo så illa handterade. 359: 2.

Fela: eskortera, föra, ledsaga under betäckning, på gifven lejd ("fritt och *feligt*", såsom det kallades). *Hwad monde them på oss* fele? hvad, hvem förer dem på (låter dem öfverfalla) oss så säkert, så utan deras fara? 199: 6.

Felig: säker, trygg, utan fara. *Thy handlede han medh Slotzherren så, At the wille* feligt *till honom gåå*: på gifven lejd, på gifvet löfte om säkerhet till lif och frihet. 70: 5.

Fetalie [Fr. *Victuailles*]: viktualier, lifsmedel, proviant. 134: 3.

Filt: kif, osämja, tvedrägt. *Blifva till* filtes: förorsaka strid. 201: 6. (Se Ihre, *Gloss.*)

Fjerr, **fiär** [Isl. *Firr*, *Fiærri*]: fjerran. 164: 5.

Flit [af Isl. *Fliótr*, snabb, snar]: skyndsamhet, hast. *Wintren kom och ahn medh* flijt. 78: 1. *Konungh Erich sende flere öffwerster tijt Sampt folk och skytt medh högste* flijt. 242: 1, 2. — *Lät them fråge medh alle* flijt: enträget, upprepade gånger. 153: 2.

Flitelig: hastigt, skyndsamt. *Han drogh af Swerigie* flitheligh. 296: 1.

Flode: flöde, strömfåra, strömdrag. *Hon* (elfven) *war så diup i samma* flode. 281: 2.

Fodring: foderhemtning, fourragering. 266: 2.

Foos, **fåss** [Isl. *Fus*, hvilket ord är qvar i *Framfus*]: obetänksam, oförsynt, öfverdådig. *Men the wore vthi sinne så* foos (var. fåss). 20: 1.

Fordel: fördelaktig ställning. *Hwar hade taget sin* fordel *in*. 178: 2. 187: 6.

Framskrinna [Gammalsv. *Skridna*]: framskrida. 204: 6.

Fresta: försöka, pröfva på. 154: 6.

Fria: befria, rädda. 466: 6; 473: 4; 479: 6.

Fruentimber: fruntimmers-personal. *Thet hele f.* 358: 5.

Ful, full (*fuller*): väl, visserligen, i sanning. 224: 1. 260: 2.

Füll, fulle (impf. af *Falla*): föll, föllo. 104: 2; 212: 4; 419: 1.

Fund: påfund, listigt anslag. 463: 1.

Fånga [Isl. *Fánga*]: få, erhålla. 253: 3.

Fänika [Tysk. *Fähnchen*]: en trupp krigsfolk till fot. 103: 2; 149: 3. (Jfr *Fana.*)

Färde, på färde. *The togo ther bådhe oxar och fåår Och annedt mer, som* på ferde *war*: var till hands, öfverkoms under färden, tåget. 141: 1, 2.

Föracht (perf. af *Förakta*): föraktat. 471: 1.

Förderf: förderfvad. *Fryse* förderf, förfrysa sig. 287: 5.

Förfara: förskingra, förstöra, plundra, sköfla. 213: 3.

Förfära [af *Fara*, fruktan]: förfäras, frukta. *Tigh icke* förfäre! 65: 2. — Förskräcka, skrämma. *Oss icke late* förfäre. 155: 6.

Förlåta [Isl. *Forláta*, Tysk. *Verlassen*]: lemna, öfvergifva. 163: 3.

Förlåta sig på [Tysk. *sich auf etwas verlassen*]: förtrösta, lita på, förlita sig på. 176: 5.

Förlägga. *Han oss then wägen* förlade: förorsakade, att vi ej kunde komma, finna den vägen; hindrade företaget. 234: 6.

Förlöpa: fördrifva, tillbringa. *Ther wille wij och tidhen* förlöpe. 162: 6.

Förman [Isl. *Formadur*]: anförare, hufvudman. 331: 4.

Förmera sig: blifva allmännare, mera gängse. 485: 6.

Förr, brukadt såsom adjektiv: *Men hadhe the kommet* förre *fram.* 242: 4.

Förraska: öfverraska, öfverrumpla. 86: 4; 122: 3; 304: 3.

Förse: besluta, bestämma. *Men thet war icke aff gudhi* försett. 8: 5. — Försumma, vårdslösa. Förse *skansen* (se *Skans*). — Bevaka, försvara. *Men thet* (lägret) *war så illa* försett. 286: 2.

Förskrift: rekommendations-bref. 27: 5; 342: 4.

Förslita: förnöta, framlefva, framsläpa (ålderdomen). 491: 4.
Förmå [af Isl. *Sman*, förakt, skymf]: förefalla skymfligt, gräma, förtryta. *Thet monde honom thå mest* försmå. 63: 5.
Förspilla: förhindra, göra om intet. 402: 2.
Förstå: få veta, inhemta. 338: 1.
Försvar: förstärkning. 238: 5.
Förtaga: utestänga. 43: 2. — Förhindra. 282: 3; 430: 6.
Förtviflad. Förtwiflet *skelm*: om hvars förbättring man ej kan göra sig något hopp. 370: 1.
Förvanska: förspilla, låta gå förlorad, bryta (om fred). 24: 6.
Förvilla: förorsaka oreda, förstöra en sak. 60: 1.
Förvita: förevita, tillvita, förekasta, skymfa ngn för ngt. *Thu haffwer migh offte* förwijtt *Mitt ene öge, at Jagh är lytt.* 424: 4, 5.

G.

Galiart [Fr. *Gaillarde*, Eng. *Gaillard*, en fordom öflig, yr och stormande, af mimik beledsagad dans. Ordet kommer (likasom nyare Franskans *Gaillard*, lustig, yster pilt, rustibuss) troligen af Medeltidslatinets *Galiardus*, gycklare, pickelhäring]. *Jagh skall them läre en annen* Galiart. 102: 4.
Galleja [Isl. *Galleyda*, Eng. *Galley*]: ett slags fartyg, som både förde segel och roddes fram. 362: 4; 451: 4.
Galt (impf. af *Gälla*): gälde. 350: 4; 373: 3.
Gamman [Isl. *Gaman*]: förställning, list, bakslughet. 21: 3. (Se Ihre, *Gloss.*)
Gammull: gammal. 434: 5; 492: 5.
Ganska, *adj.* [Tysk. *Ganz*, Dansk. *Ganske*] all. *Sökte honom medh* ganska *flijt.* 433: 2. — *Adv.* alldeles, helt och hållet. *Så* ganska *olijke.* 461: 6.
Geen [Isl. *Gegn*]: igen, tillbaka. *Wij wele låta åth Stocholm* geen *gåå.* 337: 5.
Gifva: gifva tillkänna, uppenbara, göra bekant. *Men tidhen will thet så* giffwe. 408: 3.

God. *Aff* god *wilie:* frivilligt. 268: 3. Jfr 491: 1.

Godt: gods. 43: 3. Jfr 370: 4.

Godt, *adv.* rikeligt. 175: 4.

Gran [Isl. *Grannr*]: noggrann. 215: 5.

Grofgrön: ett slags fordom brukligt grofträdigt ylletyg, som merendels färgades grönt. *Ett* groffgrönt *stycke.* 378: 4.

Grund: botten. *Gå till* grunde, sjunka till botten. 312: 3.

Gröm [Isl. *Gramr*]: förtörnad, gramse. *Kongen war bleffwen på honom så* gröm. 404: 2.

Gulle (impf. af *Gälla*): gälde. 362: 1.

Gå. 1) *Låta gå: Wij wele* låta *åth Stocholm geen* gåå, styra kosan. 337: 5. — 2) *Gå på: Döden war hart* opå *at* gåå, bitter att gå emot, möta. 445: 4. — 3) *Gå fort:* få fortgång, framgång. 457: 2; 469: 4. — 4) *Gå efter:* stämpla emot, trakta efter. 472: 5; 489: 2.

Göpen [Isl. *Gaupn*]: urspr. insidan af handen i konkav ställning, såsom då den griper omkring något. *Medh* göpen *han thet* (guldet) *vthmätte.* 436: 6. — Sedan fick *Göpen* betydelsen: så mycket handen kan på en gång fatta om, handfull, grabbnäfve. (I Wermlandsdialekten betyder *Grabbnäfve* äfven detsamma som *Göpen* i dess ursprungliga bemärkelse; det säges t. ex. både *taga en grabbnäfve* och *taga i med grabbnäfven.*)

H.

Han: honom. *Fans och föge skuldh medh* han. 379: 5.

Handel: handlingssätt, beteende, företagande, förehafvande. 60: 1, m. fl.

Hardt, hart: nästan, nära på. *The skrijade* hart *som andre wildiur.* 244: 4. — Noga, synnerligen. *Thet the* hardt *på sinnet ladhe.* 293: 6.

Hedde: hädade. 245: 6.

Hinderholdh [Tysk. *Hinterhalt*]: eftertrupp. 314: 4.

Hine, plur. af *Hin,* den der, den förstnämnde, ofvannämnde. 208: 6.

Hof-fana: en trupp "hofmän", adelshären (?). *Konungens* Hoffane. 298: 1.

Hwar: hvar och en. 158: 1; 178: 2; 197: 6.

Hwar: om, i fall. 280: 3; 311: 1; 317: 1.

Hwarien: hvarje. *Thet skulle swide i* hwarien *ledh.* 154: 5.

Hull [Isl. *Hollr*, trofast, tillgifven]: huld. 153: 4; 205: 1.

Hulle (impf. af *Hålla*): höllo.

Hus: slott, fäste (såsom t. ex. i *Malmöhus*, *Örbyhus*). *Vpsala* huus. 25: 1. 229: 5; 230: 4, m. fl.

Hårdelig, hårdeligen: högeligen, häftigt. 63: 6; 193: 6. — *Svära* hårdelig: svära en dyr ed. 200: 4.

Hårdt: häftigt. *Thet them monde* hårt *förtryte.* 292: 6. *Then andre bleff så* hårdt *förskrecht.* 390: 1.

Hända: emottaga. *Then wenskap han gerne* hende. 23: 6. (Ordet är ännu qvar i *Afhända.*) — Gå i hand, vara gunstig. *Men lycken wille honom eij* hende. 457: 6.

Högvårdnade. Hans Högv.: titel för en konglig person. 488: 5.

Hörig: hörsam. 262: 6.

I.

Igen: qvar. *Ther blef så mongen slagen, Som låge alle på platzen* igen. 185: 3, 4. 248: 1.

Illfundig: listig, illistig, svekfull. 83: 2.

Inmana: insätta (i fängelse). 35: 4.

Itt: ett. 140: 5, m. fl.

J.

Jern: bojor, black. *Låter honom i* Jernen *settie!* 279: 3.

K.

Kammarsven: kammartjenare, kammarjunkare (?). 389: 1.

Kar: käri. *Silff* kaar. 358: 2.

Karsk [Isl. *Karsk* (karlsk), karlaktig, karlavulen]: käck, rask. 191: 5.

Kartoger: ett slags tunga, 16—18:pundiga kanoner, utmärkta isynnerhet genom deras korthet och tjocklek. 242: 3.

Kedjelod: länk-kula. 208: 4.

Kinn, plur. **Kinner** [Isl. *Kinn*]: kind. 138: 5. 137: 5.

Kissla [Tysk. *Kitzeln*]: kittla. 208: 3.

Kladd? *The hadhe sine wagner så smell full ladd, Och stoppet full hwarie* kladd. 214: 4, 5.

Klage, pl. **Klager** [Tysk. *Klage*]: klagan, jämmer. 383: 2. — Klagomål, anklagelse. 412: 6.

Knäfvelspjut [Tysk. *Knebelspiess*]: ett slags spjut med ett tvärjern ofvanför spetsen. 33: 3.

Komma, v. act. *At* komma *Konungen vthu sin sorgh*: bringa ifrån, taga ur, befria ifrån. 323: 5. *Och* komo *honom till ath äte*: förmådde, öfvertalade. 436: 3.

Kona: qvinna. *Ther bleff så mongen* kona *och dreng*. 316: 1.

Koofarter, **kofarter** [Holl. *Koopvaarder*]: handelsfartyg. 96: 3; 206: 6.

Kopaff [Tysk. *Kopf ab!*]. *Men en Ande war honom* (Konung Erik) *altidh när*, Kopaff *kallade han honom här*. 462: 5.

Krage [Engl. och Skott. *Crag*, hals, nacke]: hals. *The tackede gudh the sluppo så brått, Eliest hade thet kostet theres* krage. 59: 5, 6. (Se Ihre, *Gloss.*)

Kåll [Engl. *Cold*]: kall. 310: 2.

Kåpa: ett slags plagg utan ärmar, att taga utanpå andra kläder. *Vinna som* kåpan *i dansen*, ordspråk: blifva trampad och illa tilltygad. 49: 6.

Känna: märka, förnimma. 235: 3.

Köpfarter, se *Koofarter*.

Köra efter: jaga efter, förfölja. 77: 2; 286: 6.

Köön [Tysk. *Kühn*]: djerf, dristig, modig. 281: 4.

L.

Ladd [af Isl. *Hlada*]: lastad. 80: 3; 214: 4.

Lag: 1) Samqväm, fest (t ex. *dryckeslag, bröllopslag*). 382: 5. — 2) Bestämdt, afgjordt skick, ordning: *Som alt thetta nu icke togh* lagh: kom sig i lag, kom till afgörande, tog skruf. 458: 1. *Komma något i* lag: ställa i ordning, bringa å bane, tillställa, åstadkomma. 462: 2.

Lata [Isl. *Láta*]: låta. 426: 2, m. fl.

Lekl: likväl. 381: 6.

Lefva [Isl. *Lifa*, Tysk. *Liefern*, Engl. *Leave*]: lemna. 77: 5; 161: 5; 291: 1.

Lijtte: litade. 290: 4.

Lik: liklig, god, rådlig. *Hwadh idher tyckes wara* lijkt: synes för godt. 441: 5.

List [i st. f. *Lista*? Fr. *Liste*, Engl. *List*]. *Till halff tridiehundret wore the wist, Hållender och andre vtan* list: utan tal, till oräkneligt eller obestämdt antal (?). 132: 5. (*List* torde dock på detta ställe vara tillkommet endast för rimmets skull.)

Losemente [Fr. *Logement*]: herberge. 35: 3.

Lump [månne af Lat. *Lumbus*, länd?]. *The slogo them wäldigt på* lumpen *thå*. 266: 4. *Stöta på* lumpen. 465: 6.

Luste (impf. af *Lysta*): lyste, lystade. 9: 6.

Lyda [Isl. *Hlyda*]: 1) Höra på, lyssna till. *Willien i* lyde *och höre till*. 1: 1. — 2) Höra till, passa till, fordras för. *Alt hwadh som till stormen* lydher. 156: 2.

Lykta. *Bära* lykta *för någon*: lysa någon, visa vägen. 266: 3.

Låta: förlora, mista. *Så mongen sitt liff moste* låthe. 359: 3.

Låtas: låtsa. 97: 2; 374: 3.

Lägga råd: rådpläga, rådslå, öfverlägga, öfverenskomma. 386: 6.

Länge. **Så länge**: till dess. 92: 5; 178: 4.

Lön [Isl. *Laun*]: lönlig, förborgad, hemlig. 396: 2.

Löpa sig. *Jagh weet icke huru thet* sigh lop: hvaraf det kom, huru det gick derhän. 71: 1.

Löste (impf. af *Lysta*): lyste, lystade. 2: 6. — **Löster** (pres. af samma verb): lyster. 98: 4.

M.

Man: blott, endast. 85: 5; 101: 2, m. fl.

Margalunda [Isl. *Margr*, mycken, *Lund*, sätt, vis]: på många sätt. 31: 6, m. fl.

Mark: 1) Fält, slagfält. 264: 6. — 2) Skog [Isl. *Mörk*]. 432: 1.

Matreda: tillaga mat, tillreda gästabud (ironiskt uttryck om krigiskt anfall). *The hadhe så wäl för oss* maatrett, *Thet skulle swide i hwarien ledh.* 154: 4, 5.

Matredning: gästabud, undfägnad. *Han slogz medh them i dager twå, En ondh* matredhningh *the finge thå.* 94: 4, 5.

Matskreppa [Isl. *Skreppa*, påse, skinnsäck, att bäras på ryggen. Engl. *Scrip*]: matsäck, matväska. 240: 3.

Mest: nästan, nära på, i det närmaste, till största delen. *Röffwede och brende alt landet* mest. 109: 4. *Thå the wore kompne öffwer wadet* mest. 289: 1. *Och* mest *hans tiänere blefwe fångne.* 358: 3. *Tiänerenar bleffue* mest *insatt.* 359: 1. *The wore oskyldige* mest. 415: 4.

Mestan, **Meste**? *The låghe eij* mestan *lenge ther.* 256: 1. *Men thet warede eij* meste *lenge.* 103: 6. (Var.)

Mildrik [Tysk. *Mildreich*]: full af mildhet. 417: 2.

Mista: förlora ur sigte, förlora spåren af. 431: 6.

Mjölkedeja [*Deja*, se Ihre, *Gloss.*] förestånderska för mjölkafkastningen vid en ladugård. 399: 6.

Mon: gagn, fördel (?). *Then ene ifrån Danmark kom, Then andre ifrån Lybeck medh lithen* mon. 61: 4, 5. — Antal, belopp (?). *Claes Christerson sendes åth Schåne medh stoor* moon. 120: 2. — Grad, mått. *Bestelte wäl medh högste* Moon: i högsta grad väl. 406: 4.

Mummers skantz [Tysk. *Mummenschantze*, maskerad; af *Mumme*, mask, skråpuk, och *Schantz*, som i gammaltyskan betydde spel, lek, skämt. Äfven i gamla Svenskan förekommer *Skans* i bet. puts, lättfärdigt

digt

digt skämt. Se Arwidsson, *Sv. Fornsånger*, D. 3, s. 64]. *Men hadhe the fått gått medh them i dantz, The hadhe fått en sweldigh* mummers skantz. 333: 4, 5.

Mustra [Tysk. *Mustern*]: mönstra. 174: 2.

Myndig: högmögen, förnämlig. 123: 5. — Öfvermodig. 392: 4.

Mål [Isl. *Mál*]: stund, ögonblick. 46: 4. — Samtal. 138: 1. — Måltid. 299: 4.

Måtta. *Thå han hade warit en fången man I 9 åhr, afsompnede han På Örby slott medh* måthe: i läglig, behaglig tid (?). 482: 3.

Märka [Isl. *Merkia*]: bemärka, betyda. 400: 4.

N.

Namm, **nummE**, impf. af *Nama*, *Näma* [Isl. *Nema*]: taga, borttaga. 115: 5; 194: 6. (Ordet är ännu qvar i *Afnämare*.)

Nanne [Isl. *Nafni*]: namne, som har samma dopnamn. (Eller månne af Isl. *Nan* nära, *Nand* granskap, och således liktydigt med *Granne*, hvilket ord en handskrift har i st. f. *Nanne*?). 47: 2.

Naska. *Naska sig bort*: packa sig sin väg. (Se Ihre, *Dial. Lex.*) 304: 6.

Nemst: närmast. *I thet* nemste. 338: 1.

Nestan? *Men thet swarede eij* nestan *lenge*. 103: 6.

Niga [Isl. *Hnegia*, Tysk. *Neigen*]: böja hufvudet, buga sig. *Then* (Nils Sture) *thå medh ödmiukt för honom* negh. 422: 2.

O.

Ofred: krig. 344: 5.

Omsorg. *Han bar för ingen ting* omsorgh: drog ej försorg om någonting, öfvergaf alltsammans, lemnade allt i sticket. 335: 1.

Oneffst [af Gammalsv. *Näfsa* i st. f. *Näpsa*]: onäpst. 214: 1.

Opplåta: offra, uppoffra, sätta på spel, våga. *Ther på will Jagh mitt liff* oplåthe. 378: 6.

Oskäl [Isl. *Oskil*]: orätt, förfång. 34: 2.

Otrolig: oredlig, oärlig. 378: 3.

P.

Papegoja. *Skjuta Papegojan* säges om den, som gör en stor och oväntad lycka. 51: 3; 249: 1. Jfr 343: 1.

Park: en med mur eller annan stängsel omgärdad plats. *Slotzens* park: fästningens område; borggård(?). 231: 1.

Pielter [Dansk. *Pialter*]: paltor, simpla, slitna kläder. *Bonde* Pielter. 434: 4.

Platt. *Thet honom doch halp aldrigh en* Platt: platt intet. 346: 1.

Plåga: pest. 219: 3.

Potzmarter: Tysk svordom (ungefär dets. som *Potztausend*). *The swore om alle* Potzmarter *thå*. 249: 4.

Profoss [Lat. *Præpositus*, Fr. *Prevost*, *Prévôt*]: åklagare, fiskal. 369: 2. *Rijksens* Profoss. 439: 4.

Pråås [Isl. *Brys*, lågande eld, brasa (finnes qvar i *Röd-brusig*); Dansk. *Praas*, litet, smalt ljus, dank]. *Ther bleff för them ett mechtigh* Pråås: mäkta hett. 216: 2.

Q.

Qwar, *adj*. Neutr. *Qwart*. 135: 2. Plur. *Qwarre*. 236: 1.

Qwida [Isl. *Kvídi*]: sorg, grämelse, ångest. 401: 3; 427: 6.

Qwitt [Isl. *Quittur*]: förlustig. *Hermestaren bleff Domen i Räfle* qwitt. 18: 2.

R.

Ram: tillfälle, läglig stund. *Se sitt* ram. 178: 4; 278: 4.

Ransun [Fr. *Rançon*]: lösen för krigsfånge. 292: 3.

Rappa [Tysk. *Rappen*]: roffa, stjäla. 16: 4.

Raska sig: skynda sig, hasta. 304: 6. (Var.)

Rede: redan. 164: 1. — Redo, tillreds. 254: 4.

Refst [af Isl. *Refsa*, straffa]: bestraffning. 214: 2.

Regemente: regering, riks-styrelse. 340: 1, m. fl.
Resa: gång. *Then fempte* rese. 52: 2.
Rinna: springa. 187: 6; 426: 1; 427: 5.
Rosenobel: ett guldmynt, som fordom slogs i England, och hade sitt namn af en ros, som vanligtvis fanns preglad på baksidan. 133: 4.
Ruste: rustade. 191: 3.
Råd: 1) Utväg. *Hwadh blifwer oss till* rådhe? hvad är rådligt, nyttigt för oss att göra? 275: 2. *Vos är eij annet til* rådhe: vi ha ingen annan utsigt. 309: 6. — 2) Rådgifvare. 368: 2; 369: 5. — 3) Beslut, plan. *På ett* rådh *the bådhe ginge*. 472: 6. 473: 1. — 4) Samråd. *Om Gudh wille wara med them i* rådh. 475: 4.
Råda. *Gudh* rådhe *nu wäl*: styre till det bästa. 318: 2.
Rädda [Isl. *Hræda*]: skrämma. *Konung Erich lät sigh intet* rädde. 22: 6. (Var.)
Räddighet, räddelighet (Var.): räddhåga. 479: 5.
Röra: tala, berätta, omröra. 119: 1.

S.

Sacramentera: svärja. 308: 3.
Sadelbyssa: pistol. 33: 5.
Sadelstad [*Stad*, ställe]: stället på hästens rygg, der sadeln lägges. *Stodh* (vattnet) *hesten op i* sadellstadh: opp på ryggen. 283: 2.
Saktelig [Dansk. *Sagte*, *Sagtens*]: lätteligen. 133: 5.
Sanka [Isl. *Safna*]: samla. *The* sanckede *sigh tilhopa igen*. 198: 1. Sancker *theras tårar ihoop*. 375: 2.
Segel [Dansk. *Segl*]: sigill, beseglad skrifvelse. *Förschrifter*, segell *och breff*. 342: 4.
Sena [heter vanl. i gamla språket *Sinna*]: sent. 151: 2.
Sigia [Isl. *Segia*]: säga. 424: 2; 469: 1.
Sinn [Isl. *Sind*]: gång. *I samma* sinne: på samma gång, i samma stund. 69: 4; 138: 4; 152: 1, m. fl. *I thetta* sinn. 324: 5. (Ordet finnes qvar i *Någonsin*.)

Sinne [Isl. *Sinni*]: 1) Afsigt, syftemål. *Thet war och theres acht och* sinne. 192: 1. — 2) Tanke, mening, beslut. 411: 4. — 3) Förstånd, vett. *War ifrån all skääl och* sinne. 433: 6.

Skalkhet: förräderi, ondska. 190: 6.

Skam [Isl. *Skómm*]: 1) Skada, förlust. *Få* skam. 282: 5; 315: 5. — 2) Skamlig, skändlig gerning. *Han giorde så mykin orett och* skam. 372: 4. — 3) Skymf. *Ther bewijstes honom mykin* skam. 398: 2. — 4) Straff. 422: 5; 426: 2.

Skans. *Akta* skansen [Tysk. *seiner Schantze wahrnehmen*]: vara på sin vakt, taga tillfället i akt. 49: 3; 134: 5; 254: 5. — *Förse* skansen [Tysk. *seine Schantze versehen*]: vårdslösa sin syssla, försumma tillfället. 187: 5.

Skargant [Fr. *Sergent* (skrifves i gamla krigshandlingar *Chargent*), Tysk. *Scherge*]: vaktknekt, stadsvakt, rättsbetjent. *Han* (Lybska sändebudet) *moste mellan twå* skarganter *gåå*. 63: 4. (Tegel, s. 97, begagnar i st. f. *Skargant* benämningen *Stadsens brokikare*. Då *bro* i gamla språket äfven betydde väg, gata, så är väl *brokikare* liktydigt med gatväktare, brandvakt, stadsvakt.)

Skott. Se *Skytt*.

Skräppa: skryta. 97: 3.

Skytt: artilleri, kanoner. 86: 2; 184: 2, m. fl. *Fältskytt*. 239: 6. *Skott*. 251: 2.

Skäkta: pil (af större slag). 239: 3, 5; 299: 6.

Skäl [Isl. *Skil*]: 1) Ersättning, vedergällning. *Wij kunne fåå* skääl *för wår döde frende*. 22: 5. *The finge* skääl *för thet the oss hedde*. 245: 6. — 2) Förnuft, vett. 433: 6.

Skälmeri: försåt, förräderi. 390: 3.

Skön [Isl. *Skyn*]: ompröfning, bedömande, afgörande. *The satte thet i hans nådes* skön. 461: 2.

Sköta: akta, bry sig om. *The* skötte *inthet hans wänligh begeer*. 101: 1. *Jagh* sköter *och slett inthet ther om*. 360: 5.

Slagorden [Dansk. *Slagorden*]: slagtordning. 159: 1; 178: 1.

Slanger: ett slags 4—8:pundiga kanoner. *Heele och halfwe* Slanger. 282: 2.

Slå. Slå *på någon:* anfalla. 66: 2, m. fl. Slå *uppå sin sak:* ställa med sina angelägenheter. 450: 2. *Hwart wele wij* slåå *vpå?* hvartut skole vi vända oss? hvad skole vi företaga, besluta? 472: 4.

Slätt: alldeles, helt och hållet, i grund. 161: 6. *Alle* slett: hvarenda en. 426: 5.

Snille [Isl. *Snilld*]: svekfullhet, bedräglighet (i denna bet. finnes ordet qvar i *Försnilla*). 83: 3; 463: 3.

Snäfler: knäflar, djeflar. *Han swor altidh och mante them fram I alle the onde* snäffler *nampn.* 180: 4, 5.

Specka: späka. Specker *hans lif!* 402: 5. Specker *honom sitt lädher!* 429: 6.

Spel [Isl. *Spil*]: lek, skämt. 42: 4, m. fl.

Spets [Tysk. *Spiess*]: spjut, lans. 402: 4.

Stad, Städ [Isl. *Stadi, Stadr*]: ställe, ort. *I allan* städh: allestädes, vid alla tillfällen. 176: 5. *Hwar vthi sin* stadh. 253: 2. *Giorde ondt igen i samma* stade: i stället (för godt). 408: 5.

Staf. *The Swenske skip ladhe öffwer* staaff. 42: 2. (På detta ställe menas endast, att skeppen lade ut från land, lade till sjös, och uttrycket passar således icke tillsammans med den nu brukliga sjötermen *gå öfver stag:* stagvända, vända genom vinden, lofva emot vinden, till dess den kommer in på andra sidan.)

Stockbängel: bödelsdräng. 397: 5.

Stor: uppblåst, högfärdig, stolt. *Men the swore i sitt sinne så* stoor. 154: 1. *Wår öffwerste war i hogen* stoor. 180: 1.

Storan: stort, mycket. *Thet halp icke* storan *hwadh the sade.* 170: 1.

Streckter: lagd på sträckbänk. 394: 1.

Stycke: fältstycke, kanon. 312: 2.

Stå. 1) *Han moste* stå *ther vthe:* afstå ifrån, komma till korta. 69: 6. — 2) *Han wille* stå *them för allen*

fara: ansvara för, försäkra emot. 70: 6. — 3) Påstå, vara. *Thet* stodh *doch icke lenge.* 76: 3; 407: 4. *Thet* stodh *eij öffwer åhren tree.* 340: 4. — 4) *Åth Stocholm lote the genest* stå: läto färden gå, togo kosan. 207: 5.

Städh, se *Stad.*

Ställa: uppställa, uppsätta. Ställa *bref.* 58: 3; 459: 1.

Stöta. Stöta *till hwarannan:* anfalla. 169: 5. Jfr 429: 4.

Swip [Isl. *Svipr* ögonblick, momentum. *Svipa* skynda, ila. *Svipan* skyndsamhet, hast]: snabb, rask, kry. *The lätes wara mechtig* swip *Och wille mykit skreppe.* 97: 2, 3.

Sår: sårad. *Med theres* sååre *och döde män.* 139: 5.

Såre [Dansk. *Saare*, Tysk. *Sehr*]: svåra, svårligen, högeligen. 130: 6.

Säga. Säga *på någon:* beskylla ngn för. 342: 1; 413: 6.

Säkerhet: bekymmerslöshet, trygghet. 198: 4; 284: 1.

Sänder. *Alla i* sänder: alla på en gång. 248: 5; 373: 5.

Sätta. Sätta *in till*, 142: 5; 144: 2; Sätta *in på*, 183: 2; Sätta *an till*, 244: 2: ansätta, anfalla.

T.

Tagas. *Ther* toges *the i hender:* togo hvarandra i hand. 451: 6.

Talta: marchera, vandra åstad (i ömkligt skick). 292: 5.

Ther, Thera [Isl. *þeirra*]: gamla genit. plur. af *Then.* 208: 5, m. fl.

Thora [Isl. *þora*]: 1) Töra. *Medh tijdh* thor *ther aff komme.* 34: 3. *The Swenske* thore *komme efter med en hast.* 322: 5. — 2) Ha lof till, må. *Thet* tor *och ingen vndra på.* 290: 1. *Om man thet* thor *wåga.* 441: 6.

Tidelig: tidigt. 383: 6.

Tjena: höra till, hafva sin plats. *Thet* tiener *icke i Crönikan thenne.* 119: 4. (Se Ihre, *Gloss.*)

Tigia [Isl. *þegia*]: förtiga. *Man får eij sanningen* tigia. 269: 6.

Tillbedja [Gammalsv. *Bedas till en*]: fria, söka gemål. 457: 5.
Tillpynta: tillreda, tillställa. 463: 2.
Tillsäga: uppgifva (en fästning). 82: 6. — Tillförsäkra, utlofva. Tillsäga *ngn vänskap*. 404: 6. Tillsäga *ngn ett giftermål*. 409: 1.
Tillägga: tillskynda, tillvägabringa, åstadkomma. *Ther ondt rådh mykit* tilladhe. 404: 3.
Ting. *Och hulle hws rett welligh* ting: huserade rätt väldigt, skoningslöst, hårdhändt. 261: 2. *The finge ther aff rett föge* ting. 273: 5.
Torfva [Isl. *þurfa*]: behöfva. 338: 6. Torfva *vid*. 402: 5.
Tro [Isl. *Trur*, Engl. *True*, Tysk. *Treu*]: trogen. 153: 4; 241: 2.
Trolig: troget, trofast, redligt, utan svek. 131: 4; 174: 4; 475: 2.
Tränga: yrka. *Tränga på:* påyrka, påstå. 350: 3.
Trösta [Tysk. *Trösten*, Engl. *Trust*]. *Trösta på:* förtrösta på, förlita sig på. 191: 6.
Tynna [Anglos. *Tynne*]: tunna. 89: 5; 334: 3.
Täckelig: täck, behaglig, till behag. 459: 5.
Töste [Isl. *þus*, Gammalsv. *Tast*]: tyst, stum. 422: 3.

U.

Und [Isl. *Und*, Tysk. *Wund*, Engl. *Wound*]: sår. *The swore om Gudz fem* undh *och sin troo*. 300: 2. — Förstås troligen under vid v. 316: 2. *Juterne ropte. hielp, helige fem!*
Undfalla: affalla ifrån, öfvergifva. 474: 6.
Undfånga [Anglos. *Ondfengan*, Tysk. *Entfangen*]: taga emot, afhemta. 41: 3.
Undsäga: hota, förklara fiendtlighet. Vndsade *Konungen medh brandh och mordh*. 65: 5.
Utbringa: utdrifva, bortjaga. 280: 5.

W.

Wagnborg: förskansning medelst sammanstälda vagnar. 182: 4.

War [Isl. *Var*, af *Vara*, se]. *Blifva* war [Isl. *Verda var vid*, Tysk. *Wahrnehmen*]: bli varse. 212: 6; 241: 5.

Wara uppå: pågå, påstå, vara för hand. *Ofreden* war opå. 344: 5.

Wart [egentl. ett sammansättningsord, motsvarande Lat. *Versus*. Finnes qvar i *Invärtes*, *Utvärtes*]. *Lycken lop fast annan* wart: åt annat håll, annan väg. 68: 5. *The kunde komme slett ingen* wart: ingenstädes, åt intet håll. 125: 2.

Welet: skolat. 469: 5.

Welle: väldighet, kraft, eftertryck. 44: 3.

Welligh, se *Wäldig*.

Wente: väntade. 73: 5.

Werde: värjde. 75: 4.

Werk: verkande, medverkan. *Gudz* wärk *monde thet driffwe*. 480: 6.

Werste, **hijn Werste**: hin onde. 25: 6.

Wi: ve! *O wi!* 199: 5; 247: 2.

Will [Isl. *Villr*]: vilsen, vild, förvirrad, från sina sinnen. *The lupe som the wore* will. 240: 2. *Kongen, som nästan war halff* will. 253: 5. Will *fremmande* (var. *willfarande*) *fåår i öknen gåå*. 254: 2.

Will: skall. 278: 2; 352: 5, 6.

Winn: vinning, fördel. 483: 2.

Wolte: vållade. 235: 1; 413: 5.

Worte: vordo. 305: 4.

Wulte: vållade. 77: 4.

Wånda [Isl. *Vandi*]: svårighet, fara. 79: 3; 136: 6.

Wåpet: våpig, enfaldig, slö. 345: 1.

Wårda: 1) Vårda sig om, vara aktsam om. *Så lithet the them ther* wårde (vårdade). 305: 6. — 2) Tillkomma, anstå, angå. *Thet honom doch inthet* wårde. 392: 6.

Wäldig [Isl. *Valldr*]: mäktig, förnämlig, högmögen; kraftig, hård, sträng. 93: 1; 261: 2, m. fl.

Wörder: vördad. 362: 3.

Wördes: vördades. 276: 4.

Y.

YNKA [Anglos. *Inca*, klagan]: ömklighet, elände. 359: 5.
YPPAS [Isl. *Yppa*, resa, upplyfta; af *Upp*, upp, opp]: uppstå, uppkomma, begynna. *Ther* yppades *en leek.* 45: 1; 88: 5. *Thy* yppades *feigden theste mere.* 56: 3.
YR, UR [Isl. *Ær*]: galen, ursinnig. 244: 5.

Å.

ÅGA: ega. 417: 5.
ÅHOGA: omsorg, omtanka. *The skulle bära för oss* åhogenn. 290: 6.
ÅTERVÄNDA: upphöra. 219: 3.
ÅTNJUTA. *Han mente then andre* åthniute: han trodde sig skola få njuta samma heder, samma goda behandling som den andre. 63: 3. (Jfr Ihre, *Gloss.*, voc. *Njuta.*)

Ä.

ÄGOR: tillhörigheter, (lös) egendom. 194: 6; 371: 5.
ÄN. *Ther wanckede huggh, och* än *full tätt*: och det i i sanning tätt. 260: 2.

Ö.

ÖDMIUKT: ödmjukhet. 422: 2.
ÖFFWERHULDE [kanske af Isl. *Hæla*, impf. *hulde*, hölja, täcka, betäcka]. *Medh saken the thå ö.*, sågo genom finger med, öfverskylde saken (?). 374: 5.
ÖFVERÄND: ändad, öfverstånden. *Thå hans Cröningh war* öffwerändh. 8: 1.

FÖRTECKNING PÅ ORTER.

Akershus, Aggerhuus fästning.
Bostade, Båstad.
Draköör, nu *Dragöe*, köping på östra udden af ön Amager.
Elerolmen, ett fäste i Blekinge, der nu Elleholms kyrka ligger.
Flishult, sätesgård i Näsby socken, Östra Härad af Småland.
Gulland, Jylland, Jutland.
Hammershus, ett fäste vid den fordna Norrska staden *Hammer* eller *Stor-Hammer* i Hedemarkens Amt, hvilken år 1566 i grund ödelades af Svenskarne och sedan ej blef uppbygd.
Holevägen, Holveden, skog mellan Östergötland och Småland.
Jerfsmynde, kanhända misskrifning för *Gellsmynde*, såsom man torde hafva benämnt inloppet till *Gellen*, en vik af Östersjön mellan Pommern och Rügen.
Jernslätt, månne trakten vid sjön Jernlunden i Östergötland?
Kongella, Kongelf.
Kungsgården i Upsala; låg i den del af staden, som nu kallas Kungsängen.
Lagholm, **Lageholm**, Laholm.
Lyckeby hus, ett fäste i Blekinge, der nu byn *Lyckeby* ligger.
Norby hus, fästning, det nuvarande *Norrby* eller *Kongs-Norrby* i Brunneby socken af Östergötland.
Nylösse, Nya Lödöse, den nu s. k. *Gammalstaden* nära Göteborg.

Opslo, Norriges hufvudstad intill år 1624, nu förstad till Christiania.

Risa, sätesgård i Örsås socken, Kinds härad af Westergötland.

Rotneby, fordom en stad i Blekinge, nu *Ronneby* köping.

Räfle, Reval.

Sjölesdalarne, kanhända det nuvarande *Dalarnes* Prosteri, en sjörik trakt i Trondhiems Amt.

Stenviksholm, fordom ett slott, bygdt af Erkebiskop Oluf Engelbrechtsson på en liten holme ungefär halfannan mil öster om staden Trondhiem.

Sunnerbo, ett härad i Småland.

Svarterå, en socken i Halland.

Sölfsborg, fordom befästad stad. Nu *Sölfwitsborg*.

Uddevald, Uddevalla.

Warnemo, Wernamo by i Småland.

Yxnewall, Öxnevalla socken i Westergötland, ej långt från Halländska gränsen.

Åby, prestgården i socknen af samma namn uti Lysing härad af Östergötland.

Åhus, fordom befästad stad, nu by vid Helgaån i Skåne, Willands härad.

Öfver-Möllen, kanske *Öremölla*, en nära saltsjön belägen by i Skifarps socken, Wemmenhögs härad af Skåne.

Ein lustige Histo rie tho lesen, wo int jar Dre vnd söstich, de Könninck van Dennemarken vnde de Könninck tho Schweden mit ein ander gekrieget hebben, vnd wo de Könninck van Dennemarken grote ehere, rhom vnd Triumph mit velen groten daden erworuen hefft, vth der Könnincklichen Cantzlie tho Dennemarck rymes wyse sehr kunstichlick beschreuen, van dem Ersamen, Wolwysen, Hochgelerden vnd Achtbaren Hern Johan Fresen Cantzler in Dennemarck vnd den *Pater Patris Patriæ* dar dorch he klarlick an den dach gifft, wat thouorn dorch de andern Schribenten vnd Poeten vorsehen vnd nicht so wol vorfatet ist.

Geprentet tho Kopenhagen jm jare MDLXIII
Mit Königlicher Maiestet tho Dennemarck Friheit vnd Priuilegio in acht dagen nicht nathodrucken.

Denna visa, som, tvertemot titelns lydelse, är en smädeskrift mot Konung Fredrik den Andre i Danmark och hans kansler Johan Friis, har (såsom Warmholtz, *Bibl. Hist. Sveo-Goth.*, VI, s. 63, anmärker) troligen blifvit författad af någon utlänning i Konung Erik den Fjortondes tjenst. Utom den upplaga, som nu aftryckes, har visan fått ännu en annan, hvilken Warmholtz beskrifver sålunda: "På baksidan af Titulbladet står et imaginairt Vapen, hvilket dock, vid hastigt påseende, har någon likhet med Danske, Norrske och Oldenburgske Vapnen. Öfverskriften utvisar hvad tankar Auctoren hade om Kon. i Danmark: "Van Gades genaden *Fredbrechts* de Ander, Köninck tho Dremarken und Norwegen, Hertogh van Holsten edder Slesewick, und Stormer der Detmerschen!, Grave in der Oldenborch uth Delmenhorst". — Det är troligen detta vapen, hvarom Danske Amiralen Herlof Trolle skrifver i ett post scriptum till Konung Fredrik, den 20 Juli 1564 (*Danske Magazin*, B. 3, s. 253): "Jeg hører, att Koning Erick haffuer laditt trycke Etthers Kongl. Maists. Waben, som Thomes v. Oldenborig haffuer berett: Først 3. Løffuer, ther y Steden 3. Reffue, 3. Kroner, ther y Steden 3. NarreKapper, 1. Løffue mett Hellebordt, ther y Steden en Vgle mett en Plegell, En Suane, ther y Steden etc. mett mere Vbeskedenhed, ther icke hørsomeligt er, oc er ingen Tuiffl, att Gud jo straffer alt thette mett mere Vtilbørlighed, som Gud icke lader vstraffet". — "Beskrifningen", säger Warmholtz, "stämmer väl icke fullkomligen öfverens med Originalet, som jag har för ögonen, men så kommer hon dock tämmeligen nära. De tre Djur, i stället för Lejonen, likna hvarken Räfvar eller Lejon; i stället för Lejonet med Hillebarden, ser man en Apa, hållandes en Slaga; de trenne Narrekappor äro tydeligast exprimerade. I et af Fälten står en Varg, och i et annat, i stället för Svanen, en vid et rep uphängd Gås &c."

DEwile ick in korter tiedt hebbe vorstan,
Dat vele leder vnd gedichte sint jn druck gegan,
So hebbe ick nicht konen vnderlaten,
Van hogen saken vnd Ridderlicken daden
Ein nie gedicht heuen an tho schriuen,
Vnd alle tydt by der warheit tho bliffuen.
Beter dan jemandt van miner Nation
Wil ick antögen alle de daden schon,
So vnse Könninck mit siner groten macht
Hefft jegen de Schwedischen Buren tho weg gebracht,
Vnd nicht jegen de Buren alleine,
Sonder ock de Köningeschen jnt gemeine,
So de Köninck tho Schweden hadde vthgeschickt.
Hir werde gy hören ein nies gedicht.

DAt begaff sick tho einer tydt,
Dat dar gingen grote sage so wyth,
Wo de Köninck tho Schweden hadde gesandt
Sine Legaten in frommede landt,
Tho besolden etlicke krieges luede,
Daruer de Denen sick nicht scholden hueden.
Man nömede de gesandten mit ehren nhamen
Her Stein, her Gabriel vnd Jutgen Sincke thosamen;
De tögen all vth dem lande hen,
Se scholden besolden, se wusten nicht wen,
Van Schweden dorch dat landt tho Dennemarck;
Se hadden wat geldes, se weren nicht starck.
Do vnse Köninck dat krech tho weten,
Leth he sinen Radt kallen vnd heten,

Dat se scholden kommen vnd rathslagen,
Wat men scholde don in dussen dagen,
De wile de Schwedischen hedden ôuel gedan
Vnd dorch dat Denische landt willen gan.
Se bedachten sick balde vnd weren gar snelle,
Spreken alle mit luder stemmen helle,
De Kôninck mit sinem rade gar wyß:
Wy willen inleggen groth ehre vnd pryß
Vnd nemen de Schwedischen Legaten gefangen,
Dat schal den Schweden don angst vnd bange.
Auerst einer vam Rade hoff an vnd sede:
Ick hebbe gehoret, dat de Schwedischen Rhede
Schollen hebben juwer Maiestet geleidts breff;
Dat were my warlick nicht altho leff,
Dat juwe Maiestet den scholde breken,
Idt wôrde sus Godt vnd de minschen wreken.
De Kôninck vnd andere Rede seden thor stundt
Vth einer meining van herten grundt:
Wat kan dat schaden, dat se hebben vnsen breff?
Idt is vns alle vorgeten, dat men den schreff.
Gleide plecht men nicht so nowe tho holden,
Dat hebben ock so gedan vnse olden.
Wy willen bedencken vnse gelegenheit,
Wo idt nu thor tydt mit dem Schweden steit.
Wy hebben den Polen vnd Hertogen vth Finlandt,
De Lubeckschen mit velen andern tho vnser handt.
Latet vns nu dat beginnen,
Dat wy lange hebben gehat in vnsem sinne.
Wy willen dorch falscheit vnd rypen raeth
Don ein gar grote vnd dreplicke daeth.
Dat landt tho Schweden wille wy erôuern,
Willen se mitt Kôninck Hansen Practicken betôuern;
Eher dat Michaelis wert gan vorbey,
Schal man hôren solck geschrey,
Dat gantz Schweden vns schal hôren tho,
So wille wy schryen ho, ho, ho!

Do

Do quam ein Nar treden herför,
Sede: Leuen Heren, geuet my gehör!
Hebbe gy vnse gesandten vorgeten,
De sick aller fruntschop in Schweden ermeten?
Wille gy se in gefhar laten stan
Vnd fangen nu solcke vnlust an?
Do seden se alle tho der suluen stundt:
De gesanten werden wol finden einen fundt,
Se sint wyß, vorstendich vnd kloeck,
Hebben wol studeret Reinicke Vosses boeck.
Dartho sint de Schwedische Buren so slecht,
Se trachten alle tydt nha ehre vnd recht;
Döruen derhaluen vor vnse gesandten nicht sorgen,
Wy willen wol vor se syn gudt vnd borgen.
Latet vns nu flux vnd mitt der hast
Thorusten vnd vorsorgen fast
Mit Ruter, knechten vnd geschutte,
Schoester, schröder, peltzer hutte mit der mutte;
De Köninck tho Schweden schal nicht anders weten,
Dan idt sint alle krigsluede geheten.
Wy willen den Schwedischen Buren maken froeth,
Dat ehr Köninck schal wesen doeth,
Seggen ehne tho grote fryheit vnd gude dage
Vnd maken vele breue nha ehrem behage.
Eren Köninck wille wy vor einen Tyrannen schelden,
Sines Hern vaders woldath schal by vns nicht gelden;
Desgeliken dat he vns is vorwandt,
Dat wille wy holden vor ein tandt.
Wy willen ock den olden bundt
Vorwerpen vnd nicht holden ein stundt.
Solckes alles wart heimlick vnd stille
Beslaten nha des Könings vnd sines Rades willen.
Vnse Köninck is de tydt so klock vnd behendt gwesen,
Alse hedde he dat Römiske Recht wol dorch gelesen,
Hefft keinen Heroldt willen schicken,
Ehr he tho water vnd lande vorth dede rucken.

Thor stundt vnd vp densuluen dach,
Alse he mit sinem volcke vor Elzborch lach,
Qwam syn Heroldt her getagen
Mit velen worden, de dar weren gelagen,
Vnd sede dem Köning tho Schweden fyentschop an,
Wowol dat vordroth mannigen stolten man.
Nhu moth ick kortlick don vortellen,
Wat vnse Köninck mit sinen Querften vnd gesellen
Hefft vor Elzborch vor ridderlicke daet gedan,
Wil daranne nichts laten tho rugge stan.

ALse men schreff dusendt vyff hundert dreyndsöstich jar,
Do togh vnse Köning mit groter schar,
Mit velen Fenlin vnd weinich knechten,
Der hapening mit Judas speeth tho fechten.
Wy förden jm Fenlin ein Narren kappen,
Wolden Schweden mit der hast ersnappen,
Dachten de kappen auer der Schweden helse tho dringen,
Auerst wy mosten se wedder tho hueß bringen.
Wy togen vor ein Slot, dat het Elzborch,
Wol eine grote halue mile dat Schwedische landt her dorch.
By dem water deden wy her sliken,
Dat men vnse Leger nicht scholde bekiken.
So wolde wy dat Slot Elzborch vorraschen,
Wolden idt maken tho drummel vnd Asschen.
Dat dede den Schweden sehr wunder,
Dat wij eer Slot so wolden plundern.
Ehrem Köninge was dat nicht thogesecht,
Derhaluen meinden se, idt were nicht recht.
Se besörgden, wy wörden de steinklippen vorderuen
Vnd dar mit groten Triumph vnd victorie erweruen;
Insonderheit gaff idt ehn groth schrecken vthermaten,
Dat vnse Köning hadde vele Querften vnd Prelaten,
De alle weren in vornufft so kloeck,
Dat de gantze werlt were ehn tho eröueren nicht genoch.
Se besorgeden sick, gantz Schwedenrick ginge in grundt,
Stocholm scholde sick nicht können holden ein stundt,

Sonder moste alle erôuert werden,
Darfôr was ehn kein radt vp erden.
Derhaluen wy thor stundt deden kamen
Vor Elzborch mit vnsem groten hupen thosamen.
Auerst do dat spel man ersten was begundt,
Quam flux ein ander klocken geludt thor stundt.
Men sede, kein Profiandt wher kamen,
Derhaluen de krigsluede alle by nhamen
Mosten lyden grote hungers noth,
Dar was vorhanden wedder beer noch broth.
Do man auerst recht bedachte,
Wat de orsake wesen mochte,
Dat solck vngelucke was vorhanden,
Wart idt van den wysen lueden so vorstanden,
Dat de mangel was meist am gelde,
Tho schaden mannigem armen helde.
Dan de Speckhôker weren also wyß,
Se wolden nicht ane gelt vorlaten de spyß,
Derhaluen ock keine thoshor geschach,
Vnd wart jo erger van dach tho dach.
Manniger krigsman quam schendtlick vm sinen hals,
Vnd storuen wol by veer dusendt in als,
Nicht alleine van hungers vnd kummers noth,
Sonder Gades rechtferdige straff brachte ehn den doeth
Mit schendtlicken kranckheiden gar bôs;
Solcke buete vorworuen se dar by Nyelôs.
Do quam van den krigslueden solcke ein geschrey thor handt:
Wy willen nicht wider jnß Schwedenlandt,
Wy sindt gar naket vnd iemmerlick bloth,
Môthen dartho liden den bittern doeth.
Mit koppern munte werden wy ôuel gelonet,
Auerst van dem fiende werden wy nicht geschonet.
Wan wy ein weinich vp de buete gan,
So don se vns vp de koppe slan.
So liggen wy vor den hunden vnd rauen,
Dar umme kônen wy de Schwedischen buren nicht lauen;

Schöle wy den nu de steinklippen ethen?
Solcken iamer konen wy so lang de werlt steit nicht vorgeten.
Do vnse Könninck dat dede vormercken,
Dartho dat de Schweden sick deden stercken,
Geboth he all syn geschutte vor dat Slot tho bringen,
Meinede, idt scholde all tho stucken springen.
Man schoth in dagen, man schoth in twe,
Dat scholde den Schwedischen don angest vnd we.
Dat geschutte tho spranck, so déde men scheten,
Ja dat ock de vmliggende steenklippen thoreten.
Vnses Köninges geschutte mit aller macht
Hefft ein grote loch in de muren gebracht;
Twe katten mochten dardorch konen krupen.
Auerst wol stormen wil mocht wol bliuen darbuten,
Derhaluen bedachten wy flux ein andern rath;
Dat wy nicht konden don mit gewalt vnd daeth,
Dat dede wy mit behendigheit vthrichten;
Einen ehrlicken fundt deden wy erdichten.
Vnse Könninck begerde mit dem Houetman vpm Slote thoreden
Vnd sede ehm tho grote sekerheit vnd frede,
Gaff ehm ock sinen Könincklichen geleidts breff,
Den man dar flux vth dem leger tho ehm schreff:
He scholde men balde tho ehm komen,
Dat scholde ehm vnd dem Slote don groten fromen.
Derhaluen he mit sinen gesellen thosamen
Gingen vth dem Slote vnd tho vns quamen.
Se dachten, wy scholdens nicht beter weten
Vnd wörden se wedder vp dat Sloth gan heten,
Wan wy mit ehn hadden vm dat Sloth gehandelt
Vnd se in ehrem vornhemen nicht hadden gewandelt;
Auerst wy nhemen se flux vnd helden se veste,
Wolden nicht laten gan solcke geste.
Se mosten vns dat Sloth in de hende don,
Edder se hedden balde bekomen ehrn lhon.
Do auerst de Houetluede so weren gefangen,
So wart den Schwedischen buren gar bange,
Vnd deden dat Slot van stundt vpgeuen;

So ist es thogegan, ick segge jw euen.
Also manlick is Elzborch ingenomen,
Also redelick hefft idt de Durchl. Kön. van Den. bekomen.

MIdler wile als dat geschach,
Euen vp des Octobers Elfften dach,
Toch de Köninck tho Schweden tho Jenekopingen in
Mit alle dem heer vnd geschutte syn,
Dat he in ijl konde tho wege bringen;
He wolde mit vnsem Köninge fechten vnd ringen
Vnd laten sehen, dat he nicht were doth;
Dat brachte den vnsen grote angst vnd noth.
Wy hedden gedacht nha Lecke thofaren,
Auerst als wy dith hörden, was de toch vorloren.
Vnses Könings Töuerinnen wusten nenen rath,
Sonder man moste sick wheren mit der dath.
Auerst idt was vnsem Köninge nicht gelegen,
He konde sine sake nicht richten tho degen,
Sonder moste mit spotte theen vth Schweden;
Groten angst vnd kummer wy do leden.
Syn kleenmödigs herte was ehm also bange,
Dat he nicht wolde töuen so lange,
Dat de Köninck tho Schweden mochte mit ehm ein wordt-ken spreken;
He fruchtede sick, de Schwedischen buren worden sick an ehm reken
Vnd worden sine Maiestet nicht schonen,
Sonder nha sinem vordenste ehn don belonen.
Derhaluen he van stundt an wech toch
Van Elzborch mit sinem gantzen heer vnd floch.
He dorste vp jensydt des Sundes nicht bliuen,
Sondern leth sick vp desse andere syden driuen.
Do he darher was gekamen,
Dede idt ehm gewaldigen groten framen.
He hedde gewolt, de Sundt were 100. milen gewesen breth,
Also was ehm vor de Schwedischen buren leth.
Auerst dat geschach all vth vorstendigem rade,

He fruchtede sick, dat de Schweden all thospade
Vnd nicht so balde kamen scholden,
Darumme he se also in syn landt locken wolde.
Auerst de Schweden konden solcke wysheit nicht merken,
Sondern deden sick beide tho Roß vnd vote stercken,
Tögen ehm also flux nha in syn landt,
Dachten, he scholde vpt leste gripen den standt
Vnd ehne leuereren eine Slacht;
Dartho weren se gentzlick bedacht.
Auerst vnse Könninck wolde tho der tydt
Dem Könninck nicht leuern einen stridt,
Sondern vorleth also sine arme vndersaten
Vnd toch wech daruan sine straten.
De Könninck tho Schweden sumede sick nicht lange
Vnd makede gantz Hallandt angst vnd bange,
Dat se ehme entiegen sint gelopen
Vnd deden vmme Gades willen ropen,
Man scholde ehrer schonen, se wolden sweren,
Sick gantz van dem Köninge van Dennemark thokeren
Vnd bliuen dem Köninge tho Schweden altydt trw vnd holt,
Wolden by ehm vpsetten lyff vnd alles wat he wolt,
Vnd wol solcken Eedt nicht dede holden,
De scholde tho ewigen tyden werden gescholden
Vor ein Denischen Schelm vnd vorreder,
Vnd scholde gestrafft werden wo ein mißdeder.
Darum toch de Könninck tho Schweden in ijl vorth
Vnd legerde sick vor Helmstede an twyerlei orth;
Ein leger dede he vor de Norder porten slan,
Dat ander auer dat water vp euenem plan.
Dewile dat gantze landt sick hedde ergeuen,
Dachte he, de Stadt scholde ock nicht jegen ehm streuen,
Vnd wo wol he neen groff geschutte mit sick brachte,
Wolde he idt mit andern anslegen vorsöken, als ick eracte,
Vnd dachte, wat he vthrichten konde mit der guede,
Dat wolde he erst vorsöken by den schamelen lueden.
He leth begeren, se scholden de Stadt vpgeuen
Vnd scholden nicht jegen de billicheit streuen,

Dewile se doch hedden kleine macht
Vnd weren von ehrem egen Köninck gar voracht.
Auerst vnse luede weren nicht so vorzaget;
Wowol dat ehr Köninck was wech geiaget,
Helden se sick dennoch manlick vnd vast,
Se wolden nicht inlaten den fromden gast,
Laueden wol dem Köninge tho Schweden vele,
Auerst se helden nicht thom weinigsten dele.
Se seden wol, se wolden de Stadt vpgeuen,
Was auerst all gelagen, segge ick jw euen.
Aueruth moth ick lauen einen Höuetman,
De warheit indem ick nicht vorschwigen kan.
In der Stadt was he de beste krieges man,
He wolde mit dem leuende nummer then daruan,
Vorboth, man scholde de Stadt nicht vpgeuen;
Wol dat hadde jm sinne, den wolde he nicht laten leuen.
Einen Borgermeister dede he ermorden;
Darum dat idt van ehm was gehort worden,
Dat he den Schweden were thogedan,
Derhaluen leth he ehn tho dode slan.
He sede, man scholde so lange erwachten,
Dat de Radt vnd Köninck sick bedachten
Tho entsetten syn luede vnd landt;
He wolde altydt bliuen vp des Denen handt.
In der klocken leth he bimmeln vnd bammeln,
Vnd leth dar mit dat volck vorsammeln.
Eine fruchte vnd zettern was ehm angekommen,
Als hedden de Schweden schon de Stadt gewonnen;
Darumme vorsorgede he beide dach vnd nacht
De Stadt mit kriegs volck vnd guder wacht.
Lasse Jönsson is he mit nhamen genant;
He hefft erslagen mit siner handt
Bym beerpotte mannigen fynen heldt,
Vnd de sake betalet mit barem geldt.
Dartho is he vnsem Köninge gewesen so truw,
Dat he is van dem Köninge tho Schweden entslagen mit grote möy;

Wowol he dannoch is syn vnderdan
Vnd hefft ehm dartho einen Eedt gedan,
Hefft he sick glickwol nicht laten vordreten,
Vp dat he ein anseenlick man mochte heten;
Vnsem Köninge is he thogetagen
Vnd hefft all solcke manheit dorfen wagen.
Wan he nicht dat spel hedde gedreuen,
So were wol Helmstede in der schantze gebleuen.
Derhaluen de Köninck tho Schweden den ernst moste don
Vnd wolde de Stadt laten bekamen ehr lhon.
Wan he syn geschutte hedde konen vortbringen,
He hedde gedacht so lathen vor ehn tho singen,
Dat idt scholden hebben geclagt iung vnd alt,
De Stadt scholde hebben gewesen in iamerlicker gestalt.
Nichts deweniger dede he mit twen stucken scheten
In einer stunde eine gantze muer nedder, dat möge gy weten;
Van der Norder porten beth thom blockhuse
Ist die muer gantz vnd gar gemaket tho gruse.
De Kugeln syn so in de hueser geslagen,
Dat idt den vnsen brachte grote vorzagen.
Dan in den suluen dagen by dem heere
Vnse Höuetluede lustich by einander weren,
Rededen dar van groten daden vnd wisen dingen,
Wo se de Schwedischen buren wolden dwingen.
Auerst als se am besten wolden de sake betengen
Vnd einen guden rusch tho sick nemen,
Deden ehn de Kugeln so vm de köppe springen,
Dat se balde begunden mordio tho singen.
Dan in den Kroch wart so hefftich geschaten,
Dat se flux lopen ein ieder sine straten,
Seden: wil idt hir im Kroge also thogan,
So mach de Duuel hir lenger tho bere gan.
Auerst dewile nene mehr Kugeln weren kamen
Vnd dat geschutte nicht was bysamen,
Moste de Köninck tho Schweden vth noth laten stormen
Vnd plagen de falschen Slangen vnd wormen,
De dar weren in ehrem neste,

Tho vorsöken, oft se wolden holden veste.
Im storme quam de sake so wyth,
Dat de vnsen schire hadden vorloren den striedt
Vnd begunden van der mueren aff tho wieken,
De wile ehn de Kugeln vm den kop deden striken.
Dan de warheit ick nicht kan vorby gan,
De Schweden hebben mit erem geschutte groten schaden gedan.
Do de vnsen stunden vp der muren
In der ordnung vnd wolden weren den Schwedischen buren,
Hefft se dat graue geschutte also gedrapen
Vnd rhum vnder se gemaket als brede straten,
Hefft se also ock wech genamen mit groten scharen,
Dat men mit wagen vnd perden dorch se mochte fharen.
Hedden de wiuer sick mit fuerkrentzen nicht gewheret,
Wer gescheen wo de Schwedischen hedden begeret;
Were dat ander leger ock thogefallen,
Idt were gedan mit den vnsen allen;
De Stadt hadde nummer konnen stan,
Se hedde möten tho grundt vnd boddem gan.
Auerst Godt hefft idt domals gehindert
Vnd den Schwedischen torn gelindert,
Dan de winter was ehn tho nha vp der handt,
Dar tho weren se vnbewonet der lucht im landt.
Idt war ock nicht darumme angefangen,
Dat ehm nha Helmstede dede vorlangen,
Sonder velemehr vnsen Köninck thor Slacht thobringen;
Darnha richteden de Schweden all ehr dingen,
Derhaluen bleuen se dar dre weken beharren
Vnd schölden vnsen Köninck vor einen Narren,
Dat he so gar was vorzaget
Vnd van synem lande wech geiaget.
Hedden se auerst beth vp Wynachten getöuet,
So weren se suluest worden geöuet;
Wan ehr volck van kulde wer bleuen doth
Vnd van der Denischen kranckheit gekamen in noth,
Desgeliken de Profiandt gemist,
So wolde wy erst hebben gebruket vnse list;

Idt scholde ehre keiner syn entkamen,
De Köninck, Adel, Ruter vnd knechte bysamen.
Auerst ehr Köninck was nicht in sinem mode so stolt,
Derhaluen toch he van Halmstede wech gar bolt
Mit sinen Rutern vnd knechten meisten dele vnd besten,
Se weren all entslagen vth ehren nesten.
Ehr Nest mach Hallandt vnd Schone ock wol heten,
Dan se hebben recht dar tho, dat möge gy weten.
Se bleuen ock suluest nicht vp der Baen,
Sonder lethen dar mannigen krancken buren tho rugge staen.
So bleuen ock twe grote geschutte vnd weinich Munition,
Dat men de nicht konde des winters haluen vortbringen don.
Do dat wart vnsem Könige angetöget,
Dar tho dat de Köninck tho Schweden sick hedde van Helmsted geröget,
Dachte he, idt were nu rechte tydt
Tho söken sinen nutt vnd profyt.
Dewile de Köninck tho Schweden was wech getagen,
So wolde he erst de schantze wagen;
Toch derhaluen gar hemlick vnd snelle
In dunckelem wedder, dat nicht was helle,
Vp dat he de krancken buren mocht erhasschen,
Vnd wolde so dat Schwedische leger vorraschen.
Alle sine Dudesche Ruter hadde he bysamen,
Dar tho alle Auersten mit ehren nhamen;
Dar was vorhanden all sine macht,
De he vth Dudeschlandt vnd Dennemarck hedde thosamen bracht.
De Schweden weren vp dem tage nha ehrem landt;
Dusse anslach was ehn gantz vnbekandt,
Ehr se vp einen middach kregen tho seen
Vnse gewaldige macht alle by een.
Do dachte wy, se scholden balde wech lopen,
Derhaluen helde wy stille vp einem hopen
Wol twe edder dre gantze stunde lang;
Vns was velemehr als ehnen bang.
Vpt leste schickten wy vnse Denische Ruter tho ehn in,

Wolden vorsöken wat se hedden in ehrem sin.
Auerst se begunden vns flux den kop tho beden
Vnd segen: vele leuer dat slan als freden!
Do begunde man tho scheten vnd steken,
Ein ider wolde sinen schaden reken,
So lange dat vnse Haneluede quemen vp de flucht;
Se hedden schir gekregen Sunt Veltens sucht,
Begunden derhaluen tho ropen: vorlaren! vorlaren!
So dede ock vnse edle Köninck vtherkaren.
Man horde nicht vp ehr man van Fiälgim in Halmstadt quam,
Dar wart mannich Ruter vnd perdt van rennen lam.
Wen de Dudeschen Ruter dersuluen tiedt
Sich nicht hedden beter gewheret im striedt,
So wehr vnse Köninck nicht daruan komen;
De krancken plochbengels hedden ehn wech genomen.
De Dudeschen auerst deden eine gude iegenwher,
Grepen an de fiende mit ehrem gantzen her,
So dat wol twehundert Rueter worden vp de flucht gebracht,
De dat Schwedische geschutte hedden in ehrer acht.
Auerst de losen bengels wolden nicht lopen,
Sonder deden iummer vnd alle tiedt ropen:
Sla ihiel, sla ihiel de Dansche vorreder!
Straffe de schelmer vnd argen misdheder!
Hebben se nicht willen holden frede,
Dat schal ehn suluest don angst vnd lede.
De schermutzel warede beth in de nacht,
Do werden de vnsen vth dem velde gebracht
Vnd de Schweden de Walsted deden beholden,
Wowol man se vor buerbengels hedde gescholden.
Vp der waldstede bleuen van vnsen mehr den 2000. man
Van Adel, Ruter vnd knechten, de nicht quemen daruan;
De Schweden hebben drehundert vorlaren,
Darunder was einer vam Adel gebaren.
Des andern dages tögen se wedder in öhr landt,
Vnd was vnse toch nicht mehr bewandt.
Alleine twe grote stucke konden se nicht mitbringen;
Derhaluen, dewile vns de slacht nicht dede gelingen,

Nhemen wy de stucke mit grotem frolocken,
Wusten wol, dat vnse Köninck nicht hadde grapen edder flocken,
Daruan he mochte laten geschutte geten;
Nicht vele Karthowen hefft he, dat möge gy weten.
Wy dorsten ock nicht lange tho Helmstede bliuen,
Kume twe dage, dat mach ick mit warheit schriuen.
Wy fruchteden, de Schweden scholden syn wederkamen
Vnd vnsen Köninck gefangen ock Helmsted ingenomen,
Derhaluen tögen wy mit ijl daruan vnse straten,
Idt was dar lenger tho bliuen nicht geraten.
Solck eine Victorie is nummer gehöret,
Noch ehrmals in der gantzen werlt gespöret.
Derhaluen wy vns dat berömen vele,
Dat wy so hebben gewunnen im spele.
Möchte vnse Köninck altiedt so gewinnen,
He scholde wol wyß werden vnd leren sick besinnen.
Dartho geue ehm Godt dat gelucke,
Dat he mach vorlaten syne olde tucke!

NOch hebbe ick wat vorgeten tho seggen,
Ick wilt ock rymswyse thosamen leggen,
Wo glucklick idt is in dussem jar gegangen
Vnd wo vele van vnses Könings Adel in Lieflandt sy gefangen,
Vnd wo dat huß Hapsel is vorlaren
Euen de tydt, do wy vor Elzborch im felde waren.
Idt is nicht gescheen mit der Schweden macht,
Sonder se hebbent sus mit krudt vnd lodt thowege bracht;
Mit krigslueden, beide Rutern vnd knechten,
Hebben se mit den vnsen willen slan vnd fechten.
Se sindt van Reuel vp getagen
Mit öhrer macht, vnd hebbent willen wagen
Vor Hapsel, dat Bischoplicke Slot;
Se hadden alle ehre hapning tho vnsem Hern Godt,
Dewile dat se dachten, se hadden rechtferdige saken.
So wolden se idt mit den vnsen also maken,

Dat vnse Könnick vnd syn Broder,
Dartho ock syn leue frow Moder,
Nicht vele scholden hebben in Lieflandt;
Dat was auerst nicht vele bewandt,
Den do se vor dat Sloth Hapsel quamen,
Deden de vpm Slate althosamen
Mit ernstlicken vnd harden worden spreken,
Se wolden sick wedder de fyende reken,
Se wolden dat Sloth nicht vpgeuen,
Idt scholde ehn ehr kosten lyff vnd leuen.
Se helden idt ock also manlick vnd vaste,
Dat se lethen den vienden kein tydt edder raste.
Mit schryen, weenen vnd ropen
Deden se im Slate thosamende lopen:
Geuet vp dat Sloth, wy könnent nicht holden,
Wy willen laten den leuen Godt wolden!
Vnse luede deden sick so manlick ertögen;
Ehr de Schweden dat geschutte begunden thorögen,
Gingen se vth dem Slate heruther
Vnd beden vm Gades willen luther,
Men scholde se doch nhemen tho gnade
Vnd laten ehne dat leuent, darum se baden;
Se wolden laten beide geschutte vnd profiant,
Dartho alle ehre barschop vnd dat gantze landt;
Se wolden tho ewigen tyden vnder dem Könnick tho Schweden bliuen,
Man scholde se doch nicht so gar vth dem lande driuen.
Gy schöllent auerst also vorstan,
Wan se dat sulue nicht hadden gedan,
So hedden se dar möthen laten ehr leuen;
Darum wolden se nicht wedder de Schweden streuen.
Se dachten ock so in ehrem sinne:
Dewile de Könnick van Den. gantz Schweden wörde winnen,
So konde de Biscop van Osel dar wol souele bekamen,
Als syn gantz Biscopdom werdt were thosamen.
Wat scholde man fragen nha solcket kleinen sake?
Ein gantz Könnickryke thouorlesen, mochte nicht maken;

Man hefft dat Slot darum nicht vpgeuen,
Dat idt de Schweden scholen beholden euen,
Sonder dat men se darmit brôchte in dat veldt,
Vnd dat men mochte seen ehr leger vnd teldt
Vnd dardorch se in angst vnd noth bringen
Vnd vorsôken vnse geluсke, wo idt vns wolde gelingen.
Darum ock nicht lange is vorbleuen,
Dat des Kônings van Poln vnd Hermeisters macht, segge ick iw euen,
Sint den Schweden komen vp de hudt
Vnd hebben geschryet sehr vnd ludt,
Se wolden Pernow vnd Reuel wedder nhemen in;
Tho reken des Bischops schaden hedden se im sin,
Sint derhaluen tho den Schweden ingetagen
Vnd hebben mit ehn de schantze willen wagen.
Auerst de Schweden wolden nicht mit ehn hebben tho don,
Ehr Vesting, seden se, wolden se bewaren schon.
Do sint de Polacken vnd Tatern gar grimmich gewesen,
Wolden nenen bures man laten genesen.
Beide hôner, gense, ossen, perde vnd kho
Hebben se gefreten gesaden, gebraden vnd rho,
Vnd so manlick alle dat gesinde don ermorden;
Solck ein krigsstuck is nicht ehr gehôrt worden;
Vnd hebben nicht ehr willen theen daruan,
Ehr dat se hadden gelaten mannigen Eddelman
Vp Leal in des Kônings tho Schweden handt,
Do se hadden geseen, dat idt nicht was bewandt.
De her van Dona is gebleuen tho dersuluen tiedt,
De van wegen des Kônings in Poln fôrde den striedt;
De Hermeister is kume suluest entkamen,
Alle syn barschop is ehme genamen,
Syn beste krigsvolck dar tho erslagen;
Dit is alle whar vnd nicht erlagen.
Dat is alles tho willen dem grotmechtigen Kôning van Dennemarck,
De beide an landt vnd lueden is geweldich vnd starck.
Do dat ock also is thogegangen,

Hedde vnse Köninck sehr groten vorlangen,
Dat he solcke Victorie weten möchte
Vnd dat dat Schwedische krigsvolck nicht mehr dochte.
Mit grotem frolocken hefft he den Bischop van Osel entfangen;
He sede, nha siner victorie dede ehm vorlangen
Tho weten, wo idt im Bischopdom stunde tho
Vnd efft he were frisch, lustich vnd fro.
De Bischop mit grotem smerten
Sede, idt dede ehm wee in synem herten,
Dat de Schweden ehne so hadden wech gedreuen,
He hedde wol gseen, dat de gantze krich wer vorbleuen.
De Köninck sede: Leue Broder, idt hefft kein noth,
Wy hebben noch frisch krudt vnd lodt;
Wy willen wol in Schweden souele bekamen,
Alse ick, gy, Rueter vnd knechte thosamen
Schollen konen begeren vp dusse tydt,
Wen wy men hebben vulendet den stridt.
Darup hefft he dat so laten bliuen;
Dit hebbe ick van dusser sake wilen schriuen.

HJR hebbe gy nu genochsam vorstan,
Wo de krich in dussem iar is thogegan.
Wat vnse Edle Köninck hefft vthgericht,
Daruan man billich schrifft herlick gedicht.
Vnd wowol ick ock billick melden scholde
De Victorie, de vnse Schepe erholden,
Do se vnder Bornholm legen
Vnd wolden de Schweden mit liste bedregen,
Vnd wo vnse Hercules mit groter macht
Hefft de Schwedischen Schepe na Copenhagen gefangen gebracht;
So wil ick dannoch dat laten berowen,
Ick moste my sus suluest achter den ohren klowen,
Dewile idt ock in Lyflandt hir beuorn
Is geschreuen vnsem Köninge thon Ehren.
Godt wille vns syne gnade geuen,

Dat wy henforder alletydt euen
In vnsen rechtferdigen vnd billicken saken
Vns mögen solcken Triumph vnd Victorie maken!
Willet derhaluen dit annhemen vnd vor war vorstan;
Wat widers geschuet schal wol werden kundt gedan.

Ein newes liedt.

Wie des Durchleuchtigsten, Hochgebornen vnd Grosmechtigsten Fursten vnd Hern, Hern ERICHS des Vierzehenden zu Schweden, der Gotten vnd Wenden etc. Königs, kriegsvolck, beide Stadt vnd Schlos Wardberg, in Hallandt gelegen, im sturm mit gewalt erobert, vnd zu der Chron Schweden, dar zu es von alters mit rechte gehört, widergebracht ist, Geschehen im Funfzehenhundersten vnd funfvndsechtzigsten jhar.

Ad Lectorem.

Non ego, ceu Danus, pingam mea carmina fuco.
Fabulaque in cantu non erit vlla meo.
Quæ coram aspexi breuiter tibi candide lector
Pauca, sed è paucis non nisi vera canam.

Durch Paul Schutzen von Leiptzig
Im Thon vom Pentzenawer.

Denna visa är, likasom den föregående, troligtvis skrifven af någon Tysk i Konung **Eriks** tjenst. En Dansk författare säger, att denna "Skendis dicht" förskrifver sig från en Svensk "Skendedichtere" och är tryckt i Stockholm. Se **Bring**, *Monumenta Scanensia*, I: 317, 318. — Det gamla exemplaret på Kongl. Bibliotheket härstädes är tryckt in qvarto, och hvarje vers deri sammandragen till fyra rader, så att ett rimslut står i midten af hvarje rad. Utrymmet har ej tillåtit att iakttaga detta i närvarande aftryck, utan hvardera af nämnda fyra rader har måst afdelas i tvänne.

ICh hab offt hören sagen:
Untreu schlecht sein eigen hern;
Das mogen die Denen clagen,
sie wonet bey inen so gern.
Sie haben ein grube thun machen,
fallen aber selbst darein;
So geschicht in solchen sachen,
Untreu mus belhonet sein.

Als man schrieb tausent funf hundert,
sechtzig vnd funf darzu,
Hört ick ein newes wunder,
wie die Denen mit grosser vnrhu
Zum krieg sich theten schicken,
Westergöthland zunhemen ein;
Das wolt inen nicht glucken,
brachte irem hertzen grosse pein.

Der krieg der hat gestanden
zuuorn ins dritte iahr
Zu wasser vnd zu lande,
wie iderman ist kundtbar.
Do seindt die Denen gezogen
bey Elsborg wol in das feldt;
Ist war vnd nicht erlogen,
bey Gulberg schlugen sie ir zelt.

Sie hetten in kurtz vornommen,
das kein kriegsfolk verhanden war;
Derhalben so wolten sie kommen
mit irer grossen schar
Vnd verderben die Westgötischen bauren,
Vnd schmehen die weiber darzu;
Sie dachten an keine vormauren,
dieweiln Elsborg ihn stunde zu.

Do das dan hat vernommen
König ERICH in Schwedenreich,
Zu hulf ist er balt kommen
den Westgöthen arm vnd reich.
Des wurden die Denen inne
vnd brachen ir Leger auff;
Balt theten sie sich besinnen,
schickten sich wol zu dem lauff.

Sie wolten nicht lange harren
fur Elsborg wol in dem feldt,
Zogen weg mit pferd vnd karren,
fur Helmstedt schlugen sie ir zelt.
Die Festungen theten sie besetzen,
gleich wer der feind fur der hand;
Fur zagheit ichs thu schetzen,
das sie nicht blieben in Norhallandt.

Do die Kriegsrädt das verstanden
von einem gefangenen man,
Der Dene wer selbst nicht verhanden,
den er hette bestellen lhan
Zu einem obristen Felthern,
Daniel Randtsaw den Holstein,
Vermant ihnen bey sein ehrn,
das er ihm solt trewe sein.

Die Kriegsrädt vnuerdrossen
gingen gar balt zu radt;
Jren radt haben sie beschlossen,
das die Königliche Maiestadt
Jegen einem schlechten vom Adel
nicht solt zihen in das feldt:
Sie wolten es selbst thun wagen,
all sachen solten bleiben bestelt.

So ward inen zugesaget
zum Obristen vnd Felthern

Her Niels Boye vnuerzaget,
das sahen die kriegsleute gern;
Sie liessen sich wol begnuegen
wies die obrigkeit verordnet hett,
Waren willig auff allen zuegen,
beide fur Wardberg vnd Halmstedt.

Furs erste Regimendt knechte
Tönies Olsson ein Obrister war;
Er hielt sich iegen inen rechte,
das sag ich euch furwar.
Mit gutem regiment vnd ordnung,
wie sein ampt erheischen thut,
Alzeit nach der sachen erfordrung
hielt er sie in guter hut.

Ein ehrlich man vom Adel
mit nhamen Jwar Månsson,
Ein rechter kriegsman ohn tadel,
er ward verordnet don,
Vbers ander regiment knechte
zum Obristen er do wart;
Er strafft die Denen gar rechte,
sein leben hielt er vngespart.

Zwen Fursten hochgeborn
haben begeret auch,
Wiewol gar iung von iaren,
zu lernen kriegs gebrauch,
Vnd seind don mit gezogen
fur Wardberg wol in das feldt;
Sie woltens auch thun wagen
vnd sehen wie es wurde bestelt.

Hertzog Karl zu Sudermannen land,
Hertzog Magnus von Sachsen dabey,
Man dar in dem feltleger fand;
sie hielten sich lustig vnde frey.

Deſgleichen viel Ritter vnd Hern
haben das beſte gethon;
Man thet die Denen lheren,
ſie krigten iren rechten lhon.

Zwiſchen Denmarck vnd Schweden
da lag ein gebirg ſo hoch,
Gleich wie in Norweden;
das geſchutz man daruber zog.
Das hetten ſie nicht erachtet,
die Denen in Wardbergs Stadt;
Sie habens nicht betrachtet,
es gereuet ſie nun zu ſpath.

Anders Seffredſſon einer mit namen,
der rechte Zeugmeiſter war,
Er thet ſich nicht verſaumen,
alle ſachen hielt er ganz clar.
Den Buchſenſchuzen thet er zuſprechen:
habt nun ein freyen muth!
Wir wollen die mauren durchbrechen,
es ſol balt werden guth.

Alda ſeint wir balt gekommen
wol in das Norrhallandt;
Das haben die Pauren vernommen
vnd ergaben ſich balt zuhandt.
Da ſeint wir fur die Stadt gezogen,
die was genant Wardberg;
Die Denen ſeint betrogen,
ſie verlieſſen ſich auffs walles ſterck.

Es ward inen angezeigt,
ſie ſolten die Feſte verlan,
So weren wir geneigt
zu gnaden ſie nhemen an;
Dan ire freiheit zuuermheren,
vnſer König inen geſchrieben hat,

Sie solten sich wol erneren,
der handel bleiben in der Stadt.

Sie weren wol geneigt,
als ick wol kan verstan,
Als mir auch angezeigt,
das etzlich Burger wolten han
Sich williglich ergeben;
das wolten die Schotten nicht,
Darumb kostet es ir leben,
das bleib alda im stich.

Als man dan hat vernommen,
das man kriegt keinen bescheidt,
Man sich nicht lange besonnen,
zum sturm was man bereidt;
Wir theten die Stadt berennen,
beschantzen an allem ordt,
Wolten sie in grundt verbrennen,
welchs auch geschahe alsfort.

Es geschach an einem abent
wol vmb die mitternacht,
De Buchsenschutzen haben
das fewrwerck zuwege gebracht.
Die Möser alle auff der reyen
im ersten schlaff gingen an;
Die Denen begunten zu schreyen,
vnser geschutz lies man los angan.

Das ist geschehen war vnd gewiß,
die Stadt ward angesteckt,
Manch haus man mit dem geschutz zuriss,
sie wurden vom schlaf erweckt.
Die Stadt begunte zu brennen
in heller lichter loh;
Das lachen verging den Denen,
die Schweden die waren fro.

Die Heuptleut weren vnuerdrossen,
sie sturmen wol an den wall;
Do ward auch flux geschossen,
man hörte gar manchen knall.
Der tag begunte anzubrechen,
do erobert man die Stadt,
Do erhub sich ein schiessen vnd stechen,
das war ein morgen badt.

Die Stadt die ward gplundert,
das kriegsfolck gschlagen zutodt;
Do blieben wol zwetausent vierhundert,
do war gros iamer vnd not.
Viel pauren wol von dem lande
weren geflohen in die Stadt;
Den einen wol mit dem andern
man alda erschlagen hat.

Vns kemen newe mhere
wol aus dem Suderhallandt,
Wie das mit grossem here
der feindt wer fur der handt.
Die Obristen balt bedachten
zuthun die iegenwher,
Balt sie sich auff theten machen
mit irem kriegeshehr.

Als balt do wir sein kommen
wol in das Suderhallandt,
Hat das der feindt vernommen,
packt sich dauon zuhandt,
Thet nur ein wenig scharmutzeln,
als wolt er thun iegewher;
Es verging im balt das kutzeln,
er kerth sich mit dem gantzen her.

Er nam die Feste zu Helmstedt ein,
wolt dar aus sich nicht begeben;

Das vermerckten die vnsern in geheim
vnd warten ir sach gar eben,
Vnd zohen wider in die schantze
nach Wardberg wol fur das haus;
Da wolten sie erst thun plantzen
vnd treiben die Denen daraus.

Hans Holck dem thet verlangen
zu Wardberg auff dem schlos:
Wo bleiben die Schweden so lange,
worumb schiessen sie nicht ein schos?
Das ist er worden inne,
wie lange sie blieben wegk,
Do man das Schlos thet gewinnen
vnd sturmets an alle eck.

Die schantzkörb thet man machen
vnd bracht sie gar nahe an,
Wie man pflegt in solchen sachen,
darzu halff mancher man.
Des morgens hört man singen
die liebe fraw Nachtegal,
Frölich thet es erklingen
wol vber berg vnd dal.

Man fraget Hans Holck erst eben,
wie ihm zu sinnen wer,
Ob er wolte widerstreben
einem solchen mechtigen Hehr;
Wolt er das schlos auffgeben
dem König in Schweden zuhandt,
Man wolt inen fristen das leben,
sunst wurden sie es lassen zu pfandt.

Hans Holck lies andtwort geben
in seinem stoltzen pracht:
Er wolte ehe lassen sein leben,
er hette des keine volmacht.

Er wirt aber balt kommen,
der es volmechtig ist;
Das hat er selbst vernommen,
der Dene ihn betrug mit list.

Man wolt nicht lenger Borgen,
man hub zu schiessen an;
An einem Donnerstag morgen
lies man das geschutz abegan.
Neunhundert vnd achtzig schusse
thet man den selbigen tag;
Die mauren alda zerrissen,
ein gantz haus fiel herab.

Des Freitags negst darneben
sendt man einen Trometer zuschlos,
Ob sie es wolten auffgeben,
wie balt man nach im schos.
Viel sphewort theten sie treiben
vnd andere vnzucht viel;
Das liessen die Schweden so bleiben
vnd erwarten das iegenspil.

Wir liessen vns nicht verdriessen,
wir luden vnser geschutz,
Begunten wider zu schiessen,
vergolten inen den drutz.
Ein tausent dreihundert schusse
thet man den selbigen tag;
Der feindt wol auff dem Schlosse
die schusse gezelet hat.

Darnach des Sonnabents morgen
schickt man die kriegsleut an;
Frölich ohn alles sorgen
furet man zu sturmen an.
Die Fendlein sach man fliegen
fur Wardberg in dem feldt,

Den hohen Wall auffgestigen
recht wie die kuenen heldt.

Die kriegsleut auff dem Schlosse,
die sprungen wol auff dem Wall;
Ir Fendrich vnuerdrossen,
die schwunden ir fendlein balt.
Die Buchsenschutzen in der schantzen,
die traffen das rechte ziel,
Sie lernten die Jueten tantzen,
vffm Wall blieben ir nicht viel.

Die köpf, hendt, arm vnd beine
flugen in dit hohe fern
In hellem Sonnenscheine,
gleich wie es Schloßtauben wern.
So geluckt den Jueten ir liegen,
sie gewunnen nicht viel daran;
Man lernet sie hoch auffliegen,
das sach manch redlich man.

Da hub sich ein schiessen vnd stechen
wol vbers zurschossen gemeur,
Darzu ein gros spiesbrechen;
todtschlagen war da nicht theur.
Die pechkrentz sach man fliegen
wol vber den Wall herab;
Die Feltstein, auch die ziegel
gabens mit voller hab.

Die weil die war nicht lange;
wol an die dritte stundt,
Do ward mancher gefangen,
auch mancher hart verwundt.
Gar viel der Denischen lauren
in die heuser geflohen han;
Man schlug sie todt ohne trauren,
ir kamen nicht viel dauan.

Das Schlos das wart geplundert,
das reichet manchen man;
Das seindt die worden inne,
die ir gut dahin han gethan.
Hans Holck thet man nicht schonen,
er must gefangen sein;
Desgleichen Her Christoff von Done,
er kam auch recht wol heim.

Claus Tott von Juleberg
kan ich vergessen nicht;
Ich mach euch auch nicht bergen,
Holckens fraw kam auch zu sicht.
Gulbrant der wart erschossen
des Freitags wol auff dem Wall;
So haben die losen bössen
gekrieget ein niderfall.

Nun seindt die Schweden ergetzet.
des grossen spots vnd hon;
Die Denen hetten sie verletzet,
darumb kriegten sie ir lhon.
Das Schlos haben sie nun innen,
dar auff gewunnen viel guts;
Sol der Dhene es wider gewinnen,
es sol ihn kosten viel bluts.

Do das Schlos war gewunnen,
do zogen wir frölich heim,
Hetten vns dan vergenommen
das winterleger nhemen ein.
Vier Fendlein guter landsknechte
setzt man wol auff das schlos;
Das schlos wolten sie verfechten,
obs gleich die Denen verdroß.

Randtsaw hat das vernommen,
das wir heimzogen wern;

Fur Wardberg ist er kommen
aus befhel seines kriegshern.
Sechs Maurbrecher that ehr bringen,
ehr ruckte wol fur das schlos;
Es thet im nicht gelingen,
wie sehr es ihn verdros.

Das Schlos hat er beschossen
gewaltigh aus seiner schantz;
Die schutzen auff dem Schlosse
liessen im das geschutze nicht gantz.
Der stucke weren viere,
die weren so zugericht,
Er must sie heim lieberiren;
dis jahr braucht er sie nicht.

Er het sich vergenommen,
er wolt gesturmet haben;
Viel kriegsleut in einer summen
blieben dar beliggen im graben.
Das Schlos must er lassen bleiben
vnd zihen so sieglos ab;
Die Schweden in vertrieben,
des sey Godt preis vnd lob!

Hiraus habt ir vernommen,
wie es zugangen ist,
Was itzt die Denen gewonnen
alhie zu dieser frist.
Der Jeger mit sein hunden,
der hats also zugericht,
Das er ist selber gebunden;
sein falscheit hilfft ihm nicht.

Ir Denen, ir habt getheilet
die heuser, die in Schweden sein;
Wolt ir nicht balt thun eilen
vnd zihen nun selbst darein?

Die bauren an allen orten
furen euch die Rente zu,
Sie halten fur der pforten
vnd warten ewer recht nun.

Ir Denen, ir durfft nicht dencken
Schweden zunhemen ein;
Euch hilfft nicht list noch rencke,
wie spitzfundig die auch sein.
Die Schweden sie haben geschworen
iren Erbkönig mit ehrn,
In Schweden ist er geboren,
sie nemen keinen Denen zum Hern.

Die Denen lassen sich vernhemen,
gleich wolten sie fride han;
Dannoch thun sie sich schemen,
wollen ihn nicht fahen an,
Sondern thun durch andere schicken,
ob sie was könten ausrichten,
Ir sachen sauberlich schmucken
vnd alle luegen erdichten.

Des Königs liebe fraw mutter
man ausgeschicket hatt,
Das sie dem Denen zu gute
bey Keyserlicher Maiestadt
Die sache so solt furwenden,
die Denen weren ohne alle schult,
Ob durch des Keysers senden
die Schweden mochten haben gedult.

Den König von Franckereiche
thun sie auch langen an,
Ob er kunde dergeleiche
durch seine Legation
Die Schweden dar zu bringen,
das sie wolten abelhan.

Was sol ich dauon singen?
kein billicheit sie furschlan.

Die Edlen Fursten von Pomern
theten sie bekummern mit;
Ire gesandten seindt her kommen,
boten vns ein Denischen fridt.
Sie kondten ihn nicht machen,
es war nicht wol bedacht,
Dan zubeschliessen alle sachen
hetten sie gar keine volmacht.

Ir Schweden, sehet zu eben
was ir in dieser sach
Solt thun, vnd achtet darneben,
sunst geschicht euch gros vngemach.
Ir kendt der Denen fridtmachen
vnd ir Brieue so klug,
Wie sie in allen sachen
seindt eitel voll mit betrug.

Hir mit wil ich beschliessen
dieses mein neu gedicht.
Thut es euch, Denen, verdriessen,
das acht ich itzt gar nicht;
Die warheit mus ich schreiben,
Ob ir schon darumb nicht lacht.
Dabey las ich es bleiben.
Ade zu guder nacht!

Ordförklaring till föregående Wisor.

Abegan, abgehen.
Abelhan, ablaßen.
Ane, ohne.
Antögen, anzeigen.
Auer, über.
Auerst, aber.
Aueruth, überaus.

Beden, bieten.
Beer, Bier.
Berowen, beruhen.
Betengen, beginnen.
Beter, beßer.
Beth, bis.
Betöuern, bezaubern.
Bolt, bald.
Breue, Briefe.
Buete, Beute.
Buren, Bauern.

Dach, Tag.
Darbuten, draußen.
Daruer, dafür.
Dede, that, thäte.
Derhaluen, derhalben.
Dewile, dieweil.
Dith, dieß.
Dochte, taugte.
Doeth, todt
Don, thun; dann.
Drummel, Trümmer.
Drutz, Trotz.
Dusse, diese.
Duuel, Teufel.
Dwingen, zwingen.
Döruen, dürfen.

Edder, oder.
Eer, ihr.
Efft, ob.
Ehme, ihm.
Ehne, ihnen.
Entiegen, entgegen.
Entflagen, entflogen.
Ermeten, ermeßen.
Ertögen, erzeigen.
Euen, eben.

Floch, floh.
Framen, Frommen.
Froeth, Furcht.
Frommede, fremde.

Gan, gehen.
Gedreuen, getrieben.
Geheten, geheißen.
Gelagen, gelegen.
Geröget, geregt.
Geschuet, geschieht.
Getagen, gezogen.
Geten, gießen.
Geöuet, geübt.
Graue, grobe.
Gy, ihr.

Han, haben.
Hapening, Hoffnung.
Haueluede, Hauptleute.
Henforder, hinfort.
Heruther, heraus.
Heten, heißen.
Heuen, heben.
Hoff, hob.
Hueden, hüten.
Hupen, Haufen.

Jummer, immer.
Jw, euch.

Koppe, Kopfe.
Krech, krieg.
Kroch, Krug (krog).
Kume, kaum.

Lauen, loben.
Lede, Leid.
Leff, lieb.
Leth, leid.
Leue, liebe.
Leuende, Leben.
Leuer, lieber.
Lhan, laßen.
Lucht, Luft.
Luther, lauter
Luede, Leute.

Moth, muß.
Mutte, Mütze.(?)
Möthen, müßen.
Möy, Mühe.

Neen, Nenen, kein, keinen.
Nie, neu.
Nowe, genau.
Nummer, nimmer.
Nutt, Nutzen.

Oft, ob.
Old, alt.
Ossen, Ochsen.

Pauren, Bauern.
Plochbengels, Block-
bengel (?)

Rauen, Raben.
Rusch, Rausch.
Rypen, reifen.
Schamelen, armen.
Schepe, Schiffe.
Scheten, schießen.
Se, sie.
Sede, sagte.
Seggen, sagen.
Sliken, schleichen
Souele, so viel.
Spath, spät.
Spyss, Speise.
Storuen, starben.
Sucht, Krankheit.
Sulue, Sulueſt, selbe,
selbst.
Sumen, säumen.
Sunt, Sanct.
Sus, sonst.
Sy, sey.
Syn, sein.
Söstich, sechzig.

Theen, Then, ziehen.
Thofhor, Zuführe.
Thor, zur.
Thorugge, zurück.
Thorögen, zu regen.
Thospade, zu spät.
Thouorlesen, zuverlieren.
Thouorn, zuvor.
Toch, Togh, zog.
Torn, Zorn.
Trewe, Truw, Trw, treu.
Tögen, zogen
Töuerinnen, Zauberinnen.
Tydt, Zeit.

Vp, auf.
Vth, aus.
Vthermaten, aus der
Maßen.
Verlan, verlaßen.
Vienden, Feind.
Vordreten, verdrießen.
Vorleth, verließ.
Vorth, fort.
Vote, Fuße.

Wedder, wieder; Wetter.
Weenen, Weinen.
Widers, weiter.
Wiuer, Weiber.
Wo, wie.
Wol, wer.
Wolden, walten.
Wreken, rächen.
Wyth, weit.

Öhr, ihr.
Öuel, übel.